

Međunarodni sustav pravne zaštite intelektualnog vlasništva

Mušica, Ratko

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:187049>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-30**

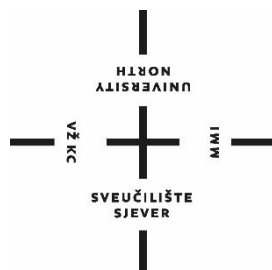

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN**

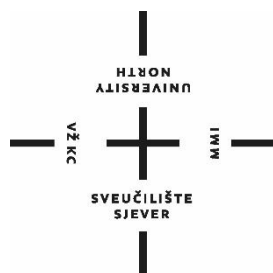
DIPLOMSKI RAD br.

**INTERNATIONAL SYSTEM OF LEGAL
PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY
RIGHTS**

Ratko Mušica

Varaždin, veljača 2019.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Studij poslovna ekonomija

DIPLOMSKI RAD br.

**MEĐUNARODNI SUSTAV PRAVNE ZAŠTITE
INTELEKTUALNOG PRAVA VLASNIŠTVA**

Student:
Ratko Mušica,0497/336D

Mentor:
izv. prof. dr. sc. Ante Rončević

Varaždin, veljača 2019.

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za ekonomiju		
STUDIJ	diplomski sveučilišni studij Poslovna ekonomija		
PRISTUPNIK	Ratko Mušica	MATIČNI BROJ	0497/336D
DATUM	22.02.2019.	KOLEGIJ	Međunarodni marketing
NASLOV RADA	Međunarodni sustav pravne zaštite intelektualnog vlasništva		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	International system of legal protection of intellectual property rights		
MENTOR	izv. prof. dr. sc. Ante Rončević	ZVANJE	izvanredni profesor
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc.dr.sc. Darijo Čerepinko, predsjednik		
	2. doc.dr.sc. Damira Đukec, član		
	3. izv.prof.dr.sc. Ante Rončević, mentor		
	4. izv.prof.dr.sc. Dinko Primorac, zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	265/PE/2019
OPIS	

U globaliziranoj tržišnoj utakmici poduzeća iz različitih izvora crpe konkurentsku prednost. Prava intelektualnog vlasništva, koja su zaštićena i ne daju se kopirati, predstavljaju veliki izazov za suvremene poduzetnike. U ovom diplomskom radu potrebno je istražiti kako se ona štite i s kojim se problemima nose njihovi vlasnici, te što u različitim društveno-ekonomskim sustavima države poduzimaju kako bi zaštitila tu vrstu (nematerijalne) imovine.

Zadatak je:

- definirati pojam intelektualnog vlasništva, njegov značaj i razvitak,
- istražiti i prikazati područja zaštite intelektualnog prava vlasništva u Hrvatskoj i drugim zemljama članicama Europske unije,
- istražiti i objasniti razloge međunarodne klasifikacije patenata,
- istražiti i prikazati kako međunarodne konvencije i nacionalna zakonodavstva štite različita prava intelektualnog vlasništva,
- usporediti regulativu zaštite intelektualnih prava u različitim političkim i gospodarskim sustavima, te
- izvesti zaključke.

ZADATAK URUČEN

18.03.2019.

Ante Rončević

Sažetak

Intelektualno vlasništvo danas je jedan od najznačajnijih društvenih prava koji po svom opsegu i utjecaju stječe sve veće značenje u razvoju modernog društva. U suvremenom okruženju zaštita i primjena intelektualnog vlasništva ima značajnu ulogu u uspješnom razvoju inovacija i razvoju poslovanja općenito.

Znanje i informacije kao proizvodi ljudskog intelekta predstavljaju nematerijalna dobra, čija je vrijednost u umnožavanju, upotrebi i prikazivanju drugim ljudima. Kako bi se zaštitila ova vrsta dobara razvijen je odgovarajući sustav pravne zaštite intelektualnog vlasništva. Suvremeni sustav zaštite intelektualnog vlasništva obuhvaća autorsko i srodna prava te prava industrijskog vlasništva. Autorsko pravo povezuje se s umjetničkim stvaralaštvom, poput knjiga, glazbe, slika, skulptura i filmova. Prava industrijskog vlasništva su patent, žigovi, industrijski dizajn, oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, te topografija poluvodičkih proizvoda.

Intelektualno vlasništvo nije neko konkretno, materijalno vlasništvo nad nekim predmetom, već pravo, odnosno skup ovlaštenja koje pravni poredak zemlje priznaje nosiocu intelektualnog vlasništva. Koja su to ovlaštenja i na koji način se ostvaruju zavisi od vrste djela koje se štiti i pravnog sistema u kojem se traži zaštitu. U Republici Hrvatskoj to je Državni zavod za intelektualno vlasništvo koji surađuje sa međunarodnim i europskim institucijama od kojih je najznačajnija WIPO – Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo i EUIPO – Ured Europske Unije za intelektualno vlasništvo.

Ključne riječi: Intelektualno vlasništvo, autorsko pravo, industrijsko pravo, zaštita intelektualnog vlasništva, povreda intelektualnog vlasništva.

Abstract

Today intellectual property is one of the most significant social rights that, by their scale and influence, gains ever greater significance in the development of modern society. In a contemporary environment, the protection and application of intellectual property plays a significant role in the successful development of innovation and business development in general.

Knowledge and information as products of human intellect are intangible goods, the value of which is duplication, usage and presentation to other people. In order to protect this kind of goods, an appropriate system of intellectual property protection has been developed. The contemporary system of intellectual property protection covers copyright and related rights and industrial property rights. Copyright is linked to artistic creativity, such as books, music, paintings, sculptures and movies. Industrial property rights include patents, trademarks, industrial design, geographic origin and designations of origin, and topography of semiconductor products.

Intellectual property is not a concrete, material property over some subject, but a right, or a set of authorizations recognized by the legal order of the country to the intellectual property holder. What authorities and how they are exercised depends on the type of work that is being protected and the legal system in which protection is sought. In the Croatian Republic that system is the State Institute of Intellectual Property which cooperates with international and European institutions, most notably the WIPO - the World Intellectual Property Organization and the EUIPO - the European Union Office for Intellectual Property.

Key words: intellectual property, copyright, industrial law, protection of intellectual property, intellectual property infringements.

Popis kratica

CPC – Kooperativna klasifikacija patenat

DHFR – Društvo hrvatskih filmskih redatelja

DHK – Društvo hrvatskih književnika

DZIV – Državni zavod za intelektualno vlasništvo

DZNAP – Društvo za zaštitu novinarskih autorskih prava

EPO – Europskog patentnog ureda

EUIPO – Ured Europske Unije za intelektualno vlasništvo (European Union Office for Intellectual Property)

EU – Europska unija

HDS ZAMP – Hrvatsko društvo skladatelja

HUZIP – Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava

IPEA – International Preliminary Examination Authority

IPRP – International Preliminary Report on Patentability

ISA – International Searching Authority

ISR – International Search Report

MKP – Međunarodna klasifikacija патената

PCT – Međunarodna prijava патената

RCD – Registrirani dizajn Zajednice

RH – Republika Hrvatska

SPC – Svjedodžba o dodatnoj zaštiti

USPTO – Ureda za patente i žigove Sjedinjenih američkih država

WIPO – Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (World Intellectual Property

WO – Written Opinion

Organization)

ZANA – Udruga za zaštitu prava nakladnika

ZAPRAF – Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava

ZAPSP – Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima

Sažetak	
Abstract	
Popis kratica	
Sadržaj:	
1. UVOD	10
1.1. Ciljeve i hipoteze rada	10
1.2. Metode istraživanja	10
1.3. Struktura rada.....	11
2. INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO	12
2.1. Autorska i srodna prava.....	13
2.1.1. Autorsko djelo.....	15
2.1.2. Autor	16
2.1.3. Sadržaj autorskog prava	17
2.1.4. Srodna prava	20
2.1.5. Ostvarivanje autorskog i srodnih prava	23
2.2. Prava industrijskog vlasništva	25
2.2.1. Patent	27
2.2.2. Postupak zaštite patenta u Hrvatskoj	31
2.2.3. Žig	32
2.2.4. Postupak zaštite žiga u Hrvatskoj	34
2.2.5. Industrijski dizajn.....	35
2.2.6. Postupak zaštite industrijskog dizajna u Hrvatskoj.....	37
2.2.7. Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, i postupak zaštite istih.....	38
2.2.8. Topografija poluvodičkih proizvoda.....	39
2.2.9. Postupak zaštite topografije poluvodičkih proizvoda u Hrvatskoj	40
3. MEĐUNARODNA ZAŠTITA INTELEKTUALNOG PRAVA VLASNIŠTVA	41

3.1. Međunarodna i kooperativna klasifikacija patenata.....	43
3.2. Međunarodna zaštita patent	44
3.2.1. Međunarodna prijava patenta (PCT).....	45
3.2.2. Regionalna (europska) zaštita	49
3.2.3. Svjedodžba o dodatnoj zaštiti (SPC).....	50
3.3. Međunarodna klasifikacija za žigove (Nicanska klasifikacija).....	51
3.4. Međunarodna zaštita žiga.....	53
3.4.1. Madridski sustav	54
3.4.2. Zaštita žiga u Europskoj uniji	56
3.5. Međunarodna klasifikacija industrijskog dizajna (Lokarnska klasifikacija)	57
3.6. Međunarodna zaštita dizajna.....	57
3.6.1. Haški sporazum o međunarodnoj registraciji dizajn.....	58
3.6.2. Zaštita industrijskog dizajna u Europskoj uniji.....	59
3.7. Provedba prava intelektualnog vlasništva	60
3.7.1. Carinska uprava.....	67
3.7.2. Ministarstvo unutarnjih poslova.....	69
3.7.3. Državno odvjetništvo	69
3.7.4. Pravosuđe	70
3.7.5. Broj sudskih predmeta i trajanje postupaka	71
3.7.6. Sveobuhvatni tijek kaznenog postupka u 2017. godini.....	72
3.7.7. Kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva.....	74
3.8. Međunarodna suradnja u području provedbe prava intelektualnog vlasništva	75
4. METODOLOGIJA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA ZAŠTITE INTELEKTUALNOG PRAVA VLASNIŠTVA	77
4.1. Uzorak istraživanja i prikupljanja primarnih podataka	77
4.2. Ciljevi istraživanja	78
4.3. Hipoteze istraživanja.....	78

4.4. Rezultati istraživanje.....	79
4.5. Zaključak istraživanja	87
ZAKLJUČAK.....	88
LITERATURA	91
POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA.....	98
Popis tablica.....	98
Popis slika.....	98
Popis grafikona	98

1. UVOD

Tema ovog rada je Međunarodna zaštita intelektualnog prava vlasništva, pošto se u svijetu sve više pažnje i sve veći fokus stavlja na ljudski potencijal, ljudske resurse, i općenito čovjeka kao glavni element rada i svega vezano uz rad i proizvodnju, tako ovaj rad vođen čovjekom i njegovim intelektom, ukazuje kako zaštititi čovjekova prava i prava intelektualnog vlasništva. Bitan dio vlasništva su prava, sve se više nastoji zaštititi čovjekova prava pa tako i njegovo pravo intelektualnog vlasništva. U radu će biti prikazane mjere i zakonske odredbe, te primjena zaštite prava vlasništva i međunarodna zaštita prava vlasništva.

Suvremeni sustav zaštite intelektualnog vlasništva obuhvaća autorsko i srodna prava te prava industrijskog vlasništva. Sustav zaštite prava intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj razvija se sukladno trendovima razvoja ovog sustava te je u potpunosti usklađen i kontinuirano se nastavlja usklađivati s novim trendovima sustava zaštite intelektualnog vlasništva na području Europske unije

1.1. Ciljeve i hipoteze rada

Predmet istraživanja je intelektualno pravo vlasništva i načini zaštite intelektualnog prava vlasništva. Glavni ciljevi istraživanja su intelektualno pravo vlasništva i njegova međunarodna zaštita.

Hipoteze rada su:

H1: Intelektualno pravo vlasništva kroz definiranje osnovnih pojmova i povijesni razvoj

H2: Zaštita i upravljanje intelektualnim pravom vlasništva u Hrvatskoj i drugim zemljama EU, odnosno međunarodna zaštita prava.

1.2. Metode istraživanja

Metode istraživanja za potrebe izrade diplomskog rada koristiti će se metode analize, komparacije, sinteze, indukcije, dedukcije, statističke analize, istraživanje. Izvori istraživanja prikupljeni su metodom anketiranja, gdje su prikupljeni podaci stavova ispitanika o kriotvorenim proizvodima.

1.3. Struktura rada

Rad je podijeljen u pet poglavlje. *Uvod*, prvi dio rada koji ukazuje na ciljeve i hipoteze rada, te metode istraživanja. Drugi dio rada je *Intelektualno vlasništvo*, donosi teoretski prikaz osnovnih pojmova intelektualnog vlasništava, pri čemu su vrste intelektualnog vlasništva i zaštita istih na području Republike Hrvatske podijeljena u podpoglavlja. *Međunarodna zaštita intelektualnog vlasništva*, treći dio rada, donosi pregled međunarodnih i europskih postupaka glede zaštite intelektualnog vlasništva, te načine povreda intelektualnog vlasništva. Zatim slijedi dio rada koji prikazuje podatke istraživanja, *Metode i rezultati istraživanja intelektualnog vlasništva*, gdje je analizirana provedena anketa. Zadnji dio rad je *Zaključak* o svemu istraženom.

2. INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

Proizvodi ljudskog uma predstavljaju nematerijalna dobra, čija je vrijednost u umnožavanju, upotrebi i prikazivanju drugim ljudima, pa ih nije svrhovito a često niti moguće zaštititi sakrivanjem, zatvaranjem ili drugim mjerama fizičke zaštite. Zbog društvene vrijednosti tih nematerijalnih dobara smatra se da kreativna ili umjetnička realizacija neke ideje koja je plod ljudskog intelekta pripada njezinom stvaratelju te, pod određenim uvjetima, predstavlja njegovo intelektualno vlasništvo. Iako neopipljivo u fizičkom smislu, intelektualno vlasništvo ima sve karakteristike imovine, pa se ono može kupiti, prodati, licencirati, zamijeniti, pokloniti ili naslijediti kao i svako drugo vlasništvo. U poslovnom smislu intelektualno vlasništvo predstavlja nematerijalnu imovinu čije uspješno iskorištavanje može biti vrijedan temelj ili doprinos poslovanju.

Kako bi prelazak u novu ekonomiju bio moguć, svako društvo nužno treba razviti svijest o vrijednosti ideja, ali i o pravima koja neophodno prate ideje i izume. Kao što je nepovredivost osobnog vlasništva osnovna pretpostavka za nastanak i razvoj tržišnog gospodarstva kao dosad najefikasnijeg poznatog oblika razmjene dobara i usluga, tako je i zaštita prava koja prate intelektualno vlasništvo nužan preduvjet razvoja ekonomije znanja.¹

Intelektualno vlasništvo skupni je naziv za vlasništvo nad rezultatima čovjekova stvaralačkog uma, što se odnosi na izume, literarna i umjetnička djela, kao i različite znakove razlikovanja, odnosno dizajn proizvoda i nazive koji služe za komercijalne svrhe. Iako se odnosi na nematerijalno vlasništvo, intelektualno vlasništvo daje pravo nositelju autorskog prava ili patenta, žiga, industrijskog oblička i drugog da raspolaže tim pravom kao materijalnim vlasništvom i da tako ostvari korist od svoga intelektualnog rada i ulaganja. Prema Vodiču za inovatore-poduzetnike, država upravnim aktom priznaje isključivo pravo na uporabu i raspolaganje tvorevinama intelektualnog stvaralaštva zaštićenim posebnim zakonima za svaki oblik industrijskog vlasništva, odnosno regulira autorska i srodna prava posebnim zakonom.²

Prema Čovo i Maruna (2015.) intelektualno vlasništvo označava posebna specifična zakonska prava koja imaju autori, izumitelji i ostali nositelji intelektualnog vlasništva. U suvremenim gospodarstvima intelektualno vlasništvo od velikog je značaja, a kod brojnih tvrtki čini 75% njihovih vrijednosti, izvor je prihoda i održivosti te je izravno povezano s kapitalom

¹ Katulić, T. (2006.). Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj. Zagreb: CARNet – Hrvatska akademska i istraživačka mreža.

² Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

i nematerijalnom imovinom. "Tijekom znanstvene i industrijske revolucije, politička je ekonomija sve više ovisila o primjeni podataka i ideja, kao i pravni sustav koji je sve više odavao priznanja razvoju intelektualnog vlasništva. Engleska je 1623. godine uvela svoj prvi statut o patentima, a 1710. godine svoj prvi statut o autorskim pravima, dok je 1790. godine u SAD-u prvi put usvojen statut o autorskim pravima i patentima".³

Kako bi se zaštitila ova vrsta dobara, te na taj način potakla ljudska kreativnost koja doprinosi općem društvenom razvitku, razvijen je odgovarajući sustav pravne zaštite intelektualnog vlasništva. Pravo intelektualnog vlasništva obuhvaća sustav pravnih instrumenata kojima se uređuje način stjecanja intelektualnog vlasništva i način zaštite od njegovog neovlaštenog korištenja.

Neovlaštena uporaba ili umnožavanje predmeta intelektualnog vlasništva predstavlja povredu prava, a pravo vlasnika na raspolaganje, uporabu i stjecanje koristi od takvog vlasništva štiti se sredstvima i institucijama pravnog sustava.

Intelektualno vlasništvo obuhvaća dvije podgrupe prava, a to su:

- Autorsko i srodna prava,
- Prava industrijskog vlasništva.

Autorsko pravo je isključivo pravo autora na raspolaganje njihovim književnim, znanstvenim ili umjetničkim djelima, te djelima iz drugih područja stvaralaštva, te srodna prava na sličan način odnose se na prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i emitiranja radija i televizije;

Industrijsko vlasništvo obuhvaća prava kojima proizvođači štite od konkurenata svoje poslovne interese, položaj na tržištu i sredstva uložena u istraživanje, razvoj i promociju.

Pojedine aspekte ili svojstva nekog proizvoda moguće je zaštititi kroz jedan ili više raznih oblika intelektualnog vlasništva, koji se međusobno nadopunjuju. Primjerice, patentom se štiti novo rješenje nekog tehničkog problema, industrijskim dizajnom štiti se novi vanjski oblik ili izgled proizvoda, a žigom se štiti znak koji služi za razlikovanje od sličnih proizvoda i/ili usluga na tržištu.

2.1. Autorska i srodana prava

³ Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

Autorsko pravo obuhvaća prava dana stvarateljima književnih, znanstvenih, umjetničkih djela, kao i djela s drugih područja stvaralaštva. Izvorni stvaratelji ili autori djela zaštićenih autorskim pravom i njihovi nasljednici imaju određena temeljna prava: isključivo pravo korištenja ili odobravanja drugim osobama da se njima služe pod ugovorenim uvjetima. Time stječu ekonomska prava na ostvarivanje dobiti od publiciranja svojega autorskog djela, ali i moralna prava da budu navedeni kao autori kad se njihovo djelo citira u sklopu publikacije djela drugih autora.⁴

Autorsko pravo je pravo autora u pogledu njegovog autorskog djela. Autori djela iz područja književnosti, znanosti i umjetnosti imaju isključivo pravo korištenja svog djela, a drugima mogu odobriti ili zabraniti korištenje djela.

Tablica 1: Autorska i srodna prava

AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA	
• književna djela	• prikazi znanstvene ili tehničke prirode (planovi, skice)
• glazbena i dramska djela	• prijevodi i druge prerade djela
• koreografska i pantomimska djela	• zbirke autorskih djela
• djela likovne umjetnosti	• računalni programi
• djela primjenjenih umjetnosti	• baze podataka
• djela arhitekture	• izvedbe umjetnika izvođača
• fotografska djela	• fonogrami i videogrami
• kinematografska djela	• emitiranja radija i televizije

Izvor: Rački Marinković, A. (2011.). Uvod u intelektualno vlasništvo, 12. konferencija HUOJ, Zagreb.

Autor može zabraniti odnosno pod ugovorenim uvjetima odobriti umnožavanje, javnu izvedbu, snimanje, emitiranje, prijevod ili prilagodbu svog djela. Autori često imovinska (ekonomska) prava nad svojim djelima ustupaju pojedincima ili pravnim osobama koje ih mogu najbolje komercijalno iskoristavati, u zamjenu za plaćanje naknade koje ovise o korištenju djela. Međutim, moralna prava autora vezana su uz osobu autora i nisu prenosiva.⁵

⁴ Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

⁵ Moralna prava autora samo su djelomično prenosiva u slučaju smrti autora.

Autorskim pravom ne štiti se ideja nego autorsko djelo koje je izražaj ideje, bez obzira na vrstu ili kvalitetu izražavanja. Autorsko pravo nastaje samim ostvarenjem djela i, za razliku od većine drugih oblika intelektualnog vlasništva, ne podliježe administrativnim ili registracijskim postupcima.

Srodna prava su prava koja su bliska (odnosno srodna ili susjedna) autorskom pravu, pretpostavljaju već postojanje autorskog djela i imaju svoj poseban predmet zaštite, a u Hrvatskoj prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima⁶ pružaju zaštitu:

- Umjetnicima izvođačima na njihovim izvedbama,
- Proizvođačima fonograma na njihovim fonogramima,
- Filmskim producentima (proizvođačima videograma) na njihovim videogramima,
- Organizacijama za radiodifuziju na njihovim emitiranjima,
- Nakladnicima na njihovim izdanjima,
- Proizvođačima baza podataka na njihovim bazama.

2.1.1. *Autorsko djelo*

Predmet zaštite autorskog prava je autorsko djelo. Autorsko djelo je originalno, duhovno, intelektualno, ostvarenje iz književnog, umjetničkog i znanstvenog područja, koje ima individualni karakter i koje je na neki način izraženo.

Za pojam autorskog djela kao temeljnog pojma autorskog prava bitno je da se radi o originalnom intelektualnom (kreativnom) ostvarenju, odnosno ostvarenju ljudskog duhovnog stvaralaštva. Originalnost (izvornost) u smislu autorskog prava ne zahtijeva apsolutnu novost, već se traži subjektivna originalnost, odnosno novost u subjektivnom smislu. Djelo se smatra subjektivno originalnim ako autor ne oponaša drugo njemu poznato djelo. Dalje je potrebno da je djelo iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja. Uz to osobito treba upozoriti da navedena sintagma ima u autorskom pravu značajno šire značenje, nego što u teoriji književnosti znače književna djela, a u povijesti umjetnosti umjetnička djela. Autorskopravnu zaštitu uživaju izražaji, što podrazumijeva zamjetljiv oblik (formu) određene ideje koja se postiže pomoću različitih sredstava izražavanja.⁷

Autorska djela su osobito, ali ne isključivo:

- Jezična djela (pisana djela, govorna djela, računalni programi),

⁶ Skraćeno ZAPSP.

⁷ Na primjer pisana ili govorena riječ, pokret tijela, zvuk, kao različiti dvodimenzionalni ili trodimenzionalni oblik.

- Glazbena djela, s riječima ili bez riječi,
- Dramska i dramsko-glazbena djela,
- Koreografska i pantomimska djela,
- Djela likovnih umjetnosti (s područja slikarstva, kiparstva i grafike), te ostala djela likovnih umjetnosti,
- Djela arhitekture,
- Djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna,
- Fotografska djela i djela proizvedena postupkom sličnom fotografskom,
- Audiovizualna djela (kinematografska djela i djela stvorena na način sličan kinematografskom stvaranju),
- Kartografska djela, prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice i drugo.

Autorsko pravo ne štiti:

- Ideje, znanstvena otkrića, postupke, metode rada i matematičke koncepte,
- Službene tekstove iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva, kao i njihove zbirke koje su objavljene radi službenog informiranja javnosti,
- Dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter obične medijske informacije

Autorsko djelo također čine i prijevodi. Dakle, prijevodi, prilagodbe i glazbene obrade osnovne su prerade djela. Prijevodi i druge prerade koje su same originalne intelektualne tvorevine individualnog karaktera, zaštićene su kao samostalna autorska djela. Prijevodi službenih tekstova iz područja zakonodavstva, uprave i sudstva zaštićeni su osim ako su učinjeni radi službenog informiranja javnosti i kao takvi objavljeni.

2.1.2. *Autor*

Autor djela je fizička osoba koja je djelo stvorila. Autorom se smatra osoba čije je ime, pseudonim ili znak na uobičajen način označen na primjercima djela, dok se ne dokaže suprotno. Ako je više autora sudjelovalo u izradi djela radi se o koautorskom djelu. Ako je tako ostvareno djelo nedjeljiva cjelina, koautorima pripada zajedničko autorsko pravo na stvorenom

djelu. Ako dva ili više autora sastave svoja djela radi njihovog zajedničkog korištenja, svaki od autora zadržava autorsko pravo na svojem autorskom djelu.

Autoru pripada autorsko pravo na njegovom djelu činom ostvarenja djela bez ispunjavanja bilo kakvih formalnosti kao što su primjerice registracija ili depozit djela. Autorsko pravo u Hrvatskoj, kao i u velikom broju zemalja, traje za života autora i sedamdeset godina nakon njegove smrti. Ako se radi o koautorskom djelu autorsko pravo traje sedamdeset godina od smrti koautora koji je najdulje živio.

2.1.3. Sadržaj autorskog prava

Autorsko pravo sadrži:

- Moralna prava autora - štite osobne i duhovne veze autora s njegovim djelom,
- Imovinska prava autora - štite imovinske interese autora u pogledu korištenja njegovih djela,
- Druga prava autora - štite ostale interese autora u pogledu njegovog djela.

Moralna prava autora obuhvaćaju:

- Pravo prve objave – autor ima pravo odlučiti kada i kako će njegovo djelo postati pristupačno javnosti,
- Pravo na priznanje autorstva – autor ima pravo biti priznat i označen kao autor djela,
- Pravo na poštovanje autorskog djela i čast ili ugled autora – autor ima pravo usprotiviti se svakom deformiranju, sakaćenju ili drugoj izmjeni svojeg djela i svakom korištenju djela koji ugrožava njegov čast ili ugled,
- Pravo pokajanja – autor ima pravo opozvati pravo korištenja djela i spriječiti njegovo daljnje korištenje uz popravljjanje štete korisniku toga prava, ako bi daljnje korištenje štetilo njegovoj časti ili ugledu.

Imovinska prava su isključiva prava autora, jer autor može odobriti ili zabraniti korištenje svog djela na bilo koji način. Ta se prava manifestiraju osobito kao:

- Pravo reproduciranja (pravo umnožavanja) – pravo izrade autorskog djela u jednom ili više primjeraka, u cijelosti ili u dijelovima, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku;

- Pravo distribucije (pravo stavljanja u promet) i iznajmljivanje - pravo distribucije je isključivo pravo stavljanja u promet izvornika ili primjeraka autorskog djela prodajom ili na koji drugi način. Iznajmljivanje označava davanje na korištenje izvornika ili primjeraka djela u ograničenom razdoblju, radi ostvarivanja izravne ili neizravne imovinske ili komercijalne koristi;
- Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti obuhvaća:
 - ✓ pravo javnog izvođenja,
 - ✓ pravo javnog prikazivanja scenskih djela,
 - ✓ pravo javnog prenošenja,
 - ✓ pravo javnog priopćavanja fiksiranog djela,
 - ✓ pravo javnog prikazivanja,
 - ✓ pravo radiodifuzijskog emitiranja,
 - ✓ pravo radiodifuzijskog reemitiranja,
 - ✓ pravo javnog priopćavanja radiodifuzijskog emitiranja,
 - ✓ pravo stavljanja na raspolaganje javnosti.

Autorsko djelo može biti neposredno priopćeno javnosti kao rezultat umjetničkog ostvarenja⁸, a djelo se može priopćiti javnosti i pomoću različitih tehničkih uređaja i postupaka, kao što su radiodifuzijsko emitiranje ili prijenos u mreži preko interneta. Međutim, postoje i situacije kada se u jednom trenutku na više različitih načina jedno djelo u jednoj izvedbi javno iskorištava. Na primjer, kada se glazbeno djelo koje se javno izvodi uživo u koncertnoj dvorani istodobno priopćava javnosti izvan prostora te dvorane pomoću zvučnika ili na ekranu, događa se novi oblik korištenja djela. Riječ je o novom pravu autora, pravu javnog prenošenja. Tada se posebno treba ugovoriti javno izvođenje, a posebno javno prenošenje. Moguće je da se ista izvedba istog djela emitira i putem radiodifuzije, te će tada i pravo radiodifuzijskog emitiranja biti potrebno posebno ugovoriti.

Posebnu važnost ima pravo stavljanja na raspolaganje javnosti kao pravo priopćavanja djela javnosti putem interneta. To je pravo uređeno modernom definicijom isključivog prava stavljanja na raspolaganje javnosti djela, bežično ili putem žica, na način koji pripadnicima javnosti omogućava pristup djelu s mjesta i u vrijeme koje sami izaberu. Na taj način otklonjene su sve eventualne dvojbe koje su se mogle javiti u svezi zaštite autorskog prava kada se djela javno priopćavaju putem Interneta.

⁸ Na primjer koncertna izvedba glazbenog djela ili scenska izvedba dramskog djela u kazalištu.

Druga prava autora, naime osim uvriježene i osnovne podjele sadržaja autorskog prava na imovinska prava autora i moralna prava autora postoje i druga prava autora, prava koja nose obilježja i imovinskih i moralnih prava, a ne mogu se svrstati ni u jednu od navedenih kategorija. Ostvarivanje takvih drugih prava često ne ovisi o volji autora. Ona obuhvaćaju prava na naknadu, pravo slijeđenja i ostala druga prava autora.

Autori djela, za koja se s obzirom na njihovu prirodu može očekivati da će biti reproducirana bez njihovog odobrenja fotokopiranjem, snimanjem na nosače zvuka, slike ili teksta za privatno korištenje, imaju pravo na odgovarajuću naknadu od prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike ili teksta. Autor ima pravo na primjerenu naknadu ako se izvornik (original) ili primjerci njegova djela posuđuju posredovanjem javnih knjižnica. Pravo na naknadu za privatno korištenje i pravo na naknadu za javnu posudbu mogu se ostvarivati samo u sustavu kolektivnog ostvarivanja prava.

Pravo slijeđenja je pravo autora na udio u iznosu u svim preprodajama izvornika likovnih djela nakon prve prodaje od strane autora kad su u radnje preprodaje uključeni trgovci umjetninama ili ako je preprodaja obavljena posredovanjem stručnjaka tržišta umjetnina, poput prodajnih salona i umjetničkih galerija. Pravo slijeđenja može se ostvarivati pojedinačno (individualno) i u sustavu kolektivnog ostvarivanja prava. Ipak, učinkovito ostvarivanje prava slijeđenja moguće je samo u organiziranom kolektivnom sustavu ostvarivanja prava.

Među ostalim drugim pravima važno je istaknuti da autor neobjavljenog djela likovne umjetnosti ima pravo prilikom otuđenja⁹ tog djela zabraniti vlasniku izlaganje djela u javnosti. U tom slučaju zabranu javnog izlaganja djela autor mora dati u pisanom obliku prilikom otuđenja djela. Ako djelo pripada muzeju, galeriji ili drugoj sličnoj ustanovi autor ne može zabraniti izlaganje djela.

Raspolaganje autorskim pravom, odnosno autor drugome ustupa pravo korištenja autorskog djela ugovorom, davanjem odobrenja za korištenje ili drugim pravnim poslom. Ustupanjem prava autor može drugome omogućiti korištenje djela na svaki način ili samo na određeni način, to može biti isključivo ili neisključivo pravo korištenja, može biti ograničeno sadržajno, vremenski i prostorno.

Autor ustupa pravo korištenja autorskog djela na određeni način ugovorom. Ugovor mora biti sklopljen u pisanom obliku. Autorskopравни ugovor mora sadržavati barem djelo na koje se odnosi, način korištenja, te osobu ovlaštenu na korištenje autorskog djela (korisnik). Autorskopравни ugovor može biti sklopljen i u pogledu autorskog djela koje još nije stvoreno

⁹ Prodaje ili poklanjanja.

pod pretpostavkom da se njime odredi barem vrsta i način korištenja budućeg djela. I visinu naknade potrebno je odrediti ugovorom. Ako visina naknade nije određena ugovorom, ili je njena visina određena neprimjereno, autor ima pravo na primjerenu naknadu. Primjerena je ona naknada koja se u pravnom prometu pošteno mora dati u času zaključenja pravnog posla s obzirom na vrstu i opseg korištenja autorskog djela, uzimajući pri tom u obzir i financijski uspjeh u korištenju autorskog djela, vrstu i obujam autorskog djela, trajanje korištenja, postojanje sporazuma između odgovarajuće udruge autora i odgovarajućeg udruženja korisnika kojim se utvrđuje visina primjerene naknade, kao i druge elemente na temelju kojih se može donijeti odluku o primjerenoj naknadi.

2.1.4. Srodna prava

Srodna prava su prava koja imaju svoj poseban predmet zaštite koji je uglavnom vezan uz autorska djela. S obzirom na sličan predmet zaštite i bliskost s autorskim pravima nazivaju se i autorskom pravu srodna prava ili samo srodna prava, odnosno autorskom pravu susjedna prava ili samo susjedna prava. U Hrvatskoj su prema Zakonu o autorskom i srodnim pravima to:¹⁰

- Prava umjetnika izvođača na njihovim izvedbama,
- Prava proizvođača fonograma na njihovim fonogramima,
- Prava filmskih producenata na njihovim videogramima,
- Prava organizacija za radiodifuziju na njihovim emitiranjima,
- Prava nakladnika na njihovim izdanjima,
- Prava proizvođača baza podataka na njihovim bazama.

Pravo umjetnika izvođača, naime umjetnici izvođači su glumci, pjevači, glazbenici, plesači i druge osobe koje glumom, pjevanjem, recitiranjem, deklamiranjem, interpretiranjem, pokretima ili na drugi način izvode djela s područja književnosti i umjetnosti ili izražaje folklor. Umjetnikom izvođačem smatra se i redatelj kazališne predstave i dirigent umjetničkog ansambla. Predmet zaštite prava umjetnika izvođača je izvedba i to živa izvedba ili fiksirana (snimljena) izvedba.

¹⁰ Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 96/2018.

Moralna prava umjetnika izvođača odnose se na sljedeća prava umjetnika, a to su biti priznat i označen kao izvođač pri korištenju njegove izvedbe, te suprotstaviti se izobličenju, deformiranju ili izmjeni svoje izvedbe. Imovinska prava umjetnika izvođača odnose se na isključiva prava (davanje odobrenja ili zabrane) umjetnika izvođača ima za fiksiranje (snimanje) svoje nefiksirane (nesnimljene) izvedbe, reproduciranje (umnožavanje) svoje fiksirane izvedbe, distribuiranja (stavljanja u promet), kao i pravo iznajmljivanja svoje fiksirane izvedbe, priopćavanja javnosti svoje nefiksirane i fiksirane izvedbe koje osobito obuhvaća: pravo radiodifuzijskog emitiranja i reemitiranja, pravo javnog priopćavanja fiksiranih izvedbi i radiodifuzijskih emitiranja, pravo javnog prenošenja, pravo javnog prikazivanja, pravo stavljanja na raspolaganje javnosti.

Umjetnik izvođač ima pravo na naknadu: (1) za priopćavanje javnosti svoje fiksirane izvedbe (sekundarno korištenje koje uključuje radiofuzijsko emitiranje i svako drugo priopćavanje javnosti), (2) za svako zvučno ili vizualno snimanje svoje fiksirane izvedbe za privatno ili drugo vlastito korištenje, (3) ako se njegova fiksirana izvedba posuđuje posredovanjem javne knjižnice, (4) ako svoje (isključivo) pravo iznajmljivanja prepusti proizvođaču fonograma ili filmskom producentu, ili kojoj drugoj osobi, zadržava pravo na primjerenu naknadu za iznajmljivanje svoje fiksirane izvedbe.

Trajanje prava izvođača je 50 godina od izvedbe. Ako u tom razdoblju fiksirana izvedba bude zakonito izdana ili zakonito priopćena javnosti, prava traju 70 godina od zakonitog izdanja ili zakonitog priopćavanja javnosti izvedbe, ovisno o tome koje je bilo ranije.

Prava proizvođača fonograma, proizvođač fonograma je fizička ili pravna osoba koja poduzima inicijativu i koja je odgovorna za prvo fiksiranje zvukova izvedbe ili drugih zvukova ili onog što predstavlja zvukove. Predmet zaštite prava proizvođača fonograma jest fonogram kao fiksacija zvukova izvedbe ili drugih zvukova ili onoga što predstavlja zvukove.¹¹

Isključiva prava proizvođača fonograma odnose se na davanje odobrenja ili zabrane za: reproduciranje (umnožavanje) svojih fonograma, distribuiranje (stavljanja u promet) i iznajmljivanje svojih fonograma, te stavljanje na raspolaganje javnosti svojih fonograma.

Prava na naknadu proizvođača fonograma odnose se na naknadu: (1) za radiofuzijsko emitiranje i svako drugo priopćavanje javnosti svojih fonograma, (2) za posuđivanje svojih fonograma posredovanjem javnih knjižnica, (3) za svako zvučno snimanje svojih fonograma za privatno korištenje.

¹¹ Fiksiranje znači ugrađivanje zvukova ili onoga što predstavlja zvukove na podlogu s koje se mogu slušati, umnožavati ili priopćavati putem nekog uređaja.

Trajanje prava proizvođača fonograma je 70 godina od prvog fiksiranja fonograma. Ako je u tom razdoblju fonogram zakonito izdan, prava traju 70 godina od takva prvog izdanja. Ako fonogram u tom razdoblju nije zakonito izdan, ali je zakonito priopćen javnosti, prava traju 70 godina od takvog prvog priopćavanja javnosti.

Prava filmskih producenata (proizvođača videograma), odnosno subjekt ove vrste prava je prava filmski producent ili proizvođač videograma. Filmski producent je fizička ili pravna osoba, koja u svoje ime daje inicijativu, prikuplja financijska sredstva, organizira i preuzima odgovornost za stvaranje prve fiksacije audiovizualnog djela, kao i slijeda pomičnih slika popraćenih zvukom ili bez zvuka (videograma). Predmet zaštite prava filmskih producenata (proizvođača videograma) jest videogram kao fiksacija audiovizualnog djela, kao i slijeda pomičnih slika popraćenih zvukom ili bez zvuka.

Isključiva prava filmskog producenta (davanje odobrenja ili zabrane) odnose se na: reproduciranje svojih videograma, distribuiranje i iznajmljivanje svojih videograma, javno prikazivanje svojih videograma, stavljanje na raspolaganje javnosti svojih videograma.

Prava na naknadu filmskog producenta odnose se na prava: (1) za posuđivanje svojih videograma posredovanjem javnih knjižnica, (2) za svako zvučno i vizualno reproduciranje svojih videograma za privatno korištenje.

Trajanje prava je 50 godina od prve fiksacije videograma. Ako je u tom razdoblju (od 50 godina) videogram zakonito izdan, ili priopćen javnosti prava traju 50 godina od takva prvog izdanja ili priopćavanja, ovisno o tome koje je bilo ranije.

Prava organizacija za radiodifuziju, su isključiva prava organizacija za radiodifuziju (davanje odobrenja ili zabrane) odnose se na: reemitiranje svojih emitiranja bežično i putem žica, fiksiranje svojih emitiranja, reproduciranje svojih fiksiranih emitiranja, distribuiranje, osim prava iznajmljivanja i javne posudbe, svojih fiksiranih emitiranja, javno priopćavanje svojih emitiranja, ako je takvo priopćavanje pristupačno javnosti uz plaćanje ulaznice, stavljanja na raspolaganje javnosti svojih fiksiranih emitiranja.¹² Trajanje prava je 50 godina računajući od prvog emitiranja.

Prava nakladnika na njihovim izdanjima, nakladnici imaju vlastito pravo na naknadu za svako reproduciranje svojih pisanih izdanja za privatno korištenje. Trajanje prava nakladnika je 50 godina od zakonitog izdanja djela. Pravo na prvom izdanju neobjavljenih slobodnih djela, odnosno osoba koja prvi put zakonito izdaje ili priopći javnosti još neobjavljeno autorsko djelo

¹² Kabelski distributer koji samo obavlja retransmisiju radiodifuzijskih emitiranja nije organizacija za radiodifuziju.

na kojemu je autorsko pravo prestalo, stječe pravo odgovarajuće imovinskim autorskim pravima po ovom zakonu. Trajanje toga prava je 25 godina od prvog zakonitog izdanja djela.

Prava proizvođača (neoriginalnih) baza podataka, proizvođač baze podataka pravna je ili fizička osoba koja je poduzela inicijativu i rizik ulaganja u stvaranju baze podataka. Predmet zaštite ove vrste prava je (neoriginalna) baza podataka. Baza podataka je zbirka je samostalnih djela, podataka ili druge građe u bilo kojem obliku, koji su uređeni po određenom sustavu ili metodi i pojedinačno dostupni elektroničkim ili drugim sredstvima. Za postizanje, verifikaciju i predstavljanje sadržaja baze podataka zahtijeva se kvalitativno i/ili kvantitativno znatno ulaganje koje se primjerice sastoji u sredstvima, utrošenom vremenu i uloženom trudu.

Kod baze podataka štite se: (1) cjelokupan sadržaj baze podataka, (2) svaki kvalitativno i/ili kvantitativno znatni dio sadržaja baze podataka, (3) kvalitativno i/ili kvantitativno neznatne dijelove sadržaja baze podataka kad se ti dijelovi koriste ponavljano i sustavno, pa je to u suprotnosti s redovitim korištenjem baze podataka ili ako neopravdano štete zakonitim interesima proizvođača baze podataka.

Isključiva prava proizvođača baze podataka (davanje odobrenja ili zabrane) odnose se na: reproduciranje svoje baze podataka, distribuiranje primjeraka svoje baze podataka uključujući iznajmljivanje, isključujući javnu posudbu, stavljanje na raspolaganje javnosti svoje baze podataka, drugog oblika priopćavanja javnosti svoje baze podataka.

Trajanje prava je 15 godina od završetka izrade baze podataka. Ako je u tom razdoblju baza podataka zakonito objavljena, prava traju 15 godina od takve prve objave. Međutim, svaka kvalitativna ili kvantitativna znatna izmjena dijela sadržaja baze podataka, koja je znatno novo ulaganje u kvalitetu ili kvantitetu sadržaja baze podataka, rezultira novim rokom zaštite od 15 godina. Znatna izmjena sadržaja baze podataka uključuje i postupno dopunjavanje, brisanje i mijenjanje baze. Za sui generis zaštitu (neoriginalne) baze podataka bitno je da se štite sredstva i trud uloženi u bazu podataka. Takva baza podataka ne treba ispunjavati kriterije koji su potrebni za autorskopravnu zaštitu originalnih baza podataka: originalan izbor ili raspored sadržaja koji čini originalnu intelektualnu tvorevinu.

2.1.5. Ostvarivanje autorskog i srodnih prava

Autorsko pravo i srodna prava imaju karakter privatnih prava, što znači da štite individualne interese određenih subjekata koji su nositelji autorskog, odnosno srodnih prava.

Ova prava mogu se ostvarivati:

- Individualno i
- Kolektivno.

Individualno ostvarivanje prava, znači ostvarivanje prava koje se odnosi na pojedinačno korištenje autorskog djela¹³, odnosno predmeta zaštite srodnih prava, prema odgovarajućem ugovoru između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite, obavlja sam nositelj prava osobno ili putem zastupnika. Poslove opunomoćenog zastupnika može obavljati odvjetnik, specijalizirana pravna osoba za ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava, te udruga za kolektivno ostvarivanje prava.

Kolektivno ostvarivanje prava, dakle u slučaju korištenja velikog broja autorskih djela i predmeta zaštite srodnih prava, koja nisu unaprijed određena¹⁴, ne postoji mogućnost da korisnik djela stupa u kontakt s autorima, odnosno subjektima zaštite srodnih prava pojedinačno i da sklapa pojedinačne autorske ugovore ili ugovore o npr. korištenju izvedbe za svako pojedino djelo. U takvom slučaju odgovarajući ugovor može se sklopiti na taj način da umjesto autora, odnosno nositelja srodnih prava ugovor sklapa udruga za kolektivno ostvarivanje prava. Prema takvom ugovoru udruga daje autorizaciju (odobrenje) za korištenje svih djela koja zastupa (cijeli repertoar), raspodjeljuje ubrane naknade među nositeljima prava prema određenim pravilima raspodjele i obavlja kontrolu korištenja djela.

Razvoj sustava kolektivnog ostvarivanja prava ubrzo je učinio da su najprije organizacije (udruge) za kolektivno ostvarivanje prava u pojedinoj zemlji počele zastupati sve nositelje prava određene vrste, a zatim su se sa srodnim organizacijama u raznim zemljama počele povezivati ugovorima o uzajamnom zastupanju. Stupajući sve zajedno u svjetske asocijacije srodnih udruga¹⁵, te su se udruge konačno udružile i u globalne, nadsacionalne asocijacije.

Sve je to rezultiralo time da je u svim modernim zemljama, bilo na zakonodavnoj bilo na faktičkoj razini, uspostavljen sustav koji karakteriziraju ove bitne značajke, u pravilu, u jednoj zemlji jedna udruga kolektivno ostvaruje prava za sve pripadnike jedne skupine nositelja prava, te zatim takva udruga ostvaruje prava ne samo domaćih, nego i svih inozemnih nositelja prava. Predmet zaštite spram korisnika zato, logično nisu pojedinačno nabrojana djela, već cjelokupni svjetski repertoar.

¹³ Na primjer izdavanje određenog književnog djela, prikazivanje ili radiodifuzijsko emitiranje određenog dramskog ili drugog scenskog djela.

¹⁴ Kao što su javne izvedbe, emitiranja i reemitiranja putem radija ili televizije ili drugog priopćavanja javnosti nescenskih glazbenih djela ili zvučno snimanje odnosno fiksiranje izvedbe na fonogram.

¹⁵ Na primjer CISAC za društva za zaštitu glazbenih, književnih i likovnih prava.

Prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima u Hrvatskoj kolektivno ostvarivanje prava može obavljati udruga nositelja prava koja ima za obavljanje takve djelatnosti odobrenje Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Zavod može izdati odobrenje za obavljanje predmetne djelatnosti samo jednoj udruzi za pojedinu vrstu nositelja prava, i to onoj koja ima najveći broj članova na temelju dobivenih punomoći, uz primjeren broj ugovora o uzajamnom zastupanju sa stranim udrugama. Udruga može ostvarivati jednu, dvije ili više vrsta prava koja se, u pravilu, odnose na pojedinu vrstu nositelja autorskog prava, odnosno srodnih prava.

Kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava na teritoriju Hrvatske obavljaju:

- Hrvatsko društvo skladatelja HDS ZAMP – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskih glazbenih prava,
- Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava HUZIP – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava izvođača,
- Udruga za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava ZAPRAF – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava proizvođača fonograma,
- Društvo hrvatskih filmskih redatelja DHFR – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja autorskih prava u audiovizualnim djelima i prava filmskih redatelja,
- Udruga za zaštitu prava nakladnika ZANA – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava nakladnika na naknadu za reproduciranje za privatno korištenje,
- Društvo hrvatskih književnika DHK – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava na javnu posudbu, obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava autora na naknadu za reproduciranje za privatno korištenje (reprografiju), te
- Društvo za zaštitu novinarskih autorskih prava DZNAP – obavlja djelatnost kolektivnog ostvarivanja prava novinara u press clipping servisima i internetskim portalima.

2.2. Prava industrijskog vlasništva

Prava industrijskog vlasništva odnose se na zaštitu izuma patentom, zaštitu žiga (robnog, trgovačkog ili uslužnog znaka koji se koristi u prometu roba i usluga), zaštitu industrijskog dizajna kojim se štiti vanjski izgled proizvoda ili dijela proizvoda, zaštitu topografije poluvodičkih proizvoda kojom se štiti trodimenzionalni raspored vodljivog, izolacijskog i poluvodičkog materijala u poluvodičkim proizvodima, te zaštitu oznake zemljopisnog

podrijetla ili oznake izvornosti kojima se obilježavaju specifični proizvodi i usluge, posebne kvalitete i svojstva uvjetovanih područjem njihovog nastanka i kulturno-socijalnim okruženjem.

Stjecanje prava industrijskog vlasništva temelji se na formaliziranim postupcima za njihovo priznavanje ili registraciju pred nadležnim tijelom, najčešće pojedine države ili rjeđe regije. Važno je uočiti da su bez obzira na način stjecanja, prava industrijskog vlasništva ograničena na teritorij nadležnosti tijela koje ih je priznalo, a za njihovo stjecanje i održavanje u vrijednosti plaća se propisana naknada. U Hrvatskoj je nadležno tijelo za priznavanje i registraciju industrijskog vlasništva Državni zavod za intelektualno vlasništvo, osim za zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, te za zaštitu biljnih sorti, za koje se odgovarajući formalizirani postupci provode pred Ministarstvom poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, odnosno pred Zavodom za sjemenarstvo i rasadničarstvo.¹⁶

Tablica 2: Strukutra industrijskog vlasništva

Industijsko vlasništvo	
Patenti	zaštita izuma
Žigovi	obilježavanje proizvoda i usluga
Industijski dizajn	vanjski izgled proizvoda
Topografija poluvodičkih proizvoda	elektronički sklopovi
Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti proizvoda	svojstva proizvoda vezana uz njihovo zemljopisno podrijetla

Izvor: Rački Marinković, A. (2011.). Uvod u intelektualno vlasništvo, 12. konferencija HUOJ, Zagreb.

¹⁶ Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. "Prava intelektualnog vlasništva", Minivodič za poslovnu zajednicu, www.mingorp.hr

Slijedeće tablice prikazuju broj nacionalnih i međunarodnih prijava u Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo, te prijave industrijskog vlasništva prema vrsti vlasništva od 2015. do 2017. godine.

Tablica 3: Broj nacionalnih i međunarodnih prijava industrijskog vlasništva

Broj prijava	2015.	2016.	2017.
Podnesenih nacionalnom rutom	1868	1933	1785
Podnesenih međunarodnom rutom	1909	1440	1740
Ukupno	3777	3373	3525

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Godišnje izvješće 2017.

Tablica 4: Prijave za industrijsko vlasništvo prema vrsti vlasništva

Broj prijava	2015.	2016.	2017.
Patenti	186	244	212
Žigovi	3284	2871	3088
Industrijski dizajn	291	256	225
Ukupno	3761	3371	3525

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Godišnje izvješće 2017.

2.2.1. Patent

Patent je pravo priznato za izum koji nudi novo rješenje nekog tehničkog problema, a obično se odnosi na određeni proizvod, postupak ili primjenu. Patent se stječe priznanjem prava od strane ovlaštenog tijela za dodjelu tog prava¹⁷, na temelju ispitivanja prijave patenta koja opisuje izum. Zaštita patentom predstavlja učinkovito poslovno sredstvo koje njegovim nositeljima (vlasnicima) omogućuje povrat sredstava uložениh u istraživanje i razvoj novih proizvoda i tehnologija, kroz svojevrsni monopol na upotrebu zaštićenog tehničkog rješenja tijekom trajanja patentne zaštite.

¹⁷ U Republici Hrvatskoj to je Državni zavod za intelektualno vlasništvo.

Patent je isključivo pravo priznato za izum koji nudi novo rješenje nekog tehničkog problema. Patent se priznaje za izume koji se odnose na proizvod, postupak ili primjenu. Patent osigurava vlasniku isključivo pravo na izradu, korištenje, stavljanje u promet ili prodaju izuma zaštićenog patentom, tijekom ograničenog vremenskog perioda koje u pravilu ne može trajati dulje od 20 godina od datuma podnošenja prijave patenta. Protekom tog vremena patentirani izum postaje javno dobro, svakom dostupno na uporabu. Patent predstavlja vlasništvo čiju uporabu za vrijeme trajanja patentne zaštite vlasnik može dopustiti drugim osobama davanjem licencije, ili ga može u potpunosti prenijeti na druge osobe.

Suštinski uvjeti koje neki izum mora zadovoljiti za priznanje patenta jesu novost u odnosu na postojeće stanje tehnike, inventivna razina¹⁸ i industrijska primjenjivost¹⁹.

Patent se stječe priznanjem od strane ovlaštenog tijela, u pravilu na temelju ispitivanja prijave patenta koja opisuje izum na zakonom propisani način. Ovlašteno tijelo može biti nacionalni patentni ured, ali i regionalni patentni ured koji ispituje prijavu patenta za više zemalja neke regije²⁰. Zaštita patentom se ostvaruje prema teritorijalnom načelu, odnosno vrijedi samo na teritoriju one države ili regije u kojoj je priznat.

Da bi ostvario patentnu zaštitu za svoj izum, prijavitelj je u postupku za priznanje patenta dužan otkriti tehničke detalje svog izuma u opsegu koji omogućuje stručnjaku iz predmetnog područja izradu ili upotrebu izuma. Takav opis izuma postaje, nakon određenog propisanog perioda tajnosti, javno dostupan svim zainteresiranima. Drugim riječima, patentni sustav predstavlja u stvari neku vrstu razmjene u kojoj izumitelj pristaje otkriti društvu pojedinosti svog izuma, kako bi se omogućio tehnološki napredak, u zamjenu za pravo isključivog raspolaganja tijekom određenog razdoblja.

Posebni oblik patentne zaštite u Hrvatskoj predstavlja *konsenzualni patent*. Njegova je osnovna značajka da se priznaje bez potpunog ispitivanja, odnosno na temelju sporazuma (konsenzusa) javnosti, ukoliko protiv njega nema prigovora zainteresiranih strana. Konsenzualni patent može trajati najviše 10 godina. Postupak zaštite izuma konsenzualnim patentom je brži, jednostavniji i jeftiniji od postupka za dobivanje klasičnog patenta. Međutim, valja imati na umu da konsenzualni patent pruža zaštitu samo tako dugo dok mu se nitko ne protivi. Tijekom cijelog razdoblja zaštite, bilo koja zainteresirana osoba može pokrenuti postupak potpunog ispitivanja, u kojem će se utvrditi ispunjava li izum uvjete za zaštitu patentom.

¹⁸ Znači neočiglednost onome koji je upoznat s dotičnim tehničkim područjem.

¹⁹ Praktična primjenjivost u industrijskom opsegu.

²⁰ Na primjer Europski patentni ured.

Patentom se ne štiti ideja, nego konkretno rješenje nekog tehničkog problema. Da bi ostvario zaštitu patentom, izum iz bilo kojeg područja tehnike mora:

- biti nov – ne smije prije podnošenja prijave za zaštitu biti prikazan javnosti na bilo koji način, bilo gdje u svijetu
- imati inventivnu razinu – ne smije na očigledan način za osobu stručnu u dotičnom području proizlaziti iz stanja tehnike
- biti industrijski primjenjiv – biti praktično primjenjiv (ne samo teoretski) i prikladan za proizvodnju ili upotrebu u industrijskom opsegu.

Osim ovih uvjeta, bitno je da izum spada u kategoriju koja je podložna patentnoj zaštiti. Naime, neki izumi ne smatraju se izumima u smislu patentne zaštite. Tako se, na primjer, ne mogu štititi otkrića, znanstvene teorije i matematičke metode, estetske tvorevine, pravila, upute i metode za izvođenje umnih aktivnosti, igara ili za obavljanje poslova, prikazivanje informacija, te računalni programi kao takvi.

Iako spadaju u kategoriju izuma, iz zaštite patentom iz etičkih ili sličnih razloga izuzeti su i izumi životinjskih i biljnih vrsta kao takvi i bitno biološki postupci za dobivanje biljaka i životinja, ljudsko tijelo i samo otkriće nekog od njegovih elemenata, dijagnostički i kirurški postupci i postupci liječenja koji se primjenjuju neposredno na ljudskom ili životinjskom tijelu, te izumi protivni javnom poretku ili moralu.²¹

Zaštitu patentom valja promatrati kao dio ukupne poslovne, financijske, proizvodne i marketinške strategije, prema kojoj se mogu odrediti koje je elemente proizvoda i na koji način moguće i isplativo zaštititi. Valja imati na umu da postupak patentiranja, osobito u inozemstvu, iziskuje prilično visoke troškove, a pojedini elementi proizvoda mogu se možda zaštititi i drugim oblicima intelektualnog vlasništva, kao nadopuna ili umjesto zaštite patentom.

Postupak patentiranja je relativno dugotrajan i složen postupak, koji osim financijskih ulaganja zahtijeva dobro poznavanje patentnog sustava i određeno iskustvo. Valja imati na umu da velik broj patentnih prijava, iz različitih razloga, nikada ne postane patent, iako su u postupak zaštite prethodno uložena značajna sredstva i vrijeme. Stoga je prije nego što se podnese patentna prijava preporučljivo poduzeti određene pripreme korake kako bi se moguće rizike smanjilo na najmanju moguću mjeru.

Patent može prijaviti:

- Izumitelj - osoba koja je stvorila izum,
- Više izumitelja - u slučaju izuma stvorenog zajedničkim radom,

²¹ Kao što su kloniranje, genetske modifikacije, embriji.

- Pravni slijednik - na temelju zakona, pravnog posla ili nasljeđivanja.

Poslodavac je na temelju zakona ili ugovora o radu najčešći pravni slijednik izumitelja te mu kao takvom pripada pravo na izum.

Prijava patenta mora sadržavati:

- Zahtjev za priznanje patenta,
- Opis – jasno i detaljno otkrivanje izuma na način da ga stručnjak iz tog područja tehnike može izvesti,
- Patentne zahtjeve – jasno i sažeto određuju predmet i opseg izuma čija se zaštita zahtijeva,
- Crteže – kada je izum takav da ga je prikladno prikazati crtežima,
- Sažetak – kratak sadržaj biti izuma u svrhu tehničkog informiranja.

Prijavljivanje patenata, a kasnije i iskorištavanje patenata mogu biti vrlo složeni s tehničkog, pravnog ili poslovnog aspekta. Pogrešne ili propuštene radnje u početnoj fazi mogu imati negativne posljedice na konačni ishod patentne zaštite. Obzirom na složenu tehničku problematiku, način sastavljanja prijave patenta može bitno utjecati na ishod i opseg zaštite, pa se lako može dogoditi da osoba bez iskustva izostavi neki važan detalj te tako ne ostvari zaštitu svog izuma u željenom opsegu. Valja znati da takve propuste i "rupe" u zaštiti konkurenti mogu iskoristiti da zaobiđu postojeću zaštitu. Također, iskustva pokazuju da nedostatak znanja i neiskustvo prijavitelja često dovode do obustave postupka ili odbacivanja prijave, zbog nepoduzimanja ili nepravodobnog poduzimanja nekog koraka u postupku.

Postupak zaštite izuma patentom zahtijeva posebno stručno i pravno znanje. Mnoge prijave patenata ne završavaju uspješno iz raznih razloga, na primjer opis u prijavi ne prikazuje dobro svojstva izuma, ili izum nije nov – bio je otkriven javnosti ili je već poznat i objavljen u patentnoj dokumentaciji prije podnošenja prijave patenta, ili izum predstavlja tek ideju, načelo ili metodu, a ne konkretnu tehničku izvedbu, ili u postupku nije pravovremeno izvršena neka radnja. Također, prijavitelji ponekad odustaju od daljnjeg vođenja postupka jer, na primjer nisu sigurni u uspješnu komercijalizaciju svojeg izuma, ili nisu spremni uložiti ili ne posjeduju potrebna sredstva za nužne troškove koje iziskuje postupak za priznanje patenta, ili nisu dovoljno upućeni u patentni sustav kako bi mogli riješiti probleme koji se pojavljuju u postupku za priznanje patenta.

Pretraživanje patentnih baza podataka, te uvid u stručnu literaturu, publikacije i kataloge proizvođača dati će određena saznanja o eventualnom postojanju tehničkih rješenja sličnih izumu. Fondovi patentnih informacija mogu biti izuzetno vrijedan izvor poslovnih informacija. Dostupni fond patentnih informacija obuhvaća više od 70 milijuna patentnih dokumenata objavljenih širom svijeta. Patentni dokumenti sadrže opis izuma, crteže, patentne zahtjeve, te podatke o izumitelju i prijavitelju patenta, a najčešće su dostupni na engleskom jeziku. Pri pretraživanju je moguće koristiti komercijalne i besplatne informacijske servise s bazama podataka, a poželjno je dobro poznavanje patentnog sustava i određeno iskustvo u pretraživanju. Zavod zainteresiranim korisnicima pruža uslugu pretraživanja patentnih baza podataka uz odgovarajuću naknadu troškova.

2.2.2. Postupak zaštite patenta u Hrvatskoj

Postupak zaštite započinje podnošenjem prijave patenta Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo, a provodi se u skladu sa Zakonom o patentu i Pravilnikom o patentu. Zaštitu izuma patentom u Republici Hrvatskoj moguće je ostvariti nacionalnim putem, u kojem slučaju odluku o priznanju donosi Zavod, odnosno regionalnim putem, kada odluku o priznanju donosi Europski patentni ured, a Zavod tako priznati patent upisuje u Registar patenata Republike Hrvatske, nakon čega je on jednakopravan patentu ostvarenom nacionalnim putem.

Postupak se provodi u dvije osnovne faze, ispitivanjem sadržaja prijave patenta do objave prijave u službenom glasilu Zavoda i ispitivanjem nakon objave.

Postupak započinje podnošenjem prijave, a nakon postupka njezinog formalnog ispitivanja slijedi objava prijave u službenom glasilu Zavoda. Objavljena prijava patenta postaje dostupna javnosti, čime sadržaj izuma ulazi u stanje tehnike, a svaka zainteresirana osoba ima pravo uvida u sadržaj prijave. Nakon objave prijave postupak se nastavlja samo pod uvjetom da podnositelj nadalje podnese jedan od propisanih zahtjeva za ispitivanje uvjeta za priznanje patenta. Ako u propisanom roku ne bude podnesen jedan od zahtjeva, i uplaćena odgovarajuća pristojba i naknada troškova postupka, prijava patenta smatrat će se povučenom, a Zavod će obustaviti postupak za priznanje patenta.

Nakon podnošenja jednog od zahtjeva za ispitivanje, Zavod provodi odgovarajući daljnji postupak ispitivanja sadržaja patentne prijave. Postupak može rezultirati ili priznavanjem patenta za predloženi izum, ukoliko su zadovoljeni propisani uvjeti, odnosno odbijanjem zahtjeva za priznanje patenta, ukoliko ti uvjeti nisu zadovoljeni. Važno je napomenuti da prije

donošenja konačne odluke o odbijanju zahtjeva za priznanje patenta prijavitelj ima priliku eventualnim izmjenama patentnih zahtjeva ili podnošenjem dodatnih argumenata u zakonom propisanim granicama ishoditi povoljan rezultat postupka.

Patentna zaštita za patent na temelju rezultata potpunog ispitivanja vrijedi najviše 20 godina od datuma podnošenja prijave patenta, a za konsenzualni patent najviše 10 godina. Za održavanje patenta u važnosti obavezno je plaćati propisane godišnje naknade troškova održavanja. U protivnom, zaštita će biti ukinuta i prije isteka navedenih rokova, neposredno po isteku propisanih rokova za godišnje plaćanje troškova. Za izume iz specifičnih područja tehnike moguće je zaštitu patentom produžiti svjedodžbom o dodatnoj zaštiti.

2.2.3. Žig

Žig²² je isključivo pravo priznato za znak koji služi za razlikovanje proizvoda i/ili usluga jedne osobe od ostalih osoba u gospodarskom prometu. Ime, logotip, amblem, etiketu ili druga razlikovna obilježja proizvoda i/ili usluge moguće je zaštititi žigom. Žig se u većini zemalja stječe registracijom na temelju ispitivanja koje obavlja odgovarajuće nadležno tijelo, a u Republici Hrvatskoj je to Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Osnovni uvjeti koje neki znak mora zadovoljiti da bi mogao postati žig jesu da je razlikovan te da nije sličan nekom ranijem žigu. Žig osigurava vlasniku isključivo pravo na stavljanje u promet proizvoda i/ili usluga obilježenih njime.

Vrste žigova prema Vidović (2012.):²³

- ✓ *Robni žigovi* – Znakovi koji se koriste u prometu za razlikovanje robe jednog poduzeća/kompanije od drugog.
- ✓ *Uslužni žigovi* – kako se može zaključiti iz samoga naziva, odnose se na znakove koji se koriste za razlikovanje usluga koje pruža određeno poduzeće. Usluge mogu biti različitih vrsta, kao što su financijski poslovi, bankarstvo, turizam, propaganda ili ugostiteljstvo. Uslužni žigovi se mogu registrirati, obnoviti, poništiti, prenijeti i licencirati pod istim uvjetima kao i robni žigovi.
- ✓ *Kolektivni žigovi* – Znakovi koji se koriste za razlikovanje roba ili usluga koje proizvode ili pružaju članovi određenog udruženja. Kolektivni žigovi mogu biti

²² engl. Trademark.

²³ Vidović, A. (2012.). Ekonomska i pravna strana zaštite robne marke / Trgovačkog žiga. Socioeconomica – The Scientific Journal for Theory and Practice of Socioeconomic Development, 1 (1), 93 – 98.

efikasan način za zajedničko reklamiranje proizvoda jedne grupe poduzeća, koja mogu smatrati da će potrošači teže prepoznati njihove pojedinačne žigove i/ili da će ih glavni distributeri teže prihvatiti za distribuciju.

- ✓ *Certifikacijski žigovi* – Znakovi kojima se razlikuju roba ili usluge koje odgovaraju određenim standardima i koje je odobrilo certifikacijsko tijelo. Certifikacijski žigovi se dodjeljuju u skladu sa definiranim standardima. Može ih koristiti bilo koji privredni subjekt čiji proizvodi ispunjavaju ustanovljene standarde.
- ✓ *Žig garancije* je žig koji koristi više privrednih društava pod nadzorom nosioca prava na žig, služi kao garancija kvaliteta, geografskog porijekla, načina proizvodnje ili drugih zajedničkih obilježja robe ili usluga tih poduzeća.
- ✓ *Općepoznati žigovi* – Znak treba ukazati da je isti proizvod po svojim sastojcima, načinu izrade i drugim elementima drugačiji od proizvoda iste vrste drugih proizvođača.

Zaštita žigom predstavlja učinkovito tržišno sredstvo kojim proizvođači i pružatelji usluga štite sredstva koja su uložili u promidžbu i marketing svojih proizvoda i/ili usluga. Zaštita same kreacije nekog znaka, logotipa ili etikete može predstavljati autorsko djelo koje je zaštićeno kao autorsko pravo, čime je zaštićen interes autora ili kreatora.

Zaštita žigom u Hrvatskoj, kao i u mnogim zemljama, vrijedi 10 godina, računajući od datuma prijave. Vrijeme zaštite može se produžavati neograničeno na razdoblja od 10 godina, uz pravovremeno podnošenje zahtjeva i plaćanje odgovarajućih pristojbi i naknada troškova.

Žig mora individualizirati proizvode i/ili usluge, odnosno omogućavati njihovo razlikovanje na tržištu od ostalih iste ili slične vrste.²⁴

Žig može prijaviti svaka fizička ili pravna osoba. Strane osobe u postupku pred Zavodom obavezno moraju zastupati zastupnici u području prava industrijskog vlasništva, a domaće osobe mogu postupak voditi ili same ili putem zastupnika u području industrijskog vlasništva, koji vode cijeli postupak u ime i za račun svojih stranaka.

Kako biste u postupku registracije žiga ili stavljanjem proizvoda obilježenog žigom na tržište izbjegli mogućnost konflikta s nekim ranijim (već registriranim) žigom, korisno je prije toga izvršiti pretraživanje baza podataka prijavljenih i registriranih žigova radi pronalaženja postoje li već identični ili slični žigovi.

²⁴ Neće se moći registrirati neki znakovi, primjerice znakovi koji se ne mogu grafički prikazati, nemaju nikakav razlikovni karakter, su uobičajeni u svakodnevnom govoru, služe za opisivanje nekih svojstava (vrste, količine, kakvoće, zemljopisnog podrijetla i drugo), te dovode u zabludu.

Pravovremeno saznanje o mogućim zaprekama za priznanje žiga ili konfliktu na tržištu omogućuje i pravovremeno poduzimanje primjerenih pravnih radnji ili poslovnih poteza. Baze podataka s podacima iz Registra Zavoda, dostupne su besplatno, u slučaju da ih želite i znate samostalno koristiti. Za potrebe pretraživanja na sličnost figurativni elementi znakova klasificiraju se prema "Međunarodnoj klasifikaciji figurativnih elemenata" koja je poznata i pod nazivom Bečka klasifikacija. Ova klasifikacija provodi se za potrebe pretraživanja žigova, i ne utječe na opseg zaštite. Klasifikaciju vrši Zavod. Klasifikacija se može naći na internetskim stranicama Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO/OMPI).

2.2.4. Postupak zaštite žiga u Hrvatskoj

Iako registracija žiga za znakove razlikovanja kojima se označavaju proizvodi i/ili usluge nije obavezna pri stavljanju u promet proizvoda i/ili usluga, vrlo je korisno pojedine aspekte proizvoda zaštititi nekim oblikom intelektualnog vlasništva. Na taj način smanjuje se mogućnost (i nehotečajne) povrede tuđih prava i dobivate učinkovit alat za zaštitu vlastitih prava. Odluka o elementima tržišnog identiteta koje se želi zaštititi žigom proizlazi iz ukupne poslovne strategije kojom individualizirate proizvod i činite ga prepoznatljivim i drugačijim od ostalih.

Svaki znak koji se želi štititi žigom prijavljuje se zasebnom prijavom, čiji je sastavni dio popis proizvoda i/ili usluga na koje se znak odnosi, a koji mora biti sastavljen u skladu s Međunarodnom klasifikacijom proizvoda i usluga za potrebe registracije žigova²⁵. Popis proizvoda i/ili usluga naveden u prijavi nije moguće naknadno proširivati, te ga je potrebno pažljivo sastaviti, obzirom da popis određuje opseg zaštite predmetnim žigom. Ako se popis proizvoda i usluga sastoji od naslova razreda Nicanske klasifikacije, opseg zaštite obuhvaća samo proizvode/usluge koji proizlaze iz doslovnog i nedvosmislenog značenja pojma iz naslova.

Prilikom podnošenja prijave žiga, u svrhu dostave urednog abecednog ispisa proizvoda/usluga unutar određenog razreda, preporuča se korištenje termina iz hrvatske verzije baze podataka TMclass, harmonizirane baze podataka klasifikacije proizvoda i usluga Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO-a), kroz pretragu na internetskoj stranici Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo ili na internetskim stranicama EUIPO-a.

²⁵ U skladu sa Nicanskom klasifikacijom.

Uvjeti zaštite i postupak registracije žiga u Hrvatskoj propisani su Zakonom o žigu i Pravilnikom o žigu.

Prije podnošenja prijave korisno je izvršiti pretraživanje baze podataka registriranih i prijavljenih žigova u Hrvatskoj radi utvrđivanja postoje li već identični ili slični žigovi, kako bi se izbjegli nepotrebne troškove odnosno sporove.

Žig predstavlja privatno pravo njegovog nositelja, te je stoga odgovornost održavanja žiga u vrijednosti, te praćenje eventualnih povreda na tržištu i poduzimanje odgovarajućih pravnih radnji sa svrhom sprečavanja povrede stvar samog nositelja žiga.

2.2.5. *Industrijski dizajn*

Za dizajn se smatra da ima individualan karakter ako se sveukupni dojam koji ostavlja na obaviještenog korisnika razlikuje od sveukupnog dojma koji na takvog korisnika ostavlja bilo koji dizajn koji je stavljen na raspolaganje javnosti prije datuma evidentiranja prijave za registraciju ili ako je zatraženo pravo prvenstva, prije datuma priznatog prvenstva.

Prema Direktivi 98/71/EZ o pravnoj zaštiti dizajna definirani su pojmovi: ²⁶

- ✓ Dizajn, znači izgled cijelog ili dijela proizvoda koji proizlazi iz njegovih obilježja, posebno linija, obrisa, boja, oblika, teksture i/ili materijala samog proizvoda i/ili ukrasa;
- ✓ Proizvod, znači svaki industrijski ili ručno izrađen predmet, uključujući, između ostalog, dijelove za sastavljanje složenog proizvoda, ambalaže, opreme, grafičkih simbola i tipografskih znakova, osim računalnih programa;
- ✓ Složeni proizvod, znači proizvod koji je sastavljen od više dijelova koji se mogu zamijeniti dozvoljavajući rastavljanje i ponovno sastavljanje proizvoda.

Dizajnom se naziva vanjski izgled nekog proizvoda ili predmeta. Dizajn je ono što proizvod čini privlačnim, dopadljivim ili poželjnim, te na taj način bitno pridonosi prodaji proizvoda i povećanju njegove komercijalne vrijednosti.

Industrijskim dizajnom kao jednim od oblika intelektualnog vlasništva štite se prostorna ili plošna obilježja proizvoda²⁷, vidljiva pri njegovoj normalnoj (namjenskoj) uporabi. Prostorna

²⁶ Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. Službeni list Europskih zajednica, 44 (13).

²⁷ Industrijski ili zanatski proizvedenog predmeta.

obilježja su oblik i obris proizvoda, a plošna obilježja su šare, crte, boje, tekstura te kombinacije navedenih obilježja.

Industrijski dizajn kao pravo industrijskog vlasništva se u većini zemalja stječe registracijom na temelju rezultata provedenog postupka ispitivanja prijave za zaštitu dizajna koje obavlja za to ovlašteno tijelo, a u Republici Hrvatskoj je to Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Pristupanjem Europskoj uniji u Hrvatskoj je uvedeno i jedno novo pravo intelektualnog vlasništva – neregistrirani dizajn Zajednice, koje se stječe bez formalnog postupka registracije, odgovarajućim otkrivanjem dizajna javnosti na području Europske unije, što od 1. srpnja 2013. uključuje i Hrvatsku. Prava koja proizlaze temeljem neregistriranog dizajna odnose se na zabranu zlouporabe kroz umnožavanje zaštićenog dizajna.

Temeljni uvjeti koje neki dizajn mora zadovoljiti za priznanje zaštite kao intelektualnog vlasništva su novost i individualni karakter dizajna, te da njegova obilježja nisu isključivo uvjetovana tehničkom funkcijom.

Zaštićeni (registrirani) industrijski dizajn osigurava nositelju (vlasniku) isključivo pravo korištenja, odnosno izrade, ponude, stavljanja u promet, te uvoza ili izvoza proizvoda u kojem je industrijski dizajn sadržan ili na kojeg je industrijski dizajn primijenjen. Zaštićeni dizajn predstavlja intelektualno vlasništvo čiju uporabu vlasnik može odobriti drugim osobama za vrijeme trajanja zaštite davanjem licence, ili ga može u potpunosti prenijeti na drugu osobu. Zaštita industrijskog dizajna predstavlja učinkovito tržišno sredstvo kojim proizvođač može zaštititi vlastita ulaganja u razvoj i proizvodnju proizvoda.

Dizajnom se naziva ono što neki predmet čini privlačnim, dopadljivim ili poželjnim, te na taj način bitno pridonosi konkurentnosti i prodaji nekog proizvoda te povećanju njegove komercijalne vrijednosti. Zaštita industrijskog dizajna predstavlja učinkovito tržišno sredstvo kojim proizvođač može zaštititi vlastita ulaganja u razvoj i proizvodnju proizvoda.

Industrijski dizajn može također biti i autorsko djelo, ako udovoljava uvjetima za zaštitu autorskih djela. U tom slučaju industrijski dizajn uživati će autorskopravnu zaštitu od trenutka stvaranja, neovisno o tome hoće li naknadno biti proveden i postupak za registraciju industrijskog dizajna. Autorskopravna zaštita često je pogodniji način zaštite interesa autora - dizajnera koji se neće baviti proizvodnjom i trgovinom dizajniranih proizvoda, dok je zaštita industrijskim dizajnom prikladniji oblik zaštite kada se planira proizvodnja dizajniranih predmeta. U Hrvatskoj se, za razliku od nekih zemalja, ta dva oblika zaštite međusobno ne isključuju, te za isti dizajn mogu postojati paralelno.

Poslovne odnose dizajnera i nositelja zaštićenog industrijskog dizajna preporučljivo je regulirati pisanim ugovorom, kao i odnose između dizajnera kao autora i proizvođača kao

korisnika dizajna, a za izradu takvog ugovora korisno je angažirati stručnjaka u području prava intelektualnog vlasništva.

2.2.6. *Postupak zaštite industrijskog dizajna u Hrvatskoj*

Ukoliko se želi zaštititi vanjski izgled (pojavnost) proizvoda industrijskim dizajnom kao oblikom intelektualnog vlasništva, potrebno je provesti odgovarajući postupak registracije pri Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo. Uvjeti zaštite i cijeli postupak po prijavi industrijskog dizajna u Hrvatskoj propisani su Zakonom o industrijskom dizajnu i Pravilnikom o industrijskom dizajnu, a prijave se podnose na obrascima D-1 i D-2.

S obzirom da je jedan od glavnih uvjeta za zaštitu industrijskog dizajna njegova novost, postupak registracije potrebno je pokrenuti prije stavljanja proizvoda u promet, odnosno prije nego što dizajn koji je predmet zaštite na bilo koji način bude učinjen dostupnim javnosti.

Postupak registracije pokreće se podnošenjem odgovarajuće prijave koja može biti pojedinačna (za jedan dizajn) ili višestruka (za više različitih dizajna). Uvjet za podnošenje višestruke prijave je da se svi dizajni u prijavi moraju odnositi na proizvode koji pripadaju istom razredu Međunarodne klasifikacije za industrijski dizajn²⁸. Prijava, uz podatke o podnositelju, dizajneru i ostale propisane podatke, treba sadržavati i fotografiju, odnosno grafički prikaz dizajna koji se želi zaštititi. Nakon podnošenja uredne prijave, odnosno nakon provedenog postupka njezina formalnog uređivanja, Zavod će provesti propisani postupak ispitivanja uvjeta za zaštitu industrijskim dizajnom. Ukoliko svi propisani uvjeti za registraciju budu zadovoljeni, donosi se odluka (rješenje) o registraciji industrijskog dizajna, a podaci o industrijskom dizajnu objavljuju se u službenom glasilu Zavoda.

Podnesenu prijavu industrijskoga dizajna Zavod ispituje u odnosu na formalne uvjete propisane Zakonom i Pravilnikom, te ispituje jesu li izvršene uplate propisanih pristojbi i troškova postupka. U slučaju da prijava ne udovoljava propisanim uvjetima, Zavod Vas poziva da u određenom roku uklonite utvrđene nedostatke, ili će se prijava odbaciti. Uredna prijava ispituje se nadalje po službenoj dužnosti u odnosu na određene uvjete za registraciju industrijskoga dizajna, te se registracija može odbiti u cijelosti ili djelomično ako dizajn ne udovoljava samoj definiciji dizajna, ako je dizajn protivan javnom interesu ili prihvaćenim moralnim načelima, ili ako dizajn sadrži elemente državnih simbola, oznaka, obilježja ili grbova.

²⁸ Lokarnska klasifikacija.

Ako prijava nije protivna zakonskim uvjetima, industrijski dizajn će biti registriran, a podaci o industrijskom dizajnu objavljeni u službenom glasilu Zavoda.²⁹

2.2.7. *Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti, i postupak zaštite istih*

Oznaka zemljopisnog podrijetla je naziv zemljopisnog područja ili neki drugi znak koji ukazuje da neki proizvod ili usluga potječe iz određenog zemljopisnog područja, te da posjeduje određenu kvalitetu i svojstva koja se pripisuju tom podrijetlu.

Oznaka izvornosti je specifičniji oblik zaštite, te obavezno podrazumijeva bitni ili isključivi utjecaj posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i iz toga proizašlu osobitu kvalitetu i svojstva proizvoda ili usluga. Kod oznaka izvornosti u pravilu se zahtijeva da se proizvodnja, priprema i obrada proizvoda i usluga u cijelosti odvija u naznačenom području.

Oznakom izvornosti mogu se, osim naziva zemljopisnih područja ili znakova koji ukazuju da neki proizvod ili usluga potječe iz određenog zemljopisnog područja, štititi i tradicionalni zemljopisni i nezemljopisni nazivi koji se koriste za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz neke regije ili mjesta, ako udovoljavaju propisanim uvjetima.

Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti štite se kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu.

Učinkovit sustav zaštite ovih oznaka koristi i potrošačima te širokoj javnosti, promicanjem poštenog tržišnog natjecanja i dobrih poslovnih običaja. Zaštita ovih oznaka pomaže i gospodarski razvoj, posebice ruralnih područja, zadržavanjem radno sposobnog stanovništva i poticanjem obiteljskih gospodarstava u tim područjima, te očuvanjem i razvojem specifične ili tradicionalne proizvodnje i usluga.

Zaštita oznake zemljopisnog podrijetla kao intelektualnog vlasništva ostvaruje se provođenjem odgovarajućeg postupka registracije oznake koju provodi za to nadležno tijelo. Jednom registriranu oznaku zemljopisnog podrijetla ili oznaku izvornosti mogu zajednički koristiti svi proizvođači iz naznačenog područja, koji zadovoljavaju propisane uvjete. U pravilu se zahtijeva i registracija korisnika oznake kod odgovarajućeg nadležnog tijela.

²⁹ Hrvatski glasnik intelektualnog vlasništva.

Za razliku od ostalih oblika intelektualnog vlasništva kao što su patent, žig i industrijski dizajn, nacionalni sustavi prava koji reguliraju ovo područja mogu se znatno razlikovati od države do države.

Na proizvodima se oznaka zemljopisnog podrijetla ili oznaka izvornosti često koristiti uz znak ili logotip proizvođača³⁰, kako bi se istovremeno naglasio individualni karakter i zajednička osobina pripadnosti proizvoda.

Zaštita oznake zemljopisnog podrijetla kao intelektualnog vlasništva ostvaruje se provođenjem odgovarajućeg postupka registracije oznake koju provodi za to nadležno tijelo. Osim definiranja zemljopisnog područja na koje se odnosi, pri zahtjevu za registraciju potrebno je i detaljno specificirati osobitu kvalitetu i svojstva koja proizlaze iz naznačenog podrijetla.

Zaštita zemljopisnih oznaka podrijetla i oznaka izvornosti u Hrvatskoj propisana je Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga, te Zakonom o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Postupke za zaštitu zemljopisnih oznaka podrijetla i oznaka izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode (hranu), vina i jaka alkoholna pića provodi Ministarstvo poljoprivrede u skladu sa Zakonom o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i Zakonom o vinu te odgovarajućim provedbenim propisima.

Za ostale proizvode i usluge postupak u skladu sa Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga i Pravilnikom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga provodi Državni zavod za intelektualno vlasništvo.

2.2.8. Topografija poluvodičkih proizvoda

Topografija, kao prikaz trodimenzionalnog rasporeda slojeva vodljivog, izolacijskog i poluvodičkog materijala u poluvodičkim proizvodima namijenjenima izvođenju određene elektroničke funkcije, može se zaštititi kao intelektualno vlasništvo.

Osnovni uvjet zaštite topografije jest njezina izvornost, odnosno da je rezultat vlastitog intelektualnog napora njezina stvaratelja i da nije uobičajena u industriji poluvodiča.

³⁰ Znak proizvođača koji može biti zaštićen žigom.

Topografija poluvodičkih proizvoda štiti se iz razloga što razvoj novih poluvodičkih proizvoda, osobito smanjenje njihovih dimenzija, zahtijeva znatna ulaganja, dok je kopiranje jednom razvijene topografije vrlo jednostavno i jeftino.

Zaštićena topografija osigurava, u ograničenom vremenskom periodu, njezinom vlasniku isključivo pravo da zabrani ili odobri umnožavanje topografije, te uvoz, prodaju i drugo stavljanje u promet topografije ili poluvodičkog proizvoda proizvedenog njezinim korištenjem, kao i proizvoda u koji je ugrađen poluvodički proizvod koji sadrži zaštićenu topografije.

Zaštita se ne odnosi ni na koji koncept, postupak, sustav, tehniku proizvodnje niti informaciju kao takvu, nego samo na topografiju kao takvu.

Za zaštitu topografije potrebno je provesti registracijski postupak kod odgovarajućeg nadležnog tijela, a zaštita se odnosi na teritorij nadležnosti dotičnog nadležnog tijela.

2.2.9. Postupak zaštite topografije poluvodičkih proizvoda u Hrvatskoj

Postupak zaštite topografije u Hrvatskoj provodi Zavod u skladu sa Zakonom o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda i Pravilnikom o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda, na temelju podnesene prijave.

Prijava topografije sadrži podatke o topografiji te nacрте ili fotografije planova ili pojedinačnih slojeva poluvodičkih proizvoda. Podnositelj prijave topografije može pojedini od potrebnih podataka iz prijave označiti kao poslovnu tajnu, u kojem slučaju ti dijelovi neće biti dostupni javnosti, osim za potrebe eventualnog sudskog spora.

Prava nositelja zaštićene topografije prestaju vrijediti istekom roka od 10 godina od kraja kalendarske godine u kojoj se topografija počela prvi puta komercijalno iskorištavati bilo gdje u svijetu, odnosno od kraja kalendarske godine u kojoj je podnesena uredna prijava za registraciju, ovisno o tome koji je rok nastupio ranije.

3. MEĐUNARODNA ZAŠTITA INTELEKTUALNOG PRAVA VLASNIŠTVA

Zaštitom prava intelektualnog vlasništva osim državnih tijela, bave se i druge svjetske, međunarodne i europske organizacije, koje kroz svoje djelovanje promoviraju zaštitu intelektualnog vlasništva.

Značaj intelektualnog vlasništva u svjetskim razmjerima obilježava se 26. travnja Svjetskim danom intelektualnog vlasništva, na datum kad je 1970. stupila na snagu međunarodna Konvencija o osnivanju Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo kao specijalizirane agencije Ujedinjenih naroda sa sjedištem u Ženevi, Švicarska. Prvi put Svjetski dan intelektualnog vlasništva obilježen je 2001. godine uz poruku "Svoju budućnost kreiramo danas", a 2001. godine uz slogan "Potaknimo kreativnost", ističu Čovo i Maruna.³¹

Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo, uz temeljnu ulogu razvoja međunarodnog sustava zaštite intelektualnog vlasništva razvija niz informacijskih servisa, publikacija i aktivnosti usmjerenih na poticanje zaštite i efikasne upotrebe intelektualnog vlasništva u svrhu gospodarskog razvoja zemalja. Sve suverene zemlje u pravilu imaju nacionalne urede za priznanje odnosno registraciju intelektualnog vlasništva na svojem teritoriju i mogu dati informacije o sustavu zaštite intelektualnog vlasništva u zemlji.

Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo³² jedna je od specijaliziranih ustanova Ujedinjenih naroda, osnovana 1967. godine. WIPO danas ima 188 članica, te se brine o 24 međunarodna ugovora. Sjedište ove međunarodne organizacije je u Ženevi, Švicarska.

Konvencija o osnivanju Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo izdaje popis predmeta koji imaju pravo zaštite intelektualnog vlasništva, u što se ubraja sljedeće: 1) znanstveni radovi, 2) književni i umjetnički radovi, 3) znanstvena otkrića, 4) žigovi, 5) patenti 6) te druga prava koja proizlaze iz intelektualne aktivnosti industrijskih, znanstvenih, književnih ili umjetničkih područja.³³

Zaštita i ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva treba doprinijeti promicanju tehnoloških inovacija te transferu i širenju tehnologije, na obostranu korist proizvođača i

³¹ Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

³² WIPO od engl. World Intellectual Property Organization.

³³ Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. Oeconomica Jadertina, 2.

korisnika tehnoloških saznanja i na način koji pozitivno doprinosi društvenom i gospodarskom blagostanju i uravnoteženju prava i obveza.³⁴

Franc uzima u obzir činjenicu da ekonomski potencijal prava intelektualnog vlasništva ovisi o mogućnostima suradnje i licenciranja tehnologije, proizvoda i kreativnih sadržaja samih vlasnika te predstavljanju novih proizvoda potrošačima, osobito je važan holistički pristup zakonskom okviru prava intelektualnog vlasništva. Politika o pravima intelektualnog vlasništva mora biti izražena na način da potiče učinkovito upravljanje pravima intelektualnog vlasništva, osigurava poticaje za inovacije i ulaganja i širenje inovacija na korist cijelog društva.³⁵

Pravo intelektualnog vlasništva u okviru Europske unije (EU) uređeno je mnogobrojnim direktivama, uredbama i preporukama čime je osigurana uspostava i očuvanje unutarnjeg tržišta. Usklađivanje zaštite prava intelektualnog vlasništva jedan je od ciljeva integracije, a djeluje kao mehanizam smanjivanja trgovinskih barijera i način smanjivanja postojećih nacionalnih pravila. Od integriranog sustava zaštite prava intelektualnog vlasništva očekuje se doprinos rastu, održivom stvaranju radnih mjesta i konkurentnosti europskog gospodarstva.³⁶

Ugovorom o Europskoj zajednici određena je sloboda kretanja roba, ljudi i kapitala, te sloboda pružanja usluga. Na unutarnjem tržištu ne smije bez valjanog razloga biti ograničena, odnosno narušena trgovina proizvodima i uslugama. Također je zabranjeno narušavanje i ograničavanje tržišnog natjecanja, odnosno zlouporaba vladajućeg položaja na tržištu. Te su odrednice djelomično u raskoraku s koncepcijom prava intelektualnog vlasništva, koja u rijetkim slučajevima mogu biti donekle ograničena osnovnim principima Europske zajednice.

Najvažnije direktive kojima je uređeno područje intelektualnog vlasništva u Europskoj uniji (kronološkim redom) su:³⁷

- ✓ Direktiva 87/54/EZ o zaštiti topografije poluvodičkih proizvoda,
- ✓ Direktiva 89/104/EEZ o usklađivanju zaštite žiga,
- ✓ Direktiva 91/250/EEZ o usklađivanju zaštite računalnih programa,
- ✓ Direktiva 92/100/EEZ o usklađivanju iznajmljivanja i posudbe,
- ✓ Direktiva 93/83/EEZ o prijenosu audiovizualnih programa (satelitska radiodifuzija, kabelska retransmisija),

³⁴ Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva. (1994.). Službeni list Europskih zajednica, 74 (11).

³⁵ Franc, S. (2015.). Prava intelektualnog vlasništva: međunarodni pregled/ Intellectual property rights: international overview. Notitia - časopis za održivi razvoj, 1, 85-99.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. "Prava intelektualnog vlasništva", Minivodič za poslovnu zajednicu, www.mingorp.hr

- ✓ Direktiva 93/98/EEZ o usklađivanju zaštite autorskog i srodnih prava,
- ✓ Direktiva 96/9/EZ o zaštiti baza podataka,
- ✓ Direktiva 98/44/EZ o zaštiti biljnih sorti,
- ✓ Direktiva 2001/84/EZ o pravu slijeđenja u korist autora izvornika umjetničkog djela,
- ✓ Direktiva 2001/29/EZ o usklađivanju autorskog i srodnih prava,
- ✓ Direktiva 2004/48/EZ o provedbi prava intelektualnog i industrijskog vlasništva.

Najveća svjetska baza podataka u području intelektualnog vlasništva je DARTS IP. DARTS IP sadržava preko 3 327 000 predmeta sudske i upravne prakse prikupljene sa 3 510 sudova diljem svijeta. Glavna značajka ove baze podataka je da omogućuje pretraživanje predmeta sudske prakse, posebno vezano za zaštitu žiga, a prema različitim kriterijima, kao na primjer nazivu žiga, broju slova od kojih se sastoji žig, prema rednom mjestu za određeni suglasnik ili samoglasnik u žigu. Pristup ovoj bazi sudske prakse pomaže svakom praktičaru da preciznije predvidi uspjeh u eventualnoj parnici radi povrede žiga ili pak u postupku same zaštite žiga, posebno ukoliko je pokrenut opozicijski postupak ili postupak proglašenja žiga ništavim.

Po vrstama intelektualnog vlasništva sudska praksa sadržava preko 1.260.000 predmeta sudske prakse koji se bave povredom patenta i patentnih prava, preko 1.970.000 predmeta sudske prakse u kojima je ključna zaštita žiga, preko 84.000 sudskih predmeta koji su odlučivali na pravu za domenu, preko 73.000 sudskih predmeta kojima je tema bila povreda autorskih prava i preko 76.000 predmeta koji su odlučivali o pravu odnosno povredama industrijskog dizajna.

3.1. Međunarodna i kooperativna klasifikacija patenata

Za potrebe pretraživanja, patentne prijave i patenti se klasificiraju prema tehničkom sadržaju izuma u odgovarajuće razrede ili podrazrede prema *Međunarodnoj klasifikaciji патената*³⁸. Klasifikacija obuhvaća osam tehničkih područja (označenih slovima A do H) podijeljenih u podpodručja koja se dalje dijele u razrede odnosno podrazrede. Klasifikacija se provodi samo za potrebe pretraživanja i ne utječe na opseg zaštite patentom.

Nakon reforme 2006. godine, MKP je sadržavao jednostavnu razinu³⁹ namijenjenu prvenstveno manje iskusnim korisnicima i složeniju naprednu razinu⁴⁰ namijenjenu korištenju u većim patentnim uredima koji klasificiraju i pretražuju velike kolekcije patentnih dokumenata, odnosno profesionalnim korisnicima MKP-a. Osnovna i napredna razina MKP-a ukidaju se 2011. godine te je od tada korisnicima na raspolaganju napredna razina, koja se kontinuirano revidira jednom godišnje, a nove revidirane verzije objavljuju se jednom godišnje u elektroničkom obliku.

Osim Međunarodne klasifikacije патената, pri klasificiranju patentnih prijava koristi se i *Kooperativna klasifikacija патената (CPC)* koja predstavlja zajednički klasifikacijski sustav Europskog patentnog ureda⁴¹ i Ureda za patente i žigove Sjedinjenih američkih država⁴², a uvedena je 01.01.2013.

CPC je detaljnija verzija MKP-a, te za razliku od MKP-a koja sadrži 70 000 zapisa, CPC sadrži 250 000 zapisa. Ova klasifikacija obuhvaća devet tehničkih područja, osam područja označena slovima A do H ista kao u MKP-u, te dodatno sadrži i područje Y koje se odnosi na nove tehnologije.

3.2. Međunarodna zaštita patent

Zaštita patenta ostvaruje se prema teritorijalnom načelu, odnosno vrijedi samo na teritoriju zemlje u kojoj je to pravo priznato. Stoga patenti koje dodjeljuje Državni zavod za intelektualno vlasništvo domaćim i stranim prijaviteljima vrijede samo na teritoriju Republike Hrvatske.

Zaštita na teritoriju drugih zemalja može se ostvariti na sljedeće načine:

- ✓ Podnošenjem zasebne prijave nadležnom uredu svake zemlje na čijem teritoriju se traži zaštita,

³⁸ Skraćeno MKP.

³⁹ Core level.

⁴⁰ Advanced level.

⁴¹ Skraćeno EPO.

⁴² Skraćeno USPTO.

- ✓ Podnošenjem jedne međunarodne prijave putem međunarodnog Ugovora o suradnji na području патената (Patent Cooperation Treaty – PCT), za zemlje članice tog ugovora,
- ✓ Putem nekog od regionalnih patentnih sustava – za zemlje članice Europske patentne organizacije i zemlje proširenja podnošenjem prijave za Europski patent jednom od nadležnih ureda te organizacije.

Međunarodni i regionalni patentni sustavi omogućavaju podnošenje jedne prijave za izum na jednom mjestu sa istovremenim pravnim učinkom u više zemalja. Ne postoji međunarodno priznati patent, samo međunarodna prijava, o kojoj konačnu odluku uvijek donosi nacionalni ured kojem je ona podnesena.

3.2.1. Međunarodna prijava патента (PCT)

Ugovor o suradnji na području патената⁴³ omogućava podnošenje jedne patentne prijave sa istovremenim učinkom u više zemalja umjesto podnošenja nekoliko odvojenih nacionalnih i/ili regionalnih patentnih prijava. PCT ne eliminira nužnost vođenja postupka pri nacionalnim i/ili regionalnim uredima u nacionalnoj fazi postupka, nego samo olakšava postupak podnošenja prijave. Odluku o dodjeli патента donosi svaki od nacionalnih i/ili regionalnih ureda u nacionalnoj i/ili regionalnoj fazi postupka koja se obavlja prema pravnim propisima dotične zemlje ili regionalne organizacije.

Republika Hrvatska je punopravni član Ugovora o suradnji na području патената, te prijavitelji iz Hrvatske mogu podnijeti takvu međunarodnu prijavu putem Zavoda ili direktno nadležnom Međunarodnom uredu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo.

Dakle, na temelju Ugovora o suradnji na području патената i Izmjena članka 22. PCT-a svaka osoba koja ima prebivalište/sjedište u državi ugovornici ili je državljanin te države može podnijeti međunarodnu prijavu te jednom međunarodnom prijavom zahtijevati međunarodno pretraživanje i međunarodno prethodno ispitivanje, i time odgoditi postupak traženja zaštite u pojedinim nacionalnim i/ili regionalnim uredima za najviše 30 mjeseci računajući od datuma prvenstva ili međunarodnog datuma podnošenja.

Sastavni dio Ugovora o suradnji na području патената su Pravilnik prema Ugovoru o suradnji na području патената sa izmjenama i dopunama i Administrativne upute.

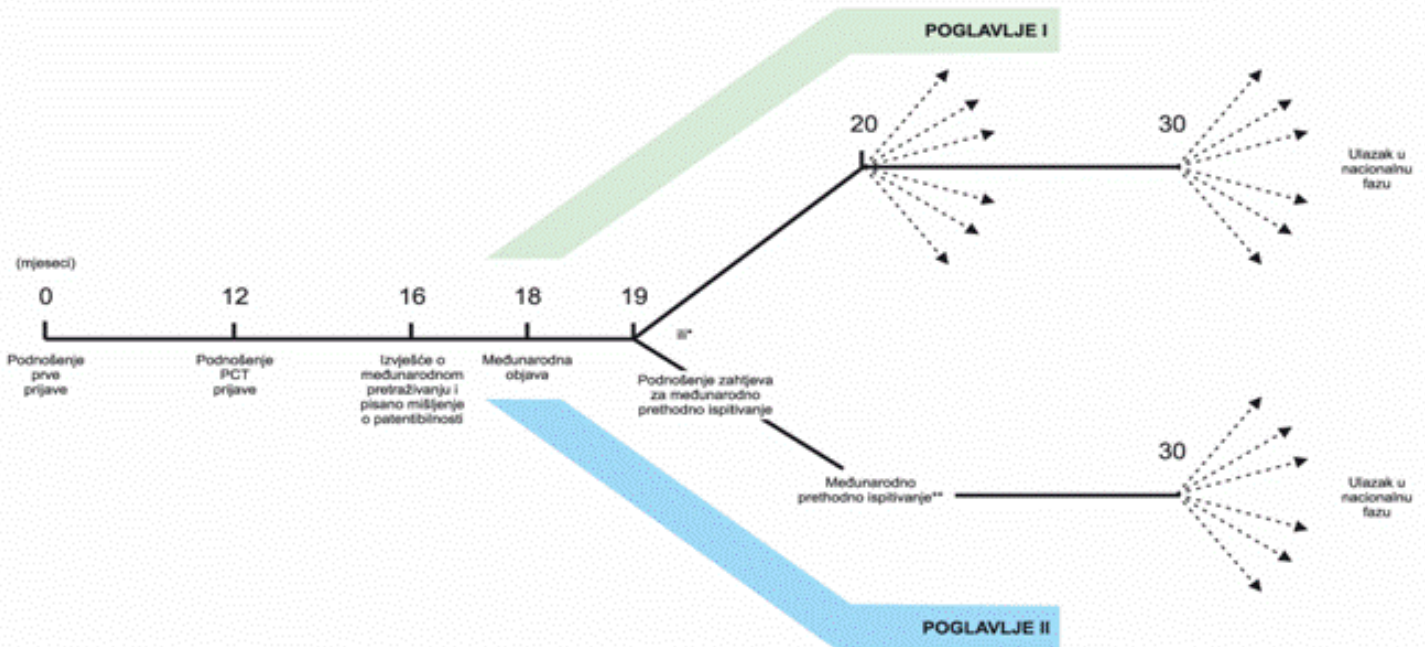
⁴³ Patent Cooperation Treaty – PCT.

Postupak prema PCT-u sastoji se od međunarodne faze postupka i ulaska u nacionalnu fazu postupka. Međunarodna faza počinje podnošenjem međunarodne prijave, a nacionalna i/ili regionalna faza počinje pojedinačnim podnošenjem međunarodne prijave pojedinim nacionalnim i/ili regionalnim uredima, te završava dodjelom patentnih prava u svakom pojedinačnom nacionalnom i/ili regionalnom patentnom uredu. Međunarodna faza postupka traje najviše 30 mjeseci računajući od datuma prvenstva ili od datuma međunarodnog podnošenja. Postupci koji se odvijaju tijekom međunarodne faze pružaju podnositelju više vremena i bolju osnovu za odluku o nastavku postupka pri pojedinim nacionalnim i/ili regionalnim uredima, a mogu se podijeliti na:

- Ispitivanje međunarodne prijave s obzirom na formalne uvjete,
- Međunarodno pretraživanje stanja tehnike i pisano mišljenje o patentibilnosti,
- Međunarodna objava prijave, te
- Po izboru i na zahtjev podnositelja međunarodno prethodno ispitivanje na novost, inventivnost i industrijsku primjenljivost.

Slijedeća slika prikazuje PCT sustav.

PCT SUSTAV

Slika 1: PCT sustav

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo, <https://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/međunarodna-zastita/postupak-međunarodne-prijave/>

Ovlašteno tijelo za međunarodno pretraživanje⁴⁴, istovremeno s Izvješćem o međunarodnom pretraživanju⁴⁵ izrađuje i detaljno pisano mišljenje⁴⁶ koje šalje prijavitelju. Nakon primitka Izvješća o međunarodnom pretraživanju i pisanog mišljenja, prijavitelj može Međunarodnom uredu podnijeti komentare. Ako prijavitelj ne podnese zahtjev⁴⁷ za međunarodno prethodno ispitivanje, Međunarodni ured na temelju pisanog mišljenja od strane ISA izrađuje Međunarodno prethodno izvješće o patentibilnosti⁴⁸. To izvješće zajedno s komentarima od strane prijavitelja se šalje naznačenim uredima i dostupno je za javnost nakon

⁴⁴ ISA- International Searching Authority.

⁴⁵ ISR – International Search Report.

⁴⁶ WO - Written Opinion.

⁴⁷ Demand.

⁴⁸ IPRP – International Preliminary Report on Patentability.

isteka 30 mjeseci od datuma prvenstva. U slučaju da podnositelj zatraži Međunarodno prethodno ispitivanje demanda, u pravilu pisano mišljenje od strane ISA postaje temelj za Međunarodno prethodno ispitivanje. Demand se podnosi prije isteka roka od tri mjeseca računajući od datuma prosljeđivanja podnositelju prijave izvješća o međunarodnom pretraživanju i pisanog mišljenja ili 22 mjeseca od datuma prvenstva. Za države koje prema članku 22. PCT Ugovora ne primjenjuju za ulazak u nacionalnu fazu postupka rok od 30 mjeseci, već 20 mjeseci i nadalje je potrebno podnijeti Demand prije isteka roka od 19 mjeseci od datuma prava prvenstva. Prilikom podnošenja Demand-a prijavitelj bi također trebao podnijeti izmjene i/ili argumente. Ovlašteno tijelo za međunarodno prethodno ispitivanje⁴⁹ nakon postupka međunarodnog ispitivanja ustanovljava Međunarodno prethodno izvješće o patentibilnosti⁵⁰ i šalje ga prijavitelju i izabranim uredima. Ono je također dostupno za javnost nakon isteka 30 mjeseci od datuma prvenstva.

Ukoliko je u Izvješću o međunarodnom prethodnom ispitivanju utvrđeno da predloženi izum ispunjava uvjete u pogledu novosti, inventivnosti i industrijske primjenjivosti, postoji velika mogućnost dodjele patenta u postupku pred pojedinačnim nacionalnim i/ili regionalnim uredima.

Na temelju izvještaja o međunarodnom pretraživanju i pisanom mišljenju o patentibilnosti te na temelju izvještaja o međunarodnom prethodnom ispitivanju, koji čine osnovu za procjenu može li se dobiti patent ili ne, podnositelj odlučuje da li se isplati ulazak u nacionalnu fazu postupka, prema troškovima plaćanja pristojbi pojedinačnim nacionalnim uredima, troškovi prevođenja patentne prijave i troškovi patentnih zastupnika koji ga moraju zastupati pri nacionalnim uredima.

Međunarodna prijava se podnosi na engleskom ili hrvatskom jeziku u jednom primjerku i sadrži: Zahtjev⁵¹ za podnošenje međunarodne prijave, opis izuma, patentne zahtjeve, sažetak i crteže. Ako je međunarodna prijava podnesena na hrvatskom jeziku, podnositelj je obavezan Prijamnom uredu dostaviti prijevod međunarodne prijave na engleski jezik u roku od mjesec dana od međunarodnog datuma podnošenja. Zahtjev za međunarodno prethodno ispitivanje Demand⁵² se podnosi zasebno od međunarodne prijave. Zahtjev za prethodno ispitivanje⁵³

⁴⁹ IPEA – International Preliminary Examination Authority.

⁵⁰ Nekadašnje Međunarodno prethodno izvješće o ispitivanju – International Preliminary Examination Report, IPER.

⁵¹ "Request" - obrazac PCT/RO/101.

⁵² Obrazac PCT/IPEA/401.

⁵³ Obrazac PCT/IPEA/401.

podnosi se ili Prijamnom uredu DZIV-a ili direktno Ovlaštenoj ustanovi za međunarodno prethodno ispitivanje, Europskom patentnom uredu.

3.2.2. Regionalna (europska) zaštita

Postupak za priznanje patenta koji provodi Europski patentni ured⁵⁴ pruža zaštitu na regionalnoj razini za zemlje članice Europske patentne organizacije. Regionalni patentni sustav omogućava podnošenje jedne prijave patenta na jednom mjestu, s istovremenim pravnim učinkom u više zemalja.

Europski patent priznaje se u postupku koji vodi Europski patentni ured na temelju Europske patentne konvencije. Važno je istaknuti da članice ove konvencije mogu biti i europske zemlje koje nisu članice Europske unije, te je trenutno zaštita ovim putem moguća u 38 europskih zemalja, a kroz dodatne oblike proširenja ovog sustava i za još neke europske i neeuropske zemlje. Europska prijava patenta može se podnijeti direktno u Europskom patentnom uredu, ili putem Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

Europska prijava patenta objavljuje se u službenom glasilu Europskog patentnog ureda po isteku 18 mjeseci od datuma prava prvenstva. Objavi prethodi formalno ispitivanje i ako je moguće, pretraga stanja tehnike na novost. Izvješće o pretraživanju ako postoji objavljuje se zajedno s prijavom.

Na zahtjev podnositelja prijave provodi se postupak potpunog ispitivanja. U slučaju priznanja, europski patent ima isti učinak na teritoriju zemalja koje su naznačene u prijavi. Odluka o priznanju proizvodi učinke tek od datuma kad je u Europskom patentnom glasniku objavljen podatak o priznanju patenta, od tog datuma teče i rok od devet mjeseci u kojem svatko može podnijeti prigovor na priznanje europskog patenta.

Europski patent u Republici Hrvatskoj proizvodi pravne učinke tek kad su ispunjeni svi uvjeti za upis europskog patenta u Registar patenata koje propisuje Zakon o patentu.

Europski patentni registar sadržava sve javno dostupne podatke o europskim patentnim prijavama i europskim patentima u različitim fazama postupka za priznanje koje provodi EPO, uključujući i podatke o prigovoru.

Usluga Objedinjenog Registra Europskih patenata⁵⁵ korisnicima omogućava objedinjeno pretraživanje patentnih registara većeg broja država članica EPO-a, uključujući i Registar

⁵⁴ Skraćeno EPO.

⁵⁵ FEPR – Federated European Patent Register.

patenata Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo, te dohvaćanje pouzdanih informacija o pravnom statusu patenata u dotičnom nacionalnom uredu.

3.2.3. *Svjedodžba o dodatnoj zaštiti (SPC)*

Pristupom Republike Hrvatske Europskoj unije, počevši od 1. srpnja 2013. godine, Zavod je postao tijelo nadležno za izdavanje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti primjenom odredaba Uredbe (EZ) 469/09 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. svibnja 2009. koja se odnosi na uvođenje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za lijekove namijenjene ljudima ili životinjama i Uredbe (EZ) 1610/96 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 1996. koja se odnosi na uvođenje svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za proizvode za zaštitu bilja.

*Svjedodžba o dodatnoj zaštiti*⁵⁶ izdaje se u slučaju kada je temeljni patent priznat za proizvod koji je sastavni dio lijeka namijenjenoga ljudima ili životinjama, ili sredstva za zaštitu bilja, za čije je stavljanje u promet potrebno prethodno odobrenje nadležnoga državnog tijela.

Kada je riječ o lijekovima i sredstvima za zaštitu bilja, iskorištavanje novog proizvoda obuhvaćenog zaštićenim izumom mora se odgoditi sve do izdavanja odobrenja za stavljanje tog proizvoda u promet, od nadležnih zdravstvenih i poljoprivrednih tijela. Iz toga se razloga upravo za vremenski period koji je bio potreban za izdavanje prvog takvog odobrenja produljuje njihovo iskorištavanje izdavanjem svjedodžba o dodatnoj zaštiti. Treba istaknuti da se svjedodžbom ne produljuje trajanje čitavog patenta, već isključivo zaštita proizašla iz temeljnog patenta za aktivnu tvar lijeka ili sredstva za zaštitu bilja.

Europski sud donio je 6. listopada 2015. godine presudu C-471/14 u slučaju Seattle Genetics Inc. kojom je odlučeno kako članak 13. stavak 1. Uredbe (EZ) Europskog parlamenta i vijeća broj 469/2009 o svjedodžbi o dodatnoj zaštiti za lijekove treba tumačiti na način da je:

- ✓ Pojam "datum prvog odobrenja za stavljanje proizvoda u promet unutar Europske unije" definiran pravom Unije,
- ✓ "Datum prvog odobrenja za stavljanje proizvoda u promet unutar Europske Unije", u smislu te odredbe, datum priopćenja odluke o odobrenju za stavljanje u promet njezinu adresatu.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo će sukladno toj presudi promijeniti način izračuna trajanja SPC-a i to tako da će se relevantnim smatrati datum obavještanja stranke o odluci o

⁵⁶ Skraćeno SPC.

odobrenju, a ne datum izdavanja odobrenja, kao što je bila dosadašnja praksa Zavoda. Drugim riječima, na sve zahtjeve za izdavanje SPC-a podnesene Zavodu do 6. listopada 2015. godine ili kasnije, a po kojima Zavod još nije donio rješenje, primijenit će se način izračuna u skladu s odlukom C-471/14.

Podnositelji zahtjeva za izdavanje SPC-a dužni su podnijeti Zavodu dokaz o datumu primitka odluke o odobrenju za stavljanje proizvoda u promet, i to:

- Primjerak obavijesti kojom se odobrenje objavljuje u Službenom glasilu Europske unije, ako je odobrenje dobiveno u skladu s centraliziranim postupkom propisanim Uredbom (EZ) br. 726/2004 Europskog Parlamenta i vijeća od 31. ožujka 2004. o utvrđivanju postupaka odobravanja primjene i postupaka nadzora nad primjenom lijekova koji se rabe u humanoj i veterinarskoj medicini, te uspostavi Europske agencije za lijekove,

ili

- Odgovarajući dokaz iz kojega se može nedvosmisleno utvrditi datum primitka odluke o odobrenju, ako je odobrenje dobiveno od strane nadležne nacionalne institucije.

3.3. Međunarodna klasifikacija za žigove (Nicanska klasifikacija)

Popis proizvoda i/ili usluga za koje je znak registriran određuje opseg zaštite žigom, koja se odnosi na proizvode i/ili usluge navedene u popisu. Prilikom podnošenja prijave za registraciju žiga proizvodi i usluge moraju biti jasno određeni i svrstani u razrede u skladu s "Međunarodnom klasifikacijom proizvoda i usluga za registraciju žigova" poznatijom pod nazivom Nicanska klasifikacija.

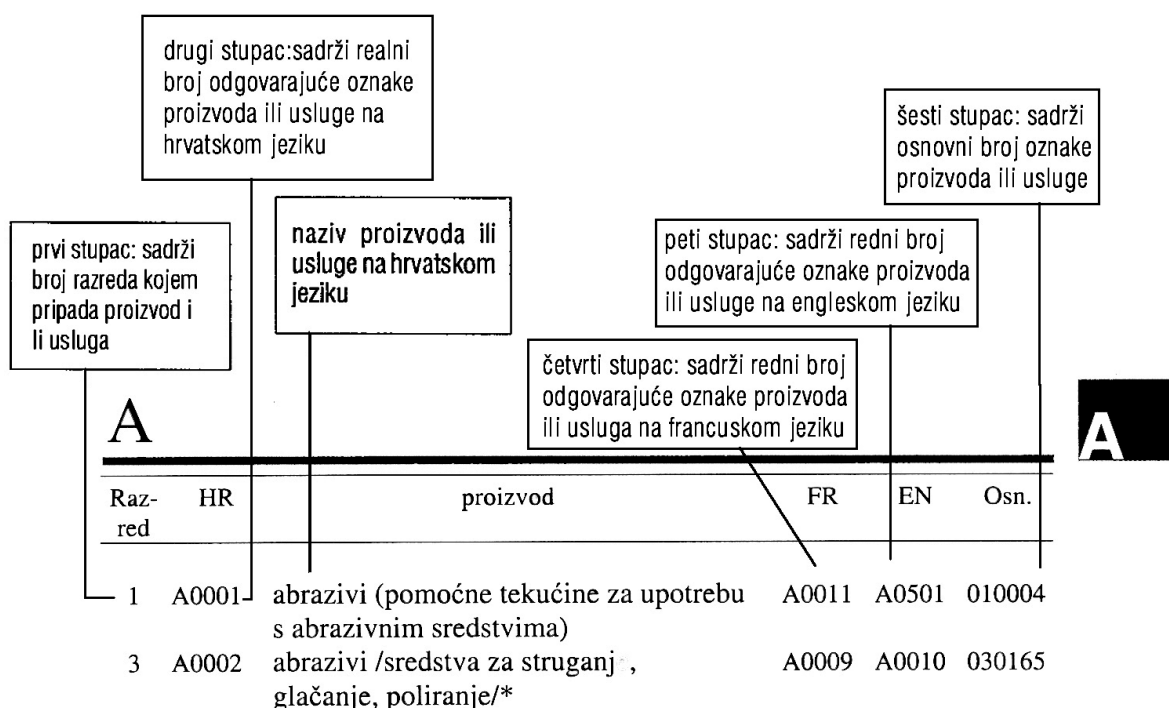
Nicanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova, utemeljenom u Nici 15. lipnja 1957. godine izmijenjenim u Stockholmu 1967. godine i u Ženevi 13. svibnja 1977. godine, prihvaćena je jedinstvena klasifikacija proizvoda i usluga koja se sastoji od:

- ✓ Popisa razreda proizvoda i usluga s objašnjenjima, i
- ✓ Abecednog popisa pojedinačnih proizvoda i usluga s oznakama razreda u koje su svrstani.

Nicanska klasifikacija sastoji se od proizvoda i usluga koji su svrstani u 45 razreda: 34 razreda proizvoda i 11 razreda usluga. Popis proizvoda i usluga prilikom podnošenja prijave za registraciju žiga treba sadržavati broj razreda te naziv pojedinačnog proizvoda i/ili usluge iz određenog razreda koje se žele obuhvatiti žigom.

Prilikom podnošenja prijave žiga, u svrhu dostave urednog abecednog ispisa proizvoda/usluga unutar određenog razreda, preporuča se korištenje termina iz hrvatske verzije *TMclassa*, harmonizirane baze podataka klasifikacije proizvoda i usluga Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo⁵⁷.

Ako se koristi naslov razreda Nicanske klasifikacije proizvoda i usluga opseg zaštite obuhvaća samo proizvode/usluge koji proizlaze iz doslovnog i nedvosmislenog značenja pojma iz naslova, a u skladu sa zajedničkom praksom nacionalnih ureda nadležnih za registraciju žigova država članica Europske unije. Primjer prikazan na slici 2.

Slika 2: Primjer klasifikacije prema Nicanskom sporazumu

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Međunarodna klasifikacija proizvoda i usluga za registraciju žigova, XI. izdanje, verzija 11-2018, prema Nicanskom

⁵⁷ Skraćeno EUIPO.

sporazumu od 15. lipnja 1957., ravidiranom u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Ženevi 13. svibnja 1977., s izmjenama od 28. rujna 1979.

Naslovi razreda označuju općenito područja iz kojih u načelu proizlaze proizvodi ili usluge. Kako bi bili sigurni u točnost svrstavanja svakog pojedinog proizvoda ili usluge, važno je konzultirati abecedni popis kao i bilješke s objašnjenjima za svaki pojedini razred. Ako određeni proizvod ne može biti svrstan pomoću popisa razreda, bilješki s objašnjenjima ili pomoću abecednog popisa, opće napomene upućuju na kriterije svrstavanja koje treba primijeniti. Abecedni popis je prikazan u dvije skupine sa po pet stupaca na svakoj stranici i sadrži za svaki proizvod ili uslugu slijedeće naznake: prvi stupac: sadrži broj razreda kojem pripada proizvod ili usluga; drugi stupac: sadrži redni broj oznake proizvoda ili usluge na hrvatskom jeziku; treći stupac: sadrži oznaku proizvoda ili usluge na hrvatskom jeziku; četvrti stupac: sadrži osnovni broj oznake proizvoda ili usluge, koji je isti za sve jezične verzije klasifikacije koje objavljuje WIPO. Osnovni broj omogućuje korisniku da pronađe odgovarajući proizvod ili uslugu u abecednim popisima ostalih jezičnih verzija klasifikacije.

3.4. Međunarodna zaštita žiga

Zaštita žiga ostvaruje se prema teritorijalnom načelu, odnosno zaštita vrijedi samo na teritoriju zemlje u kojoj je to pravo priznato. Zaštita na teritoriju drugih zemalja može se ostvariti podnošenjem zasebne prijave nadležnom uredu svake zemlje na čijem teritoriju se traži zaštita za cjelokupni teritorij Europske Unije podnošenjem prijave za žig Europske unije⁵⁸ izravno nadležnom uredu za žigove Europske unije⁵⁹ ili putem Madridskog sustava za međunarodnu registraciju žigova.

Svaka fizička ili pravna osoba u Hrvatskoj može podnijeti prijavu za žig Europske unije. Podnošenjem jedne međunarodne prijave putem Madridskog sustava za međunarodnu registraciju žigova koja omogućava zaštitu žiga u preko 110 država podnošenjem jedne prijave putem nacionalnog ili regionalnog ureda porijekla osnovne prijave ili registracije žiga.

Hrvatska je članica Madridskog sporazuma i Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum, stoga svaka fizička i pravna osoba koja je podnijela prijavu žiga ili registrirala žig u Hrvatskoj može podnijeti međunarodnu prijavu putem Madridskog sustava.

⁵⁸ Skraćeno EUTM.

⁵⁹ Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo, EUIPO.

Republika Hrvatska je također stranka i ovih međunarodnih ugovora u području zaštite žigova:

- ✓ Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova (1891.),
- ✓ Protokol koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova (1989.), i Izmjene i dopune Protokola,
- ✓ Zajednički pravilnik uz Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova i Protokol koji se odnosi na Madridski sporazum i Izmjene i dopune Zajedničkog pravilnika ((a) Dopune Zajedničkog Pravilnika prema Madridskom sporazumu i Protokolu o međunarodnoj registraciji žigova, usvojene 14. listopada 2015. godine u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatskom jeziku, (b) Dopune Zajedničkog Pravilnika prema Madridskom sporazumu i Protokolu o međunarodnoj registraciji žigova, usvojene 11. listopada 2016. godine u izvorniku na engleskom jeziku i u prijevodu na hrvatskom jeziku,
- ✓ Administrativne instrukcije za primjenu Madridskog sporazuma o međunarodnoj registraciji žigova i Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum,
- ✓ Nicanski sporazum o međunarodnoj klasifikaciji roba i usluga u svrhu registriranja žigova (1957.),
- ✓ Bečki sporazum o uspostavi Međunarodne klasifikacije figurativnih elemenata žigova (Beč 1973., izmijenjen i dopunjen 1985.),
- ✓ Ugovor o pravu žiga (Ženeva, 1994.),
- ✓ Singapurski ugovor o pravu žiga (2006.).

3.4.1. Madridski sustav

Madridski sustav za međunarodnu registraciju žigova omogućuje prijaviteljima iz zemalja članica sustava stjecanje i održavanje žiga u zemljama članicama koje prijavitelj odabere, na temelju:

- jednog postupka pred Uredom zemlje podrijetla i Međunarodnim uredom,
- jedne prijave,
- jednog popisa proizvoda i/ili usluga na francuskom ili engleskom jeziku,
- plaćanja jedne pristojbe za registraciju,
- jednog zahtjeva za upis promjena ili produženje vrijednosti.

Madridskim sustavom obuhvaćeno je preko 100 zemalja, koje su potpisnice Madridskog sporazuma o međunarodnoj registraciji žigova i/ili Protokola uz Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova.

Međunarodna registracija mora se izvršiti na temelju i u opsegu registriranog žiga⁶⁰ ili podnesene prijave žiga⁶¹ u zemlji podrijetla, a međunarodni žig je ovisan o sudbini osnovne prijave ili registracije tijekom perioda od pet godina.

Postupak međunarodne registracije iz Republike Hrvatske pokreće se podnošenjem Zavodu prijave za međunarodnu registraciju. Način podnošenja prijave za međunarodnu registraciju žiga putem Zavoda propisan je Zakonom o žigu i Pravilnikom o žigu, a prijava se podnosi na Obrascu MŽ-1 ili obrascu Međunarodnog ureda Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo MM-1, MM-2, i MM-3. Obrasci se ispunjavaju na propisanom jeziku prijave⁶². Uz prijavu obavezno je priložiti dokaz o uplati propisane upravne pristojbe i naknade troškova.

Međunarodna prijava se mora temeljiti na domaćoj registraciji ili prijavi što znači da priloženi znak i podnositelj moraju biti jednaki kao u domaćoj prijavi ili registraciji. Popis proizvoda i/ili usluga koji se prilaže uz međunarodnu prijavu mora biti obuhvaćen domaćom prijavom ili registracijom.

Zavod prijavu ispituje i urednu prijavu prosljeđuje Međunarodnom uredu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo koji prijavu upisuje u Međunarodni registar, objavljuje u službenom glasilu, te šalje službenu obavijest o izvršenoj registraciji nadležnim nacionalnim uredima naznačenih zemalja.

Nakon primljene službene obavijesti nacionalni uredi imaju rok od 12, prema Sporazumu, ili 18 mjeseci, prema Protokolu, u kojem mogu odbiti zaštitu. U tom slučaju daljnji postupak, na temelju kojega prijavitelj eventualno ipak može ishoditi zaštitu žiga uz određene izmjene u prijavi, odnosno ona može biti konačno odbijena, odvija se pred uredom koji je odbio zaštitu, prema odredbama zakonodavstva te zemlje.

⁶⁰ Vrijedi za zemlje potpisnice samo Sporazuma.

⁶¹ Vrijedi za zemlje potpisnice Sporazuma i Protokola.

⁶² Jezik prijave: francuski, ako se primjenjuje Sporazum; na engleskom ili francuskom jeziku, ako se primjenjuje Protokol.

3.4.2. *Zaštita žiga u Europskoj uniji*

Pored zaštite žiga pred nacionalnim uredima država članica Europske unije, moguća je i zaštita žiga Europske unije. Žig Europske unije⁶³ vrijedi u svim državama članicama Europske unije, a postupak registracije takvog žiga provodi Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO) sa sjedištem u Alicanteu u Španjolskoj. Žig Europske unije vrijedi u Europskoj uniji kao cjelini te nije moguće zemljopisno ograničiti opseg zaštite samo na neke od država članica.

Državljeni Republike Hrvatske i pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj mogu žig Europske unije zaštititi izravno pri EUIPO-u ili koristeći Madridski sustav međunarodne registracije žigova⁶⁴.

Od trenutka prijama Republike Hrvatske u članstvo Europske unije, učinci svih prijava žigova Europske unije i registriranih žigova Europske unije automatski su prošireni na područje Republike Hrvatske.

Propisi Europske unije koji se odnose na zaštitu žigova su Direktiva (EU) 2015/2436 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o usklađivanju zakonodavstava država članica o žigovima, Ispravak Direktive (EU) 2015/2436 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o usklađivanju zakonodavstava država članica o žigovima, Uredba (EU) 2017/1001 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2017. o žigu Europske unije, Provedbena uredba Komisije (EU) 2018/626 od 5. ožujka 2018. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu određenih odredbi Uredbe (EU) 2017/1001 Europskog parlamenta i Vijeća o žigu Europske unije i o stavljanju izvan snage Provedbene uredbe (EU) 2017/1431, Delegirana uredba Komisije (EU) 2018/625 od 5. ožujka 2018. o dopuni Uredbe (EU) 2017/1001 Europskog parlamenta i Vijeća o žigu Europske unije i o stavljanju izvan snage Delegirane uredbe (EU) 2017/1430, te Direktiva 2008/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o usklađivanju zakonodavstava država članica vezano uz žigove.

⁶³ European Union Trade Mark – EUTM.

⁶⁴ Potrebno je navesti da se traži zaštita u Europskoj uniji (oznaka zemlje EM).

3.5. Međunarodna klasifikacija industrijskog dizajna (Lokarnska klasifikacija)

Prijava industrijskoga dizajna mora sadržavati naznaku proizvoda u kojem bi dizajn trebao biti sadržan ili na koji bi dizajn trebao biti primijenjen. Poželjno je da prijava sadrži i naznaku razreda toga proizvoda, prema "Međunarodnoj klasifikaciji za industrijski dizajn" koja obuhvaća 32 razreda proizvoda, a poznata je pod nazivom *Lokarnska klasifikacija*.

Svrstavanje u razrede *Lokarnske klasifikacije* ne utječe na opseg zaštite dizajna, već služi za potrebe objave dizajna u službenom glasilu, te za pretraživanje registara.

Zaštita industrijskoga dizajna traje pet godina, računajući od datuma podnošenja prijave industrijskoga dizajna. Trajanje zaštite može se pravovremenim podnošenjem zahtjeva produžavati za razdoblja od pet godina, do najduže 25 godina ukupnoga neprekidnoga trajanja zaštite.

3.6. Međunarodna zaštita dizajna

Zaštita industrijskoga dizajna ostvaruje se prema teritorijalnom načelu, odnosno zaštita vrijedi samo na teritoriju zemlje u kojoj je to pravo priznato. Zaštita na teritoriju drugih zemalja može se ostvariti podnošenjem zasebne prijave nadležnom uredu svake zemlje na čijem teritoriju se traži zaštita, ili za cjelokupni teritorij Europske Unije, podnošenjem jedne prijave za dizajn Zajednice izravno nadležnom uredu za registraciju industrijskog dizajna Europske unije ili putem Haškog sustava za međunarodnu registraciju industrijskog dizajna. Prijava dizajna Zajednice može se podnijeti i preko Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. Svaka fizička i pravna osoba iz Hrvatske može podnijeti prijavu za dizajn Zajednice.

Podnošenjem jedne međunarodne prijave putem Haškog sustava za međunarodnu registraciju industrijskog dizajna izravno Međunarodnom uredu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo. Takva jedna prijava može obuhvatiti čak do 100 dizajna i više od 60 država te se može koristiti za pozivanje na pravo prioriteta u odnosu na naknadno podnesene prijave.

Hrvatska je članica Ženevskog akta (1999.) i Haškog akta (1960.) iz Haškog sporazuma te svaka fizička ili pravna osoba iz Hrvatske može podnijeti međunarodnu prijavu putem Haškog sustava.

Republika Hrvatska je također stranka i ovih međunarodnih ugovora u području zaštite industrijskog dizajna:

- ✓ Haški sporazum o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna od 6. studenoga 1925., revidiran u Hagu 28. studenoga 1960. i dopunjen u Stockholmu 14. srpnja 1967. s izmjenama od 28. rujna 1979., te Ženevski Akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna, usvojen u Ženevi, 2. srpnja 1999.,
- ✓ Zajednički pravilnik prema Aktu Haškoga sporazuma iz 1999. godine, Aktu toga sporazuma iz 1960. godine i Aktu toga Sporazuma iz 1934. godine i Izmjene i dopune Zajedničkog pravilnika,
- ✓ Administrativne upute za primjenu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna i Izmjene i dopune Administrativnih uputa, te
- ✓ Lokarnski sporazum o međunarodnoj klasifikaciji za industrijski dizajn (1968.).

3.6.1. Haški sporazum o međunarodnoj registraciji dizajn

Haški sporazum o međunarodnoj registraciji industrijskoga dizajna obuhvaća 2 neovisna ugovora, kojima može pristupiti neka država:

- ✓ Haški akt (1960.),
- ✓ Ženevski akt (1999.).

Međunarodna registracija industrijskoga dizajna provodi se u skladu s odredbama Haškog sporazuma o međunarodnoj pohrani industrijskoga dizajna od 6. studenoga 1925., revidiranog u Haagu, 28. studenoga 1960., poznatiji kao *Haški akt*, i dopunjenog u Stockholmu 14. srpnja 1967. s izmjenama od 28. rujna 1979., Stockholmski dopunski akt 1967., te Ženevskog akta Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskoga dizajna, usvojenog u Ženevi, 2. srpnja 1999. godine, poznatiji kao *Ženevski akt*, i odredbama provedbenih propisa Haškoga sporazuma. U skladu s člankom 8. Haškog akta iz 1960. i člankom 12. Ženevskog akta iz 1999., na zahtjeve kojima se traži proširenje učinaka međunarodne registracije na područje Republike Hrvatske, na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona.⁶⁵

Ženevski akt (1999.) je međunarodni ugovor koji omogućuje prijaviteljima iz zemalja stranaka toga sporazuma da zatraže zaštitu industrijskoga dizajna u svim zemljama potpisnicama pojedinog ugovora, ukoliko je država iz koje je podnositelj i sama stranka toga ugovora.

⁶⁵ Zakon o industrijskom dizajnu, NN 46/2018.

Postupak registracije koji se sastoji od ispitivanja formalnih uvjeta i klasifikacije, te objave međunarodne registracije industrijskoga dizajna, provodi Međunarodni ured Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, kojem prijavitelji iz Hrvatske prijavu podnose izravno, a ne putem Zavoda.

Dakle, međunarodna prijava industrijskoga dizajna za prijavitelje iz Hrvatske podnosi se izravno Međunarodnom uredu, na engleskom ili francuskom jeziku. Međunarodni ured ispituje formalnu urednost prijave, a nakon toga objavljuje podatke o međunarodnim registracijama u obliku elektroničkog Međunarodnog biltena dizajna, na internetskoj stranici WIPO-a.

Zemlje članice u kojima je zatražena zaštita, nakon objave međunarodnih registracija, provesti će ispitivanje svake registracije u odnosu na uvjete zaštite propisane njezinim nacionalnim zakonom. Na temelju takvog ispitivanja, nacionalni ured zemlje u kojoj je zatražena zaštita može u roku od 6 ili 12 mjeseci odbiti učinke međunarodne registracije za područje te države. U tom slučaju postupak će se nastaviti direktno pred nacionalnim uredom odnosno države, do donošenja konačne odluke.

3.6.2. Zaštita industrijskog dizajna u Europskoj uniji

Pored zaštite industrijskog dizajna pred nacionalnim uredima država članica Europske unije, moguća je i zaštita dizajna Zajednice. Na području Europske unije također se pruža i određena, vremenski i sadržajno ograničena, zaštita neregistriranih dizajna Zajednice.

Registrirani dizajn Zajednice⁶⁶ vrijedi na cijelom teritoriju Europske unije, a postupak registracije takvog dizajna provodi Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo. Registrirani dizajn Zajednice vrijedi u Europskoj uniji kao cjelini te nije moguće zemljopisno ograničiti opseg zaštite samo na neke od država članica.

Državljeni Republike Hrvatske i pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj mogu dizajn Zajednice zaštititi izravno pri EUIPO-u ili koristeći Haški sustav međunarodne registracije industrijskog dizajna⁶⁷. Prijava dizajna Zajednice može se podnijeti i preko Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

Od trenutka prijama Republike Hrvatske u članstvo Europske unije učinci svih prijava dizajna Zajednice i stečene zaštite dizajna Zajednice automatski su prošireni na područje Republike Hrvatske.

⁶⁶ Registered Community Design – RCD.

⁶⁷ Potrebno je navesti da se traži zaštita u Europskoj uniji (oznaka zemlje EM)).

Propisi Europske unije koji se odnose na zaštitu industrijskog dizajna su Direktiva 98/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna, Uredba Vijeća (EZ) br. 6/2002 od 12. prosinca 2001. o dizajnu Zajednice, Uredba Komisije (EZ) br. 2245/2002 od 21. listopada 2002. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 6/2002 o dizajnu Zajednice, te Uredba Komisije (EZ) br. 2246/2002 od 16. prosinca 2002. o pristojbama koje se plaćaju Uredu za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni) za registraciju dizajna Zajednice.

3.7. Provedba prava intelektualnog vlasništva

Svakodnevno možemo pratiti vijesti o pljenidbama krivotvorene robe i policijskim racijama protiv osoba koje su na ovaj ili onaj način povrijedile nečije pravo intelektualnog vlasništva. Svojim čestim akcijama pravosudna tijela RH štite prava autora i srodnih prava, no istovremeno se kroz obavještavanje širih društvenih slojeva o kažnjivosti nezakonitog postupanja s pojavnim oblicima intelektualnog vlasništva šalje poruka o važnosti zaštite intelektualnog vlasništva za društvo u cjelini, ističe Katulić.⁶⁸

Provedbom prava intelektualnog vlasništva osigurava se zaštita prava i interesa nositelja prava u zakonom propisanim postupcima, kada su ta prava povrijeđena od strane neke fizičke ili pravne osobe. Postupke pokreću u prvom redu nositelji prava intelektualnog vlasništva, a za neke vrste povreda prava postupke pokreću nadležna tijela po službenoj dužnosti.

Prava intelektualnog vlasništva apsolutne su naravi, što znači da nositelj prava ima isključivo pravo korištenja predmeta zaštite.

Svaka druga osoba koja želi na određeni način koristiti takav predmet zaštite, u pravilu, mora dobiti odobrenje (licencu) nositelja prava intelektualnog vlasništva za takvo korištenje intelektualne tvorevine.

Ugovori kojima se uređuju odnosi između nositelja prava i korisnika predmeta zaštite uobičajeno se sklapaju u pisanom obliku. Njima se uređuju uvjeti korištenja predmeta zaštite, kao što su namjena, vremenski i teritorijalni opseg korištenja, broj izrađenih primjeraka, plaćanje naknade nositelju prava i drugo.

⁶⁸ Katulić, T. (2006.). Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj. Zagreb: CARNet – Hrvatska akademska i istraživačka mreža.

Ako osoba započne s korištenjem predmeta zaštite intelektualnog vlasništva bez prethodno dobivenog odobrenja nositelja prava, takvo korištenje je neovlašteno i predstavljat će *povredu prava intelektualnog vlasništva*.

Izvorne intelektualne tvorevine iz područja književnosti, znanosti i umjetnosti u pravilu uživaju autorskopravnu zaštitu, pa je korisno pretpostaviti da je za svaku upotrebu potrebno odobrenje autora odnosno udruge koja zastupa interese autora.

Pravnom zaštitom intelektualnog vlasništva od povrede štite se interesi nositelja prava, koji su uložili određeni kreativni rad ili financijska sredstva u znanstveno istraživački razvoj, odnosno u razvijanje određenoga proizvoda i/ili u njegovu promidžbu. S druge strane, štite se i potrošači od krivotvorenih proizvoda koji mogu doći na tržište, a koji su slabe i neprovjerene kvalitete te često opasni za zdravlje i sigurnost potrošača.

Povrede prava intelektualnog vlasništva u određenim slučajevima mogu imati negativnih utjecaja na širu društvenu zajednicu. Krivotvorenje i piratstvo najpoznatiji su oblici povreda prava intelektualnog vlasništva, koji su zahvatili brojne industrijske sektore u svjetskim razmjerima. Naime, razvoj tehnologija omogućio je jednostavno kopiranje originalnih proizvoda, a razvoj interneta gotovo trenutnu globalnu distribuciju krivotvorenih proizvoda ili digitalnih sadržaja zaštićenih autorskim pravom.

Krivotvorenjem se, u kontekstu prava intelektualnog vlasništva, naziva izrada proizvoda koji oponašaju originalni proizvod označen žigom na način da na prvi pogled stvaraju dojam da se radi o originalnom proizvodu. Najčešći razlog krivotvorenja je nelegitimno stjecanje koristi od ugleda ili popularnosti koju kod potrošača uživa originalni proizvod, žig ili nositelj žiga. Pri tome su krivotvoreni proizvodi u pravilu slabije i/ili neprovjerene kvalitete u odnosu na izvorni proizvod, a njihovim lažnim označavanjem žigom određenog nositelja narušava se kako ugled dotičnog žiga ili tvrtke, tako i pravedna tržišna utakmica, budući da stjecanje ugleda ili popularnosti proizvoda, žiga ili tvrtke zahtijeva znatna ulaganja.

Piratstvom se, u kontekstu prava intelektualnog vlasništva, općenito naziva svako neovlašteno korištenje autorskih djela. Piratski proizvodi su neovlašteno umnoženi primjerci djela zaštićenog autorskim pravom, odnosno svi oni proizvodi koji su izrađeni odnosno umnoženi bez odobrenja nositelja prava ili osobe koja je ovlaštena od nositelja prava, bilo da su izrađeni neposredno ili posredno od predmeta zaštite.

Piratstvo ili "plagiranje" je preuzimanje tuđih ideja, postupaka, rezultata ili teksta bez navođenja izvora radi prikazivanja preuzetog kao vlastitog djela. "Smatra se kako je plagiranje

povezano s četvrtinom prijavljenih prijevara u znanosti. Postoje dokumentirani slučajevi plagiranja u znanosti od prije čak dvije stotine godina".⁶⁹

Kupnjom krivotvorenih proizvoda potrošači dobivaju robu loše ili u najmanju ruku neprovjerene kvalitete, proizvedenu od strane nelegitimnih proizvođača i bez poštivanja propisa i standarda u procesu proizvodnje, čime mogu biti izloženi opasnosti po zdravlje i vlastitu sigurnost. Dok su prije desetak godina krivotvorenjem bile pogođene uglavnom samo industrije luksuznih proizvoda ili proizvoda modne industrije, danas krivotvorenje i piratstvo pogađa veliki broj industrijskih sektora, koji uključuju:

- Lijekove i medicinske proizvode,
- Prehrambene proizvode, vina i alkoholna pića,
- Strojve i rezervne dijelove,
- Električne i elektroničke proizvode,
- Rezervne dijelove za vozila,
- Pesticide,
- Luksuzne proizvode, odjeću i modne dodatke,
- Igračke i igre za djecu,
- Zabavne sadržaje (glazba, film, e-knjige, softver).

Spriječavanje ulaska krivotvorenih proizvoda u zakonite lance opskrbe potrošača iznimno je važno pitanje povezano s javnozdravstvenim aspektima te sa sigurnošću hrane na tržištu. Potrebno je ukazati i na sve veću ponudu krivotvorenih proizvoda putem internetskih servisa i društvenih mreža te se potrošačima kod e-trgovine savjetuje pojačan oprez.

Vežano uz pitanje piratstva, u današnje vrijeme najveći problem predstavlja internetsko (online) piratstvo, odnosno stavljanje na raspolaganje javnosti autorskih djela⁷⁰ bez odobrenja autora. Posebno su društveno štetne povrede prava koje su komercijalne prirode, jer na taj način povreditelji prava neosnovano stječu imovinsku korist od ovakvih nezakonitih aktivnosti⁷¹. Potrošačima se savjetuje korištenje autorskih djela iz legalnih internetskih izvora.

Sustav provedbe prava intelektualnog vlasništva čine državna tijela nadležna za provedbu postupaka za registraciju/priznanje prava intelektualnog vlasništva te tijela nadležna za

⁶⁹ Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L., i Petrovečki, M. (2009.). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina*, 45 (2), 108-117.

⁷⁰ Na primjer glazbe, filmova, e-knjiga, računalnih programa i slično.

⁷¹ Na primjer neovlaštenom prodajom autorskih djela, prihodom od reklama na njihovim internetskim stranicama i slično.

provedbu postupaka za zaštitu prava od povrede, a to su Državni zavod za intelektualno vlasništvo, Ministarstvo financija - Carinska uprava, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo unutarnjih poslova, Državno odvjetništvo te nadležni sudovi.

U cilju zaštite prava intelektualnog vlasništva mogu se pokrenuti upravni postupci i upravni spor, građanski postupci, kazneni postupci i prekršajni postupci.

Za provedbu *upravnih postupaka* za priznanje, odnosno registraciju prava industrijskoga vlasništva nadležan je Državni zavod za intelektualno vlasništvo. Zavod je također nadležan za provedbu postupka proglašenja ništavim navedenih prava kao i za provođenje drugih postupaka predviđenih posebnim zakonima, koji za posljedicu mogu imati prestanak važenja nekih od tih prava⁷².

Protiv odluka Zavoda donesenih u postupcima za priznanje/registraciju prava industrijskoga vlasništva stranka čijem zahtjevu nije udovoljeno ima pravo izjaviti žalbu Žalbenom vijeću u području prava industrijskoga vlasništva. Protiv odluka Žalbenih vijeća u području prava industrijskoga vlasništva stranke mogu pokrenuti *upravni spor*, podnošenjem tužbe nadležnom upravnom sudu. Upravni sudovi odlučuju o zakonitosti odluka javnopravnih tijela o pravima, obvezama i pravnim interesima fizičkih i pravnih osoba i drugih stranaka te o zakonitosti postupanja javnopravnih tijela iz područja upravnog prava. O žalbama protiv presuda upravnih sudova odlučuje Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Građanski postupak, odnosno za provedbu građanskopravne zaštite prava intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj nadležna su u prvom stupnju četiri trgovačka suda, sa sjedištem u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku. Trgovački sud u Zagrebu ujedno je sud žiga Europske unije i dizajna Zajednice nadležan u prvom stupnju za žigove Europske unije i dizajn Zajednice na području Republike Hrvatske, dok je za odlučivanje u drugom stupnju nadležan Visoki trgovački sud Republike Hrvatske.

Parnični postupak, kao redoviti put pravne zaštite u području građanskopravnih odnosa, pokreće nositelj prava podnošenjem tužbe zbog povrede prava intelektualnog vlasništva nadležnom sudu, protiv fizičke ili pravne osobe za koju smatra da povrjeđuje njegova prava. O žalbama protiv presuda trgovačkih sudova odlučuje Visoki trgovački sud Republike Hrvatske.

Kazneni postupak, gdje policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova provode kriminalistička istraživanja vezana uz otkrivanje i sprječavanje kaznenih djela za koja se kazneni progon poduzima po službenoj dužnosti, pa tako i u vezi s kaznenim djelima koja kao zakonsko obilježje imaju povredu prava intelektualnog vlasništva, propisana u Kaznenom

⁷² Na primjer opoziv žiga.

zakonu Republike Hrvatske. U slučaju postojanja osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo, Ministarstvo unutarnjih poslova podnijet će kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu. Državno odvjetništvo podiže i zastupa optužni akt pred nadležnim sudovima, te je ovlašteno podnijeti žalbu protiv nepravomoćnih sudskih odluka. U kaznenim predmetima u Republici Hrvatskoj sude općinski sudovi, županijski sudovi i Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Kaznenu prijavu mogu podnijeti i pravne ili fizičke osobe koje imaju određena saznanja o počinitelju kaznenog djela i/ili o kaznenom djelu, odnosno osoba koja je oštećena počinjenim kaznenim djelom.

Prekršajni postupak može bit inspekciji nadzor na tržištu Republike Hrvatske ili carinske mjere za zaštitu prava intelektualnog vlasništva.

Inspekcijски nadzor na tržištu Republike Hrvatske, preko Ministarstva financija – Carinska uprava u okviru svojih nadležnosti nadzire i primjenu propisa iz područja intelektualnog vlasništva. Inspektori Ministarstva financija, Carinske uprave provode inspekcijски nadzor na tržištu Republike Hrvatske po službenoj dužnosti i temeljem prijave koje podnose fizičke i pravne osobe. Ako utvrde postojanje osnovane sumnje da je povredom propisa o intelektualnom vlasništvu počinjen prekršaj, podnijet će optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu, odnosno podnijet će kaznenu prijavu, ako postoji osnovana sumnja na počinjenje kaznenog djela. Carinska uprava može izdati i prekršajni nalog sukladno odredbama Prekršajnog zakona.

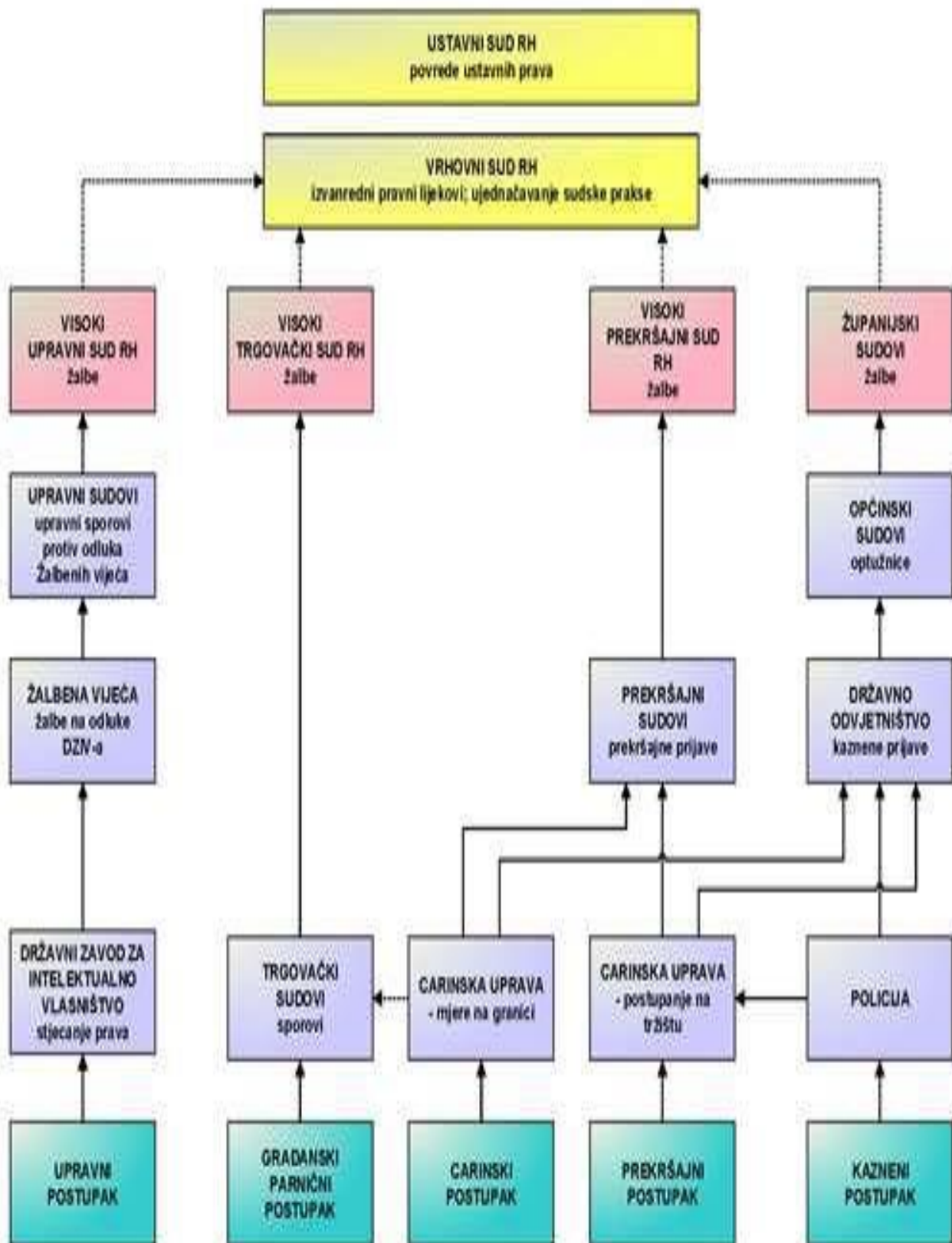
Prekršajnu zaštitu prava intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj provode u prvom stupnju prekršajni sudovi. Odredbe o prekršajnoj odgovornosti zbog povreda prava intelektualnog vlasništva nalaze se u zakonima koji uređuju pojedina područja prava intelektualnog vlasništva. Za odlučivanje u drugom stupnju nadležan je Visoki prekršajni sud.

Carinske mjere za zaštitu prava intelektualnog vlasništva, odnosno provedba carinskih mjera za zaštitu prava intelektualnog vlasništva pokreće se po službenoj dužnosti ili na temelju zahtjeva nositelja prava. Carinska tijela privremeno će zadržati robu za koju se sumnja da se njome povrjeđuje neko od prava intelektualnog vlasništva i ona će biti pod carinskim nadzorom sve do okončanja propisanog carinskog postupka. Na ovaj način pruža se mogućnost nositelju prava odnosno njegovom pravnom zastupniku da pregleda robu, izuzme uzorke i provede ispitivanje je li u konkretnom slučaju povreda počinjena ili se ipak radi o originalnom proizvodu. Nositelj prava može zatražiti uništenje robe koja je privremeno oduzeta u carinskom postupku, a za koju je utvrđeno da povrjeđuje njegovo pravo intelektualnog vlasništva odnosno

može pokrenuti odgovarajući sudski postupak za zaštitu prava intelektualnog vlasništva pred nadležnim trgovačkim sudom.

Carinska uprava može i u ovom postupku pokrenuti prekršajni postupak, a može podnijeti i kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetništvu zbog postojanja osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo protiv intelektualnog vlasništva.

Odnosi među institucijama prikazani su na slijedećoj slici.

Slika 3: Shematski prikaz sustava provedbe prava intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj (2017.)

Izvor: Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Statistički podaci o povredama intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Godišnje izvješće 2017.

Podaci o povredama prava intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj sustavno se prate putem redovitih statističkih izvješća, koja izrađuje Državni zavod za intelektualno vlasništvo, temeljem prikupljanja i obrade statističkih podataka koje dostavljaju tijela nadležna za provedbu prava intelektualnog vlasništva.

3.7.1. Carinska uprava

Carinska uprava je u 2017. godini pokrenula ukupno 807 postupaka povodom pošiljaka za koje se sumnjalo da povrjeđuju prava intelektualnog vlasništva, od kojih su 2 postupka (0,25%) pokrenuta po službenoj dužnosti, a 805 (99,75%) na temelju zahtjeva nositelja prava. Od ukupno 807 postupaka njih 777 (96,28%) odnosi se na male pošiljke (u kurirskom ili poštanskom prometu). Roba je uništena u 776 postupaka, puštena je u 29 postupaka, dok roba u 2 postupka čeka na sudsku odluku.

Prema vrsti proizvoda za koje se sumnjalo da povrjeđuju određena prava intelektualnog vlasništva te su pokretani postupci, najviše je proizvoda bilo iz sljedeće tri skupine:

- Igračke, igre i sportska oprema 34.326 kom (38%),
- Obuća 33.330 kom (37%),
- Sredstva za njegu tijela (parfemi i kozmetika) 15.895 kom (18%).

U 2017. godini ukupno je uništeno 35.139 krivotvorenih proizvoda, ukupne maloprodajne vrijednosti 599.459,77 eura.

Uspoređujući 2016. i 2017. godinu, ukupan broj poduzetih postupaka Carinske uprave u ovom području zaštite smanjio se sa 1.229 u 2016. godini na 807 u 2017. godini, odnosno za 34%, pri čemu se broj postupaka pokrenutih po zahtjevu nositelja prava smanjio sa 1.207 na 805 (za 33%), a broj postupaka pokretnutih po službenoj dužnosti smanjio se sa 22 na 2 (za 91%). Broj postupaka u kojima su proizvodi uništeni smanjio se 1.151 u 2016. godini na 776 u 2017. godini, odnosno za 33%. Ukupni iznos maloprodajne vrijednosti oduzetih i uništenih krivotvorenih proizvoda smanjio se sa 2.067.169,48 eura u 2016. godini na 599.459,77 eura u 2017. godini, odnosno za 73%.

Inspektori Carinske uprave tijekom 2017. godine izvršili su ukupno 619 nadzora na unutrašnjem tržištu vezano za zaštitu prava intelektualnog vlasništva, od čega je 296 nadzora (48%) rezultiralo podnošenjem optužnih prijedloga za pokretanje prekršajnog postupka ili izdavanjem prekršajnih naloga. Zbog povrede propisa o žigu podnesene su i 3 kaznene prijave.

Od navedenog broja izvršenih nadzora, 365 nadzora (59%) odnosilo se na zaštitu autorskog i srodnih prava, a 254 (41%) na nadzor nad zaštitom industrijskog vlasništva (žiga i industrijskog dizajna).

Od 296 podnesenih optužnih prijedloga odnosno izdanih prekršajnih naloga, 130 (44%) su se odnosila na povrede autorskog i srodnih prava, a 166 (56%) na povrede prava industrijskog vlasništva.

Ukupna vrijednost proizvoda koje je Carinska uprava privremeno oduzela na unutrašnjem tržištu Republike Hrvatske u 2017. godini zbog povreda propisa iz područja prava intelektualnog vlasništva iznosila je 1.693.415,20 eura. Vrijednost oduzetih proizvoda zbog povreda propisa o autorskom pravu iznosila je 12.157,80 eura te 1.681.257,40 eura zbog povreda propisa o industrijskom vlasništvu (povrede žiga i industrijskoga dizajna).

Carinska uprava je u 2017. godini privremeno oduzela 227.848 različitih vrsta proizvoda zbog povreda propisa o žigu. Najviše proizvoda bilo je iz ove tri glavne skupine:

- Odjeća i dodaci odjeći 62.712 kom (28%),
- Osobni pribor 59.139 kom (26%),
- Igre, igračke i sportska oprema 50.461 kom (22%).

Uz navedeno, tijekom 2017. godine inspektori Ministarstva poljoprivrede proveli su ukupno 305 nadzora nad proizvodnjom i prometom proizvoda vezano uz zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te proizvoda u sektoru vinarstva i jakih alkoholnih pića. Slijedom provedenih inspekcijskih nadzora utvrđeno je 44 počinjenih prekršaja te je podneseno 25 optužnih prijedloga odnosno izdano 12 prekršajnih naloga.

Uspoređujući 2016. i 2017. godinu, ukupan broj izvršenih nadzora smanjio se sa 692 na 619 odnosno za 11%, a broj podnesenih optužnih prijedloga za pokretanje prekršajnog postupka i prekršajnih naloga smanjio se sa 509 na 296 odnosno za 42%.

U istom razdoblju smanjio se i udio postupaka koji su rezultirali pokretanjem prekršajnog postupka sa 74% u 2016. godini na 48% u 2017. godini.

Ukupan broj privremeno oduzetih proizvoda zbog povreda propisa o žigu povećao se sa 45.493 u 2016. godini na 227.848 u 2017. godini (za 401%), kao i ukupna vrijednost

privremeno oduzetih proizvoda, sa 677.341,10 eura u 2016. godini na 1.528.841,40 u 2017. godini, odnosno za 126%.

Nadalje, prilikom obavljanja nadzora u putničkom prometu, kod 3 fizičke osobe pronađena je roba u komercijalnim količinama te je utvrđena opravdana sumnja da je spornom robom počinjen prekršaj prema Zakonu o žigu, pa je protiv vlasnika robe pokrenut prekršajni postupak, odnosno izdana su 3 prekršajna naloga. Zatečeno je ukupno 546 komada različitih proizvoda iz kategorije odjeće i sportske obuće, ukupne vrijednosti 6.236,00 eura.

Vežano uz podatke Ministarstva poljoprivrede o provedbi inspekcijskih nadzora nad zaštitom oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti, uspoređujući 2016. i 2017. godinu vidljivo je da je smanjen broj provedenih inspekcijskih nadzora sa 411 nadzora u 2016. godini na 305 nadzora u 2017. godini, odnosno za 26%. Broj prekršaja utvrđenih u provedenim nadzorima znatno se povećao, sa 20 u 2016. godini na 44 u 2017. godini (za 120%) .

3.7.2. Ministarstvo unutarnjih poslova

Ministarstvo unutarnjih poslova je u 2017. godini evidentiralo 5 punoljetnih osoba zbog počinjenja ukupno 82 kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva. Od toga broja prijavljena je jedna osoba zbog počinjenja 2 kaznena djela povrede autorskih i srodnih prava te 4 osobe zbog počinjenja 80 kaznenih djela povrede prava industrijskog vlasništva (u svih osamdeset slučajeva radilo se o povredama žiga). Prijavljenih osoba zbog počinjenja kaznenog djela povrede prava na izum i povrede registrirane oznake podrijetla u 2017. godini nije bilo.

U 2017. godini smanjio se broj prijavljenih osoba zbog počinjenja kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva sa 7 u 2016. godini na 5 u 2017. godini, dok se ukupan broj kaznenih djela povećao sa 8 u 2016. na 82 u 2017. godini, odnosno za 925%.

3.7.3. Državno odvjetništvo

Državnom odvjetništvu je u 2017. godini prijavljeno 52 počinitelja zbog kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva. Od toga su 22 osobe prijavljene zbog počinjenja kaznenih djela povrede autorskih i srodnih prava (42%), a 30 osoba je prijavljeno zbog povrede prava industrijskog vlasništva (58%).

Državno odvjetništvo donijelo je odluku u odnosu na 31 prijavljenog počinitelja zbog kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva. Optužnica je podignuta protiv 4 prijavljena

počinitelja (13%), a odbačene su 24 kaznene prijave (77%). U 3 predmeta određeno je poduzimanje dokaznih radnji, a neriješeno je ostalo 16 kaznenih predmeta. U 5 predmeta počinitelji kaznenih djela ostali su nepoznati.

Uspoređujući 2016. i 2017. godinu, broj prijavljenih počinitelja zbog kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva ostao je gotovo jednak (53 prijavljena počinitelja u 2016. te 52 u 2017. godini).

Broj prijavljenih počinitelja zbog povreda autorskog i srodnih prava smanjio se sa 36 na 22 odnosno za 39%, dok se povećao broj prijavljenih osoba zbog počinjenja kaznenih djela kojima se povređuju prava industrijskog vlasništva, sa 17 u 2016. godini na 30 u 2017. godini, odnosno za 76%.

Broj podignutih optužnica zbog počinjenja kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva smanjio se sa 6 u 2016. godini na 4 u 2017. godini, a broj odbačenih kaznenih prijava smanjio se sa 25 u 2016. godini na 24 u 2017. godini.

3.7.4. Pravosuđe

Kazneni sudovi, prema podacima Ministarstva pravosuđa, u 2017. godini je 19 osoba optuženo zbog kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva. Od toga je 5 osoba (26%) optuženo zbog povrede autorskih ili srodnih prava, a 14 osoba (74%) zbog povreda prava industrijskog vlasništva.

Od ukupno 19 osoba optuženih za počinjenje kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva, 13 osoba (68%) proglašeno je krivima (2 osobe proglašene su krivima zbog povrede autorskih ili srodnih prava, a 11 osoba zbog povreda prava žiga). Sudovi su donijeli i 4 oslobađajuće presude.

Tijekom 2017. godine nije bilo izrečenih bezuvjetnih kazni zatvora kod ove vrste kaznenih djela, 9 osoba osuđeno je na uvjetnu kaznu zatvora, a izrečene su i 2 bezuvjetne novčane kazne.

Uspoređujući 2016. i 2017. godinu, ukupni broj osoba optuženih za kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva neznatno se povećao, s 18 na 19 optuženika. U 2017. godini, kao i u prethodnoj godini, najviše je osoba proglašeno krivima zbog počinjenja kaznenog djela povrede žiga.

Prekršajni sudovi, u izvješćivanju je, prema prijedlogu Ministarstva pravosuđa, od 2017. godine uvedena promjena u metodologiji te se svaka okrivljena osoba statistički bilježi onoliko

puta koliko je prekršaja počinila (svaki sudski predmet odnosno postupak bilježi se zasebno iako je isti počinitelj povrede).

U 2017. godini protiv 10.503 fizičke ili pravne osobe pokrenuti su prekršajni postupci zbog povreda propisa o autorskom pravu. Slijedom toga je 5.916 osoba (56%) proglašeno

krivima odnosno odgovornima za počinjeni prekršaj. Za 3.667 fizičkih i za 1.969 pravnih osoba izrečene su novčane kazne u prekršajnom postupku.

Zbog povreda propisa o žigu i industrijskom dizajnu pokrenuti su prekršajni postupci protiv ukupno 97 fizičkih ili pravnih osoba. Pri tome je 71 osoba (73%) proglašena krivom odnosno odgovornom za počinjeni prekršaj, a 54 fizičke te 14 pravnih osoba novčano je kažnjeno u prekršajnom postupku.

Zbog promjena u metodologiji praćenja podataka koju je 2017. godine uvelo Ministarstvo pravosuđa, usporedba s podacima iz prethodne godine ne ukazuje se svrsishodnom.

3.7.5. Broj sudskih predmeta i trajanje postupaka

Na dan 1. siječnja 2017. godine nadležni *upravni sudovi* imali su u rješavanju 16 predmeta iz područja prava industrijskoga vlasništva. Tijekom 2017. godine zaprimljena su 32 nova predmeta, a riješena su 3 predmeta (1 predmet riješen je u roku od 6 do 12 mjeseci, jedan predmet u roku od 1 do 2 godine te jedan predmet u roku od 3 do 4 godine), tako da je na kraju izvještajnog razdoblja ostalo neriješeno još 45 predmeta. U sva tri riješena predmeta tužba je odbijena.

Na početku 2017. godine na *Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske* nije bilo neriješenih predmeta, a tijekom 2017. godine zaprimljena su 2 predmeta iz područja prava industrijskog vlasništva. U jednom riješenom predmetu tužba je odbijena (predmet je riješen u roku od 3 mjeseca), a na kraju razdoblja ostao je neriješen još jedan predmet.

Na dan 1. siječnja 2017. godine nadležni *trgovački sudovi* imali su u rješavanju 727 predmeta iz područja prava intelektualnog vlasništva. Tijekom 2017. godine zaprimljena su 502 nova predmeta, a riješen je 761 predmet (63% od ukupnog broja neriješenih predmeta). Na dan 31. prosinca 2017. godine pred trgovačkim sudovima ostalo je neriješeno još 468 predmeta iz područja prava intelektualnog vlasništva.

Najveći broj predmeta zaprimljenih na trgovačkim sudovima tijekom 2017. godine odnosio se na područje kolektivnog ostvarivanja autorskog prava (80%), zatim slijede predmeti vezani uz individualno ostvarivanje autorskog prava (15%), pravo žiga (3%) te neznatan broj predmeta

iz drugih područja intelektualnog vlasništva. U 2017. godini na nadležnim trgovačkim sudovima većina riješenih predmeta iz područja prava intelektualnog vlasništva (67%) riješena je roku manjem od godinu dana, od čega je najveći broj predmeta riješen u roku od 3 do 6 mjeseci (194 predmeta odnosno 25%).

Na dan 1. siječnja 2017. godine *Visoki trgovački sud Republike Hrvatske* imao je u rješavanju 335 predmeta iz područja prava intelektualnog vlasništva. Tijekom 2017. godine zaprimljen je 121 novi predmet, a riješeno je ukupno 140 predmeta (31% od ukupno neriješenih predmeta). Na dan 31. prosinca 2017. godine ostalo je neriješeno još 316 predmeta. U 2017. godini na ovom sudu 40% predmeta riješeno je u razdoblju od 2 do 3 godine, 21% predmeta u razdoblju od 3 do 4 godine te 14% predmeta u razdoblju do 3 mjeseca.

U 2017. godini na *kaznenim sudovima* optuženo je ukupno 19 osoba zbog počinjenja kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva. U pogledu trajanja kaznenog postupka od podnošenja optužnog akta do pravomoćne odluke suda, najveći broj predmeta riješeno je u roku do 12 mjeseci (75%).

U 2017. godini na *prekršajnim sudovima* okrivljeno je ukupno 10.600 fizičkih i pravnih osoba zbog povreda propisa o intelektualnom vlasništvu. Od toga je 5.987 osoba proglašeno krivima odnosno odgovornima za počinjeni prekršaj, a u odnosu na 343 okrivljene osobe postupak je obustavljen. U odnosu na jednu osobu izrečena je zaštitna mjera. U pogledu trajanja prekršajnog postupka od podnošenja prekršajne prijave do pravomoćne odluke suda, iz podataka proizlazi da je tijekom 2017. godine najveći broj predmeta riješen u roku do 12 mjeseci (5043 predmeta odnosno 78%).

3.7.6. Sveobuhvatni tijek kaznenog postupka u 2017. godini

U 2017. godini Ministarstvo unutarnjih poslova prijavilo je 5 osoba zbog počinjenja ukupno 82 kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva. Državna odvjetništva donijela su odluke u odnosu na 31 prijavljenog počinitelja kaznenih djela protiv intelektualnog vlasništva, dok su kazneni sudovi donijeli odluke u odnosu na 19 optuženih osoba.

Sveobuhvatni tijek prekršajnog postupka u 2017. godini, dakle u 2017. godini okrivljeno je 6.403 fizičkih osoba zbog povreda propisa o autorskom pravu te 75 osoba zbog povreda propisa o industrijskom vlasništvu (povreda žiga i industrijskog dizajna). Od toga je 3.869 fizičkih osoba proglašeno krivima za počinjenje prekršaja te su im izrečene sankcije (najviše novčane kazne).

U istom razdoblju okrivljeno je 4.100 pravnih i odgovornih osoba zbog povreda propisa o autorskom pravu te 22 osobe zbog povreda propisa o industrijskom vlasništvu (povreda žiga i drugih oznaka). Od toga je 2.118 pravnih i odgovornih osoba proglašeno odgovornima za počinjeni prekršaj i kažnjeno (također su najviše izricane novčane kazne).

Tablica 5: Prekršajnoppravna zaštita - sveobuhvatni tijek prekršajnog postupka u 2017. godini, fizičke osobe

Prekršaji	Fizičke osobe						
	Prekršajne prijave	Odluke		Izrečene sankcije			
	Ukupno	Optuženi	Proglašeni krivima	Ukupno	Zatvor	Novčana kazna	Ukor/opomena
Povreda propisa o autorskom pravu	6403	6403	3813	3813	0	3667	34
Povreda propisa o žigovima i drugim oznakama	75	75	56	56	0	54	0
Povreda propisa o patentima i tehničkim unaprjeđenjima	0	0	0	0	0	0	0

Izvor : Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Statistički podaci o povredama intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Godišnje izvješće 2017.

Tablica 6: Prekršajnoppravna zaštita - sveobuhvatni tijek prekršajnog postupka u 2017. godini, pravne i odgovorne osobe

Prekršaji	Pravne i odgovorne osobe		
	Prekršajne prijave	Odluke	Izrečene sankcije

	Ukupno	Optuženi	Proglašeni odgovornima	Ukupno	Novčana kazna	Ukor/opomena
Povreda propisa o autorskom pravu	4100	4100	2103	2103	1969	4
Povreda propisa o žigovima i drugim oznakama	22	22	15	15	14	0
Povreda propisa o patentima i tehničkim unaprjeđenjima	0	0	0	0	0	0

Izvor : Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Statistički podaci o povredama intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Godišnje izvješće 2017.

Prema tablicama 5. i 6. može se zaključiti da je za fizičkih osoba u postupku povrede intelektualnog vlasništva bilo oko 50% više nego pravnih i odgovornih osoba. Također, od ukupnog broja optuženih fizičkih osoba, tek ih je oko polovice bilo proglašanih krivima. Takva situacija je i kod pravnih i odgovornih osoba. Izrečenih kazni je bilo skoro sto posto u novčanoj kazni, dok je tek mali, zanemariv broj bio osoba koje su prošle samo sa opomenom.

3.7.7. Kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva

Prema izvješću Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za kaznena djela protiv intelektualnog vlasništva tijekom 2016. zaprimljeno je 50 kaznenih prijava protiv poznatih fizičkih osoba, i to isključivo protiv odraslih počinitelja, pa ova kaznena djela u ukupnom kriminalitetu poznatih fizičkih osoba sudjeluju sa svega 0,1% prijava.

Što se strukture prijava tiče, od ukupnog broja zaprimljenih prijava 22 se odnose na kazneno djelo nedozvoljene uporabe autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača iz članka 285. Kaznenog zakona, što čini 44% ukupnog broja kaznenih prijava. Po zastupljenosti slijede kaznene prijave za kazneno djelo povrede drugih autorskom srodnih prava iz članka 286. Kaznenog zakona i kazneno djelo povrede žiga iz članka 288. Kaznenog zakona, svako sa po

11 zaprimljenih prijava, dok su ostala kaznena djela iz Glave XXVII. Kaznenog zakona slabije zastupljena.⁷³

Državna odvjetništva su u radu tijekom izvještajnog razdoblja imala 73 prijave protiv odraslih počinitelja (23 prijave iz ranijih razdoblja), od kojeg broja je tijekom 2016. riješena 51 prijava. U odnosu na 36 osoba (70,6%) prijava je odbačena, dok je optuženo 14 osoba (27,4%), a 1 je prijava riješena na drugi način (2%).

Ukupno su sudovi donijeli 13 presuda, od čega 12 osuđujućih (92,3%). Počiniteljima je izrečeno 11 uvjetnih osuda i 1 novčana kazna.

U izvještajnom razdoblju podnesene su 3 žalbe (od čega 1 zbog kazne i 2 zbog razloga različitih od kazne), a donesena je 1 drugostupanjska odluka, kojom je žalba državnog odvjetnika odbijena.⁷⁴

3.8. Međunarodna suradnja u području provedbe prava intelektualnog vlasništva

Tijekom 2017. godine ostvarena je intenzivna europska i međunarodna suradnja u području provedbe prava intelektualnog vlasništva.

Predstavnici Zavoda sudjelovali su tijekom 2017. godine na dva sastanka Stručne skupine za provedbu prava intelektualnog vlasništva osnovane 2014. godine pri Europskoj komisiji te na dva sastanka u okviru aktivnosti EU Promatračnice za povrede prava intelektualnog vlasništva pri EUIPO – u. Europska komisija je krajem studenoga objavila sveobuhvatni paket nelegislativnih mjera za dodatno poboljšanje zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva u Europskoj uniji. O navedenom paketu mjera odgovarajuće je informirana zainteresirana javnost putem internetskih stranica, a o objavi Smjernica za tumačenje Direktive o provedbi prava intelektualnog vlasništva obaviješteni su nadležni sudovi i drugi relevantni dionici sustava zaštite. U suradnji s Ministarstvom pravosuđa koordinirane su i aktivnosti vezane uz zahtjev Europske komisije za dostavom nacionalnih podataka o sudskim predmetima iz ovog područja.

Tijekom 2017. godine kontinuirano su praćene aktivnosti EU promatračnice za povrede prava intelektualnog vlasništva pri EUIPO – u. Uz redovitu objavu informacija o objavi novih studija i istraživanja EU Promatračnice na zajedničkoj internetskoj stranici koordinacijskih

⁷³ Izvješće državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2016. godinu, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Zagreb, 2017.

⁷⁴ Izvješće državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2016. godinu, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Zagreb, 2017.

tijela [www.stop – krivotvorinama – i – piratstvu.hr](http://www.stop-krivotvorinama-i-piratstvu.hr), uvedeno je redovito polugodišnje obavještanje EU Promatračnice o poduzetim aktivnostima u Republici Hrvatskoj vezano uz odgovarajuću diseminaciju informacija i vijesti o aktivnostima i inicijativama na razini EU – a te obavještanje o inicijativama i mjerama provedenima na nacionalnoj razini.⁷⁵

⁷⁵ Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Godišnje izvješće 2017.

4. METODOLOGIJA I REZULTATI ISTRAŽIVANJA ZAŠTITE INTELEKTUALNOG PRAVA VLASNIŠTVA

U istraživačkom dijelu rada korištene su metode anketnog upitnika čiji je cilj istražiti stavove građana u vezi zloupotrebe krivotvorenih i piratskih proizvoda.

4.1. Uzorak istraživanja i prikupljanja primarnih podataka

Rezultati istraživanja se rade na temelju dobivenih podataka koji su dobiveni izradom i provođenjem anketnog upitnika. U istraživanju provedenom putem anketnog upitnika sudjelovalo je 100 ispitanika, od toga je istraživanjem utvrđeno da je među ispitanicima bilo 46 % žena i 54 % muškaraca.

Tablica 7: Broj ispitanika

	Postotak	Broj
Žene	46 %	46
Muškarci	54 %	54
Ukupno	100 %	190

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 55,8% žena i 44,2% muškaraca, odnosno 106 žena i 84 muškaraca.

Tablica 8: Dob ispitanika

Dob	Postotak
18 – 25	33%
26 – 35	37%
36 – 45	25%
46 – 55	4%
56 – 65	1%
Iznad 65	0%

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Najviše je ispitanika u dobi od 26-35 godina sa 37 %. Zatim slijede ispitanici u dobi od 18-25 godina njih 33 %, te ispitanici u dobi od 36-45 godina njih 25 %. U dobi od 46-55 je 4% ispitanika, od 56-65 je tek 1 %, dok ispitanika iznad 65 godina nije bilo.

Tablica 9: Razina obrazovanja ispitanika

Osnovna škola	0 %
SSS	32 %
VŠS	46 %
VSS	20 %
Magisterij	1 %
Doktorat	1 %

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Prema podacima iz tablice skoro polovica ispitanika je iz grupe VŠS sa 46 %, dok ispitanika samo sa osnovnom školom nema. Ispitanici sa SSS čine 32 %, VSS 20 %, te po jedan posto ispitanika sa magisterijem i doktoratom.

4.2. Ciljevi istraživanja

Cilj istraživanja je utvrditi da li građani koriste krivotvorena i piratske proizvode, te da li su upoznati da time krše nečije pravo intelektualnog vlasništva. Nadalje, istraživenjm se nastoji utvrditi koliko se krši nečije pravo intelektualnog vlasništva kroz kupnju krivotvorenih i piarskih proizvoda.

4.3. Hipoteze istraživanja

Hipoteze istraživanja su:

H1: Koliko se koriste "kopije" poznatih brendova i zašto.

H2: Koji razlog bi naveo osobu da ne kupi krivotvoreni ili piratski proizvod.

H3: Institucije za zaštitu prava intelektualnog vlasništva.

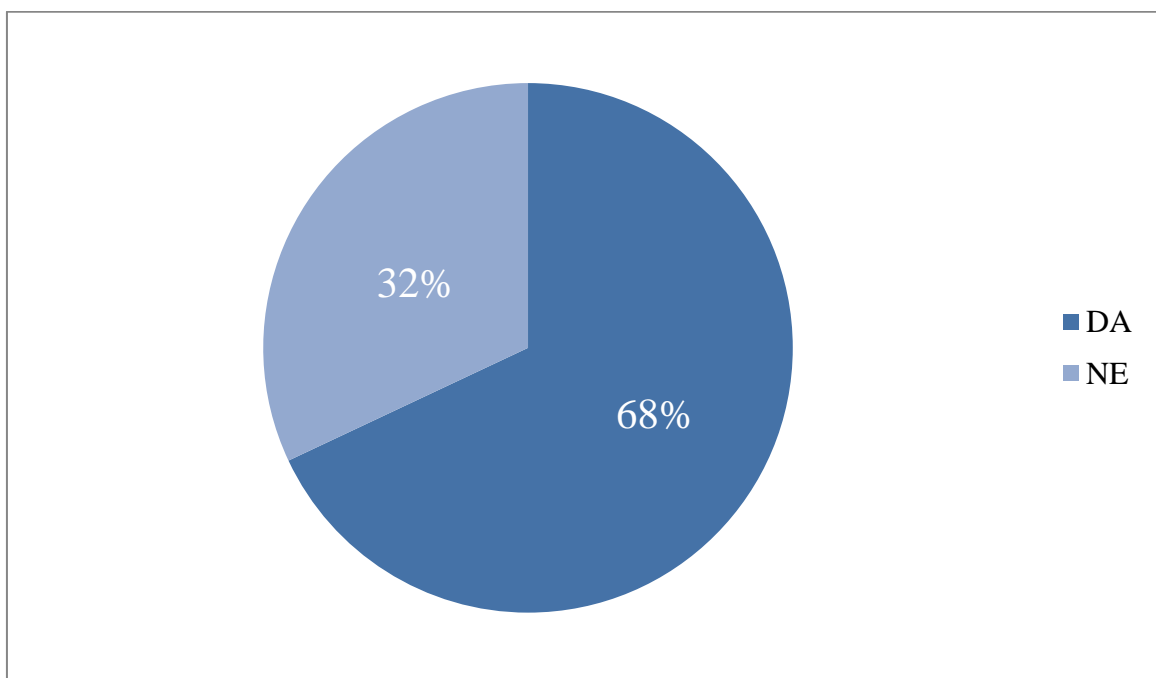
Prvo hipotezon se želi prikazati koliko osobe kupuju krivotvoreni ili piratski proizvod, iz kojeg razloga kupuju takav proizvoda, odnosno koje su prednosti ili nedostaci kod kupnje takvih proizvoda.

Hipoteza druga nastoji ukazati na razloge zašto osobe ne bi trebale kupovati krivotvorene ili piratske proizvode.

Trećom hipotezom se želi ukazati da li osobe znaju kojim institucijama se mogu obratiti u slučaju spoznaje o krivotvorenim ili piratskim proizvodima, odnosno ako smatraju da se radi o proizvodu koji nije original.

4.4. Rezultati istraživanje

Na pitanje: Koristite li "kopije" poznatih brendova?, gdje su ponuđeni odgovori bili DA ili NE, odgovori ispitanika su prikazani u slijedećem grafikonu.

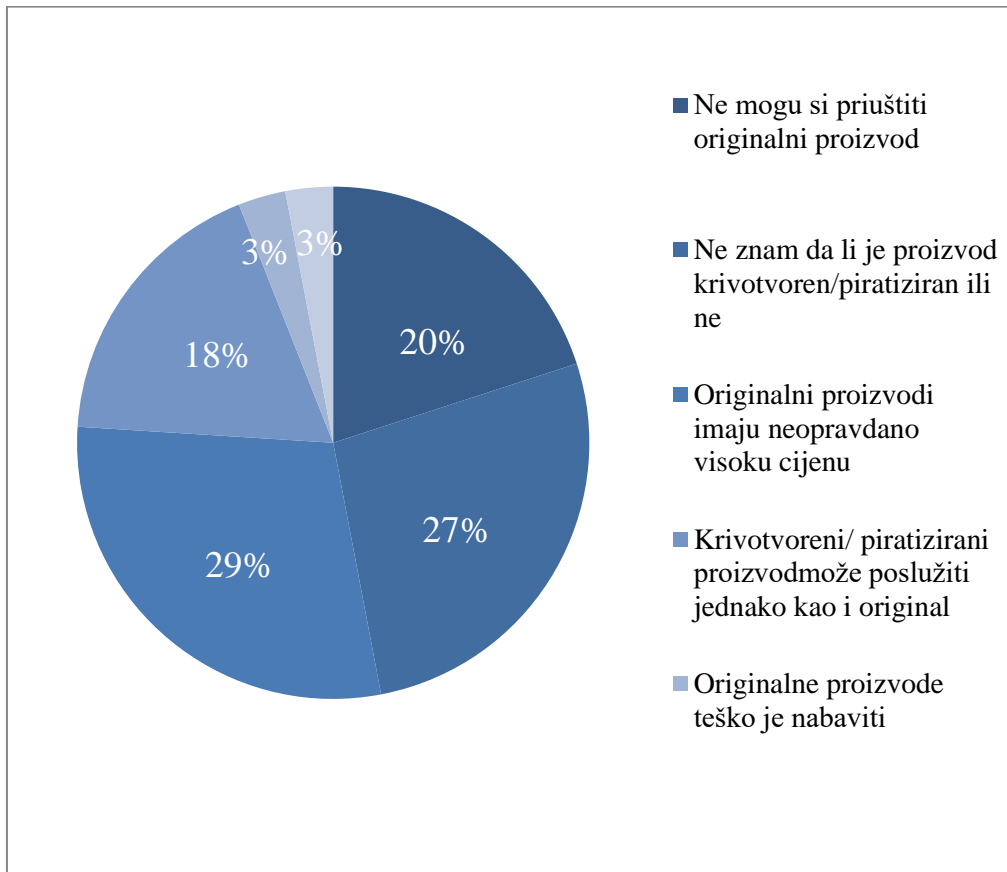

Grafikon 1: "Kopije" poznatih brendova

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Ispitanici koji koriste "kopije" poznatih brendova čine 68 %, dok je ispitanika koji ne koriste "kopije" poznatih brendova 32 %.

Zatim: Iz kojih razloga biste ili već jeste kupili krivotvoreni ili piratski proizvod?. Ponuđeni odgovori su bili: Ne mogu si priuštiti originalni proizvod, ne znam da li je proizvod krivotvoren/ piratiziran ili ne, originalni proizvodi imaju neopravdano visoku cijenu, krivotvoreni/ piratizirani proizvod može poslužiti jedanko kao i original, originalne proizvode teško je nabaviti, te želim pomoći onima koji prodajom takvih proizvoda da mogu preživjeti (označiti sve odabrane razloge).

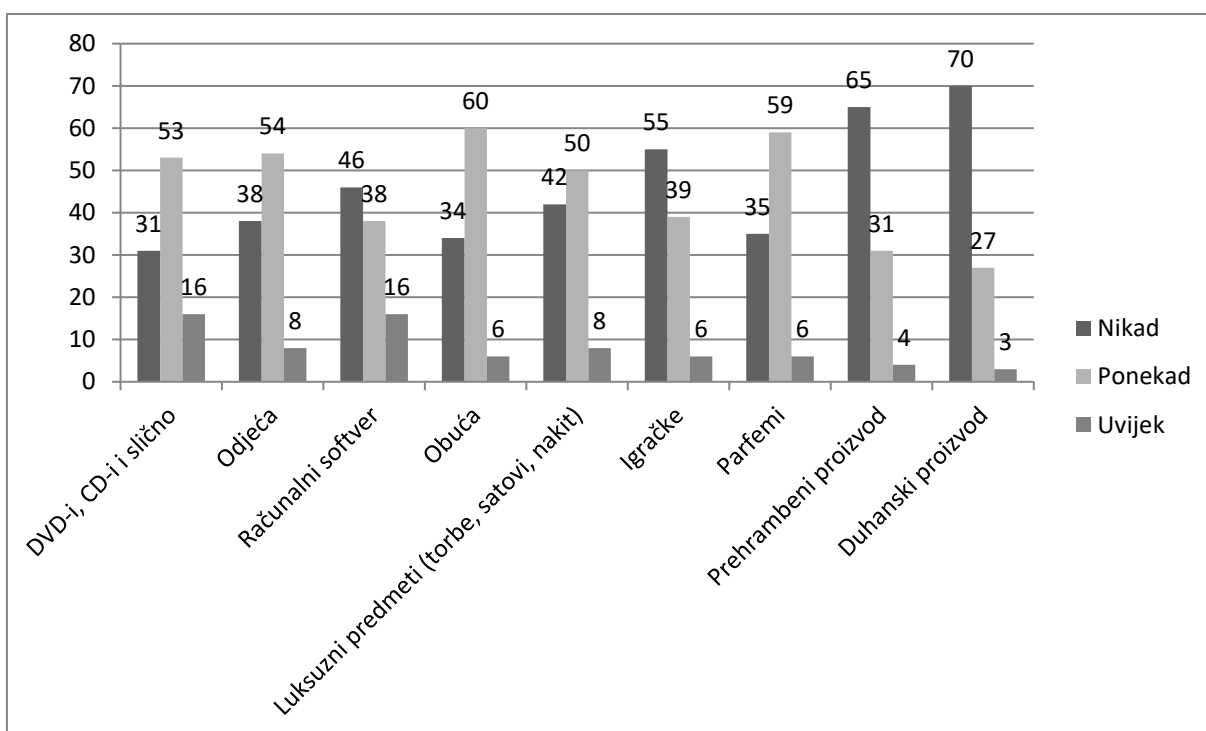

Grafikon 2: Razlozi kupnje krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Najviše ispitanika, njih 29 % smatra da je razlog kupnje krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda je taj da originalni proizvodi imaju neopravdano visoku cijenu, zatim sa 27 % slijede ispitanici koji ne znaju da li je ili nije proizvod krivotvoren ili piratiziran. Najmanje ispitanika smatra da je originalne proizvode teško nabaviti, odnosno samo želi pomoći onima koji prodajom takvih proizvoda da mogu preživjeti, sa po tri posto. 20 % ispitanika ne može si priuštiti originalni proizvod, te 18 % ispitanika smatra da krivotvoreni/ piratizirani proizvod može poslužiti jednako kao i original.

Slijedeće pitanje: Za svako od navedenih vrsta proizvoda navedite da li biste ili već jeste kupili krivotvoreni ili piratizirani proizvod, te koliko često biste ga kupili ili ga kupujete? (označiti za svaku kategoriju: Nikad, ponekad ili uvijek, u pravilu), gdje su vrste proizvoda 1. DVD-i, CD-i i slično, 2. Nelegalni download filmova i glazbe i interneta, 3. Računalni softver, 4. Odjeća, 5. Obuća, 6. Luksuzni predmeti (torbe, satovi, nakit), 7. Parfemi, 8. Igračke, 9. Kozmetika i proizvodi za njegu, 10. Lijekovi i medinska oprema/pomagala, 11. Mali elektronički uređaji (mobiteli, punjači i slično), 12. Auto dijelovi i drugi rezervni dijelovi, 13. Prehrambeni proizvodi, te 14. Duhanski proizvodi.

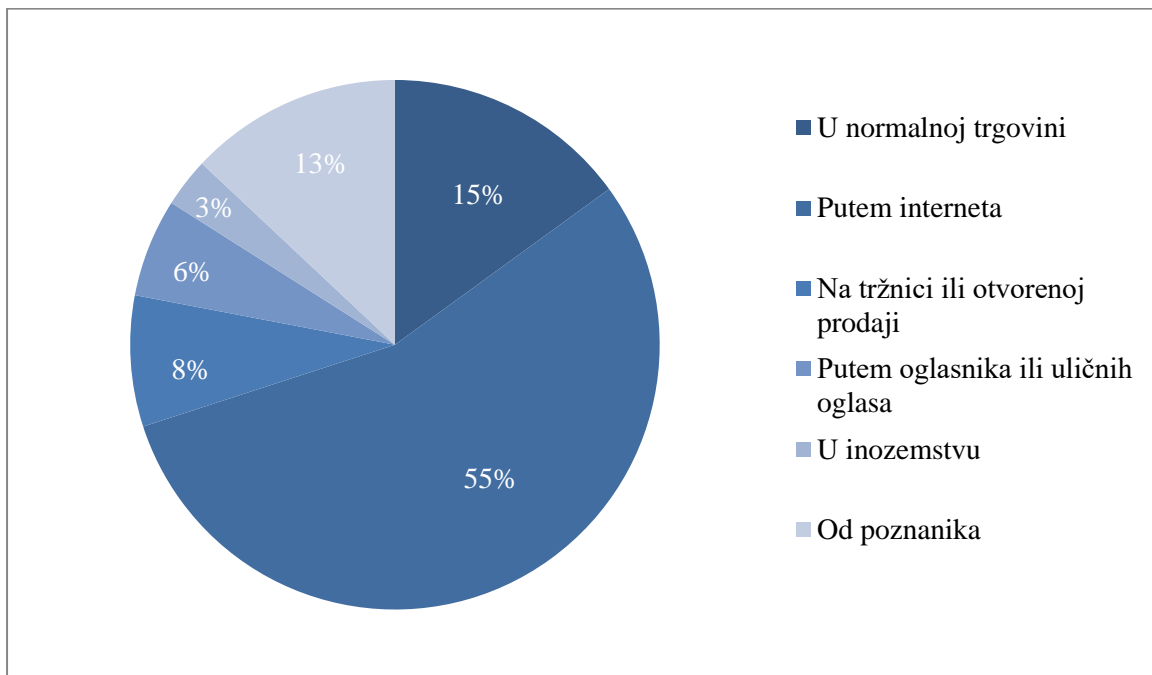
Grafikon 3: Kupnja/ korištenje krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Prema pitanju ispitanicima da navedu da li bi ili već jesu kupili krivotvoreni ili piratizirani proizvod, te koliko često biste ga kupili ili ga kupujete najviše je odgovora ponekad, odnosno 53 % ih bi ili već je kupilo DVD-e, CD-e i slično, 54 % odjeću, 60 % obuću, 50 % luksuzne predmete, 59 % parfeme. Nikad nisu kupili 70 % duhanskih proizvoda, 65 % prehrambenih proizvoda, 35 % parfema, 55 % igračaka, 42 % luksuzne predmete, 34 % obuću, 46 % računalne softvere, 38 % odjeću, te 31 % DVD-e, CD-e i slično. U kategoriji uvijek najviše je odgovora po 16 % računalni softvera i DVD-a, CD-a i slično, zatim slijede po 8 % odjeća i

luksuzni predmeti, te po 6 % obuću, igračke, parfeme, te nadalje 4 % prehrambenih proizvoda i 3 % duhanskih proizvoda.

Na pitanje: Ako ste ikad kupili krivotvoreni proizvod, gdje ste ga kupili?, bilo je omogućeno označiti više odgovora, od kojih su ponuđeni bili: U normalnoj trgovini, putem interneta, na tržnici ili otvorenoj ponudi, putem oglasnika ili uličnih oglasa, u inozemstvu ili od poznanika.

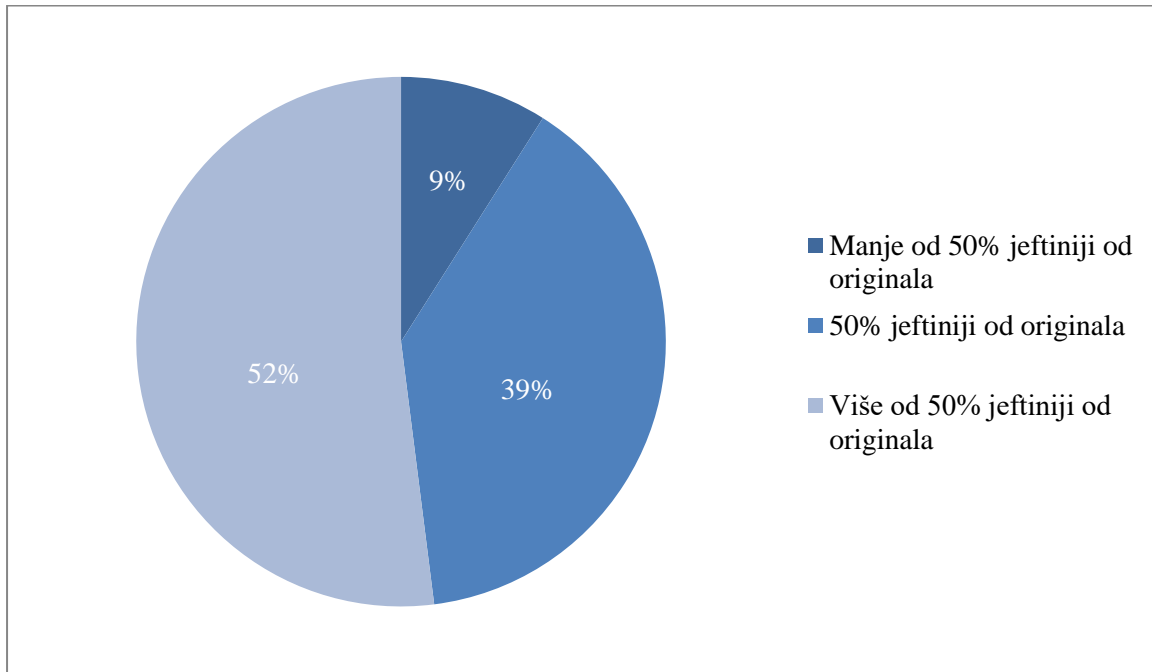

Grafikon 4: Gdje se može kupiti krivotvoreni proizvod?

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Najviše ispitanika, njih 55 % kupilo je krivotvoreni proizvod putem interneta, te oni čine više od polovice ispitanika. 15 % ih je proizvod kupilo u normalnoj trgovini, 13 % od poznanika, 8 % na tržnici ili otvorenoj prodaji, zatim 6 % putem oglasnika ili uličnih oglas, te tek 3 % u inozemstvu.

Ponuđeni odgovori za tvrdnju Krivotvoreni/ piratizirani proizvod je..., bili su: Manje od 50% jeftiniji od originala, 50% jeftiniji od originala ili više od 50% jeftiniji od originala.

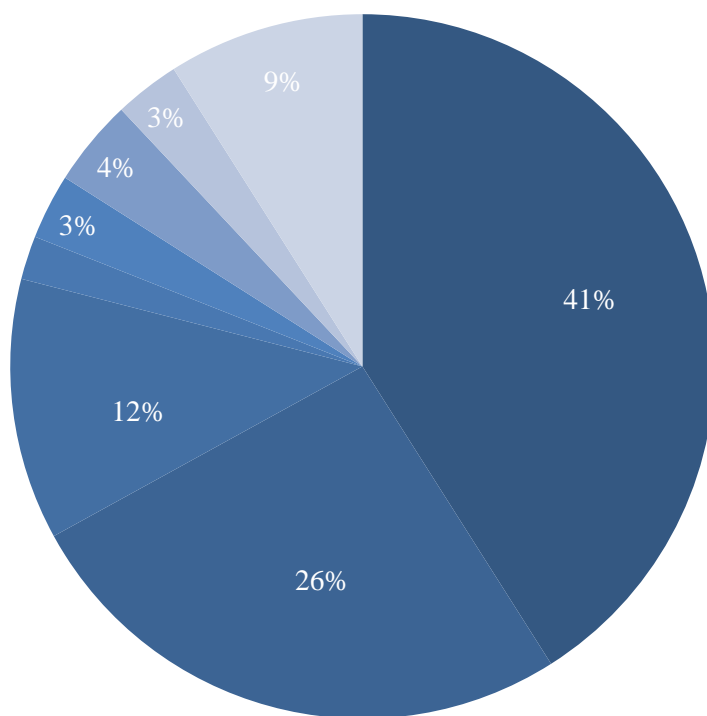
Grafikon 5: Cijena krivotvorenih proizvoda

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Više od polovice ispitanika, njih 52% smatra da je krivotvorenih proizvod jeftiniji od originala za više od 50%. Ispitanika koji smatraju da je 50% jeftiniji krivotvoreni proizvod je 39%, dok 9% ispitanika smatra da je krivotvoreni proizvod manje od 50% jeftiniji od originala.

Slijedeće pitanje: Koji od navedenih razloga bi Vas odvratilo od kupnje krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda. Ovdje je moglo označiti više odabranih odgovora: (1) Njihova upotreba može naškoditi mojem zdravlju i sigurnosti, (2) Njihova loša kvaliteta može oštetiti uređaj na kojem ih koristim , (3) Kod kupnje originala proizvoda dobivam bolju korisničku podršku i servis, (4) Kupnja krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda je financijski neisplativa, (5) Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda pomažem organiziranom kriminalu, (6) Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda pomažem poslovanje koje se temelji na krađi tuđih ideja ili znanja, (7) Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda štetim našem gospodarstvu, (8) Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda štetim proizvođaču originalnih proizvoda, i (9) Zbog kupnje krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda mogu odgovarati pred zakonom.

- Njihova upotreba može naškoditi mojem zdravlju i sigurnosti
- Njihova loša kvaliteta može oštetiti uređaju na kojem ih koristim
- Kod kupnje originala proizvoda dobivam bolju korisničku podršku i servis
- Kupnja krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda je financijski neisplativa
- Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda pomažem organiziranom kriminalu
- Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda pomažem poslovanje koje se temelji na krađi tuđih ideja ili znanja
- Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda štetim našem gospodarstvu
- Kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda štetim našem gospodarstvu
- Zbog kupnje krivotvorenih/ piratizira proizvoda mogu odgovarati pred zakonom

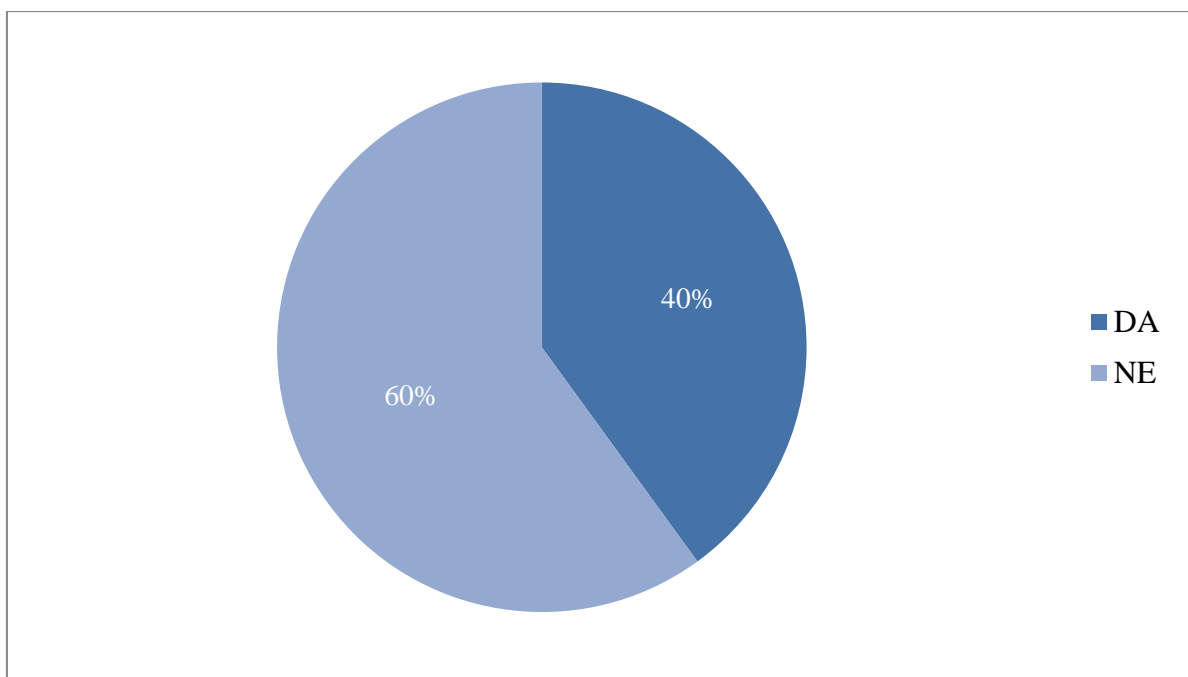
Grafikon 6: Razlozi koji bi odvratili osobe od kupnje krivotvorenih proizvoda

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Najviše ispitanika, 41 % smatra da upotreba krivotvorenih proizvoda može naškoditi njihovom zdravlju i sigurnosti, zatim slijede ispitanici sa 26 % koji smatraju da njihova loša

kvaliteta može oštetiti uređaju na kojem ih koristim. Tek 12 % misli da kod kupnje originala proizvoda dobivam bolju korisničku podršku i servis. Samo 9% zna da kod kupnje krivotvorenih/ piratizira proizvoda mogu odgovarati pred zakonom. 4% ih je svjesno da kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda pomažu poslovanje koje se temelji na krađi tuđih ideja ili znanja. Po 3 % ispitanika zna da kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda pomaže organiziranom kriminalu, odnosno kupnjom krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda šteti gospodarstvu. Kupnja krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda je financijski neisplativa izjasnilo se 2 % ispitanika.

Pitanje: Zna li kome ili kojim institucijama u Hrvatskoj se možete obratiti ako uočite u prodaji krivotvorene ili piratizirane proizvode ili ako ih kupite smatrajući da se radi o originalnom proizvodu? Ponuđeni odgovori DA ili NE.

Grafikon 7: Institucije u Hrvatskoj kojima se može obratiti u slučaju krivotvorenog proizvoda

Izvor: Izrada autora temeljem provedenog istraživanja

Na pitanje ispitanicima da li znaju kome ili kojim institucijama u Hrvatskoj se mogu obratiti ako uoče u prodaji krivotvorene ili piratizirane proizvode ili ako ih kupe smatrajući da se radi o originalnom proizvodu, 40 % ih je odgovorilo potvrdano, dok ih je 60 % odgovorilo da ne zna.

4.5. Zaključak istraživanja

Iz ovoga istraživanja dolazi se do slijedećeg zaključka. Istraživanjem je utvrđeno da ispitanici koriste 68 % "kopija" poznatih brendova. Većina ih smatra da ne znam da li je proizvod krivotvoren/piratiziran ili ne, ili originalni proizvodi imaju neopravdano visoku cijenu, čime se dokazuje prva hipoteza.

Druga hipoteza nastoji ukazati na razloge zašto osobe ne bi trebale kupovati krivotvorene ili piratske proizvode, koji su potvrđeni sa 41% ispitanika koji smatraju da uporaba krivotvorenih proizvoda može naškoditi mojem zdravlju i sigurnosti, 26% ispitanika smatra da loša kvaliteta krivotvorenih proizvoda može oštetiti uređaju na kojem ih koristim, te 12 % je svjesno da kod kupnje originala proizvoda dobivaju bolju korisničku podršku i servis.

Hipoteza kojom se želi ukazati da li osobe znaju kojim institucijama se mogu obratiti u slučaju spoznaje o krivotvorenim ili piratskim proizvodima, odnosno ako smatraju da se radi o proizvodu koji nije original, je opovrgnuta iz razloga jer 40 % ispitanika zna kojim se institucijama mogu obratiti za pomoć, odnosno 60 % ih ne zna kome se ili kojim institucijama u Hrvatskoj mogu obratiti ako uoče u prodaji krivotvorene ili piratizirane proizvode ili ako ih kupe smatrajući da se rado o originalnom proizvodu.

ZAKLJUČAK

Poduzetnička aktivnost pokretač je ekonomskog rasta nacionalne ekonomije. Ona je u velikoj mjeri vezana uz razvoj inovativnih proizvoda i usluga, čiji je ključni aspekt zaštita intelektualnog vlasništva. U suvremenom poduzetničkom okruženju zaštita i primjena zaštite intelektualnog vlasništva ima značajnu ulogu u uspješnom razvoju inovacija i razvoju poslovanja općenito te time predstavlja poticaj poduzetničkoj aktivnosti. Najrazvijenije ekonomije imaju i najveći stupanj zaštite intelektualnog vlasništva, dok korištenje prava intelektualnog vlasništva treba poticati i osnaživati u ekonomijama u razvoju pa tako i u Hrvatskoj. Sustav zaštite intelektualnog vlasništva pod određenim uvjetima omogućava dijeljenje tehnoloških znanja i informacija te osigurava poduzetnicima kvalitetnije tržišne odnose. Za poduzetnike, bez obzira na sektor iz kojeg dolaze, zaštita prava intelektualnog vlasništva omogućuje razvoj i zaštitu novih tehnoloških rješenja, prepoznatljivost na tržištu, rast vrijednosti nematerijalne imovine njihove tvrtke te daje mogućnost širenja tvrtke na tržištu licenciranjem i franšizama. Intelektualno vlasništvo ima sve veću važnost u određivanju konkurentskih prednosti poduzetnika.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo je organizacija koja dodjeljuje autorska i srodna prava, te prava industrijskog vlasništva, savjetuje, obavještava i objavljuje radove s područja intelektualnog vlasništva. Državni zavod za intelektualno vlasništvo povezuje sustav intelektualnog vlasništva s ostalim međunarodnim i europskim institucijama.

Zahvaljujući vrlo ranim multilateralnim konvencijama, područje intelektualnog vlasništva jedno je od rijetkih grana prava koje uživa visok nivo usaglašenosti u većini svjetskih pravnih sistema. U novije vrijeme, kroz rad velikih multilateralnih organizacija poput Svjetske trgovinske organizacije ili Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, polako dolazi do daljeg ujednačenja ostvarivanja sadržaja prava na međunarodnom nivou.

Međunarodna zajednica je kroz relevantne međunarodne dokumente uspostavila standarde za zaštitu prava intelektualne svojine. Zaštita prava intelektualnog vlasništva može imati višestruki značaj za razvoj jednog društva, doprinjeti jačanju ekonomije i unapređenju standarda života. Države koje su lideri inovaciji i kreativnosti utvrđuju jake legalne mehanizme koji obezbeđuju zaštitu prava intelektualnog vlasništva. Neophodno je za cijelo gospodarstvo, koje uključuje korisnike, nositelje prava, državne i međunarodne institucije, da zajedno pronalaze praktična i efikasna rješenja za zaštitu intelektualnog vlasništva.

Pojavni oblici povrede prava intelektualnog vlasništva iskazuju se kroz nelegalnu proizvodnju, krijumčarenje i distribuciju piratskih proizvoda, zatim kroz kaznena djela i djela koja se odnose na kršenje zakona u pogledu zaštite žiga, patenata, autorskog i drugih prava.

Varaždin, 29. ožujak 2019.

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim privravanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, PIATKO MUSICA (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom MEĐUKARAKTERISTIČAN PRAVAK ZAŠTITE INTELJEKTUALNE (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, PIATKO MUSICA (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom MEĐUKARAKTERISTIČAN PRAVAK ZAŠTITE INTELJEKTUALNE (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

(vlastoručni potpis)

LITERATURA

1. Antolović, K. i Fraculj, M. (2017.). Upravljanje intelektualnim vlasništvom u oglašavanju (*tržišnom komuniciranju*). Zagreb: HURA - Hrvatsko udruženje društava za tržišno komuniciranje.
2. Bašić, M. (2015.). "Internationalisation of firms according to open innovation perspective". *Faculty of Economics and Business, University of Zagreb*.
3. Baždarić, K., Pupovac, V., Bilić-Zulle, L., i Petrovečki, M. (2009.). Plagiranje kao povreda znanstvene i akademske čestitosti. *Medicina*, 45 (2), 108-117.
4. Benčić, Z. (2001.). Intelektualno vlasništvo, suvremeni resurs za postizanje globalne tehnološke kompetitivnosti. *Automatika*, 42 (3-4), 199-206.
5. Bernska konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela, od 9. rujna 1886., dopunjena u Parizu 4. svibnja 1896., revidirana u Berlinu 13. studenoga 1908., dopunjena u Bernu 20. ožujka 1914., revidirana u Rimu 2. lipnja 1928., u Bruxellesu 26. lipnja 1948., u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Parizu 24. srpnja 1971. i izmijenjena 28. rujna 1979.
6. Brautović, M. (2007.). Protection of Privacy, Intellectual Property and Electronic Business as Indicators of Ethicalness of Online Media in Croatia. *Medijska istraživanje*, 13 (1), 51-67.
7. Cmić, J. (2001.). Ustavne odredbe o autorskom pravu. *Radovi Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža*, 10, 51 – 61.
8. Cornish, W. (2006.). Intelektualno vlasništvo – sveprisutno, ometajuće, nebitno?. Zagreb: Omilex d.o.o.
9. Čemelč-Marjanović, V., Vedrinar, D., Čukman-Batinić, I. (2001.). Integracija elektroničkih dokumenata u spisovodstvo DZIV-a. *Arhiva vjesnika*, 44, 175-181.
10. Čovo, P., i Maruna, M. (2015.). Logistika intelektualnog vlasništva/ Logistics of Intellectual Property. *Oeconomica Jadertina*, 2.
11. Direktiva 98/44/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 6. srpnja 1998. o pravnoj zaštiti biotehnoških izuma. *Službeni list Europskih zajednica*, 62 (13).
12. Direktiva 98/71/EZ Europskog Parlamenta i vijeća od 13. listopada 1998. o pravnoj zaštiti dizajna. *Službeni list Europskih zajednica*, 44 (13).
13. Dragičević, D., i Gumzej, N. (2014.). Temeljna prava građana u kontekstu pravne zaštite intelektualnog vlasništva na internetu. *Media, culture and public relations*, 5 (1), 60-80.
14. Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Godišnje izvješće 2017.

15. Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Međunarodna klasifikacija proizvoda i usluga za registraciju žigova, XI. izdanje, verzija 11-2018, prema Nicanskom sporazumu od 15. lipnja 1957., ravidiranom u Stockholmu 14. srpnja 1967. i u Ženevi 13. svibnja 1977., s izmjenama od 28. rujna 1979.
16. Državni zavod za intelektualno vlasništvo. (2018.). Statistički podaci o povredama intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj, Godišnje izvješće 2017.
17. EUIPO, Ured Europske ubije za intelektualno vlasništvo. (2017.). Istraživanje o internetskim poslovnim modelima kojima se povrijeđuju prava intelektualnog vlasništva – druga faza: E-trgovine kod kojih postoji sumnja o povredi žiga uporabom prethodno upotrijebljenih naziva domena.
18. EUIPO. (2016.). Intellectual property rights intensive industries and economic performance in the European Union, Industry-Level Analysis Report. A joint project between the European Patent Office and the European Union Intellectual Property Office.
19. Europol. (2017). Situation Report on Counterfeiting and Piracy in the European Union, www.euipo.europa.eu
20. Franc, S. (2015.). Prava intelektualnog vlasništva: međunarodni pregled/ Intellectual property rights: international overview. *Notitia - časopis za održivi razvoj*, 1, 85-99.
21. Gadžo, S. (2015.). "Nematerijalna imovina multinacionalnih korporacija u kontekstu međunarodnog poreznog prava". *Zbornik PFZ*, 65 (5), 743-773.
22. Hameršak, M., Pleše, I. i Vukušić, A. (2013.). *Proizvodnja baštine, kritičke studije o nematerijalnoj kulturi*. Zagreb: Biblioteka Nova etnografija.
23. Horvat, A., i Živković, D. (2013.). *Knjižnice i autorsko pravo*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna nakada.
24. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Znanstveno vijeće za državnu upravu, pravosuđe i vladavinu prava. (2017.). *Zaštita intelektualnog vlasništva*.
25. Izvješće državnog odvjetništva Republike Hrvatske za 2016. godinu, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Zagreb, 2017.
26. Janković, D. (2013.). Međunarodna zaštita prava intelektualne svojine. *Biblid*, 15 (4), 509-536.
27. Javorick, B. S. (2004.). "Does Foreign Direct Investment Increase the Productivity of Domestic Firms? In Search of Spillovers Through Backward Linkages". *American Economic Review*, 94 (3), 605-627.

28. Jug Duraković, M. (2009.). Pregled razvoja autorskog prava u Republici Hrvatskoj s naglaskom na promjene uvjetovane usklađivanjem s pravnom stečevinom EU. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 46 (3), 613.-630.
29. Katulić, T. (2006.). *Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: CARNet – Hrvatska akademska i istraživačka mreža.
30. Konvencija za zaštitu proizvođača fonograma od neodobrenog umnožavanja njihovih fonograma (Fonogramska konvencija), Geneva, 1971.
31. Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, od 14. travnja 1891., revidiran u Bruxellesu 14. prosinca 1900., u Washingtonu 2. lipnja 1911., u Haagu 6. studenoga 1925., u Londonu 2. lipnja 1934., u Nici 15. lipnja 1957., u Stockholmu 14. srpnja 1967. te izmijenjen i dopunjen 28. rujna 1979., NN – Međunarodni ugovori br. 12/93, 3/99.
32. Mučnjak, D. (2011.). Creative commons: Kreativni oblik zaštite autorskih prava/ Creative commons: A creative way of copyright protection. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 54 (4), 161-188.
33. Malenica, I., Rančić, I., i Vešić, S. Postupak stjecanja oznaka izvornosti proizvoda i usluga pred Državnim zavodom za intelektualn vlasništvo.
34. Matanovac, R., i Kunda, I. (2011.). "Materijalnopravno i kolizijskopravno uređenje intelektualnog vlasništva nastalog u radnom odnosu". *Zbornik Pravnog fakulteta Rijeka*, 32 (1), 75-125.
35. Međunarodne klasifikacije figurativnih elemenata žigova (Bečki sporazum), Beč, 1973.
36. Međunarodna konvencija za zaštitu prava umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju (Rimska konvencija), Rim, 1961.
37. Međunarodnoj konvenciji za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju, sastavljenoj u Rimu 26. listopada 1961. godine (Rimska konvencija).
38. Milović, T., Mustapić, Z., i Moslavac-Forjan, D. (2016.). "Uloga i važnost intelektualnog vlasništva u poduzetništvu". *Obrazovanje za poduzetništvo/Education for entrepreneurship*, 6 (3), 79-97.
39. Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. "Prava intelektualnog vlasništva", Minivodič za poslovnu zajednicu, www.mingorp.hr
40. Ministarstvo poduzetništva i obrta. "Intelektualnim vlasništvom do uspješnog poslovanja", Minivodič za poslovnu zajednicu, www.mingorp.hr
41. Mučnjak, D. (2011.). "Creative commons: A creative way of copyright protection", *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, (54), 4:61-188.

42. Odluka o proglašenju Zakona o potvrđivanju Singapurskog ugovora o pravu žiga, Zagreb, 2010.
43. Požur, I. (2004.). Autori znanstvenih radova i autorsko pravo. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 47 (1-2), 95-108.
44. Pravilnik o upravljanju rezultatima znanstvenih projekata koji su prikladni za zaštitu pravima intelektualnog vlasništva, 2014.
45. Pravilnik prema Ugovoru o suradnji na području patenata, 2018.
46. Pravilnik prema Ugovoru o suradnji i na području patenta, 2018.
47. Pravilnik o žigu, Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o žigu, NN 117/2007, NN 66/2011, NN 125/2013, NN 43/2017.
48. Pravo intelektualnog vlasništva. (2008.). *Crolex, Zbirka hrvatskog prava*.
49. Priručnik "Intelektualno vlasništvo na internetu", CARNet – Hrvatska akademska i istraživačka mreža, ovo djelo je dano na korištenje pod licencom Creative Commons Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna, Zagreb, 2017.
50. Priručnik za ispitivanje žigova. (2014.). *Državni zavod za intelektualno vlasništvo*.
51. Protokol koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, Izmjene i dopune Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova, NN – Međunarodni ugovori br. 13/03, NN – Međunarodni ugovori br. 18/03, NN – Međunarodni ugovori br. 12/08.
52. Rački Marinković, A., Kuzmanović, V., Kordić, A., i Horvatić, K. (2012.). Praktični vodič za zaštitu industrijskog dizajna. *Državni zavod za intelektualno vlasništvo*.
53. Rački Marinković, A. (2013.). Usporedba oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova s obzirom na pojmovna određenja i međunarodno prihvaćene standarde zaštite. *Zbornik PFZ*, 63 (1), 189-220.
54. Rački Marinković, A. (2011.). Uvod u intelektualno vlasništvo, 12. konferencija HUOJ, Zagreb.
55. Samaržija, D., i Antunac, N. (2002.). Oznake kvalitete: izvornost (PDO), zemljopisno podrijetlo (PGI) i garantirano tradicijski specijalitet (TSG) u socijalnoj i gospodarstvenoj zaštiti tradicionalne proizvodnje sira. *Mljekarstvo*, 52 (4), 279-290.
56. Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva. (1994.). *Službeni list Europskih zajednica*, 74 (11).
57. Stanić, M., Bolfek, B., i Čorluka, D. (2013.). Računovodstveni aspekt autorskih i srodnih prava. *Praktični menadžment*, 4 (2), 106-112.

58. Sundać, D., i Babić, M. (2015.). Intelektualni kapital u funkciji razvoja nacionalnog gospodarstva. *Zavod za prostorno uređenje Rijeka*.
59. Šuperina, M., Kolar-Gregorić, T., i Cvitanović, L. (2007.). Zaštita industrijskog vlasništva – prava žiga u hrvatskom kaznenom pravu i praksi. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 14 (2), 969-998.
60. Tepšić, Ž. (2012.). Mjerenje učinkovitosti ljudskog/ intelektualnog kapitala u hotelskoj industriji. *Acta Turistica Nova*, 6 (1), 1-94.
61. Uredba (EZ) br. 816/2006 Europskog Parlamenta i vijeća od 17. svibnja 2006. o obveznom licenciranju patenata koji se odnose na proizvodnju farmaceutskih proizvoda za izvoz u zemlje s javnozdravstvenim problemima. *Službeni list Europskih zajednica*, 63 (13).
62. Uredba (EZ) br. 469/2009 Europskog Parlamenta i vijeća od 6. svibnja 2009. o svjedodžbi o dodatnoj zaštiti za lijekove. *Službeni list Europskih zajednica*, 64 (13).
63. Uredba (EZ) br. 1610/96 Europskog Parlamenta i vijeća od 23. srpnja 1996. o uvođenju svjedodžbe o dodatnoj zaštiti za sredstva za zaštitu bilja. *Službeni list Europskih zajednica*, 63 (3).
64. Vandecandelaere, E., Arfini, F., Belletti, G., i Marescotti, A. (2013.). Povezivanje: Ljudi, mjesta, proizvoda – Priručnik za promicanje kakvoće proizvoda sa zemljopisnim podrijetlom i održive zemljopisne oznake.
65. Vedrina, D., Horvatić, K., Smiljanić, D., i Lapaine, B. (1997.). Pravna zaštita dizajnerskog stvaralaštva/ Legal Protection of Design Rights. *Prostor*, 5(1-13), 171-186.
66. Vermeesch, P., O'Sullivan, P., Buzás-Nagy, Z., i Adamović, J. (2014.). Priručnika za pretraživanje i ispitivanje u području patenata. *Državni zavod za intelektualno vlasništvo*.
67. Verović, M. (2010.). Usklađenost kaznenopravne zaštite prava industrijskog vlasništva u Republici Hrvatskoj s tendencijama zaštite u Europskoj uniji. *Zbornik radova Pravnog fakulteta Rijeka*, 31 (1), 643-668.
68. Vidović, A. (2012.). Ekonomska i pravna strana zaštite robne marke / Trgovačkog žiga. *Socioeconomica – The Scientific Journal for Theory and Practice of Socioeconomic Development*, 1 (1), 93 – 98.
69. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 96/2018.
70. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima, NN 167/2003, NN 79/2007, NN 80/2011, NN 141/2013, NN 127/2014, NN 62/2017, NN 96/2018.
71. Zakon o industrijskom dizajnu, NN 46/2018

72. Zakon o industrijskom dizajnu, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o industrijskom dizajnu NN 173/2003, NN 76/2007, NN 30/2009, NN 49/2011, NN 46/2018, 18. 05. 2018.
73. Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornostima proizvoda i usluga, NN 46/2018
74. Zakon o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornostima proizvoda i usluga,
75. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornostima proizvoda i usluga, NN 173/2003, NN 186/2003, NN 76/2007, NN 49/2011, NN 46/2018
76. Zakon o patentu, NN 46/2018
77. Zakon o patentu, Zakoni o izmjenama i dopunama Zakona o patentu, NN 173/2003, NN 87/2005, NN 76/2007, NN 30/2009, NN 128/2010, NN 49/2011, NN 76/2013, NN 46/2018
78. Zakon o potvrđivanju Ugovora o autorskom pravu Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, 2000.
79. Zakon o potvrđivanju Ugovora o izvedbama i fonogramima Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, 2000.
80. Zakon o potvrđivanju Ugovora o suradnji na području patenata (PCT), 1998.
81. Zakon o potvrđivanju Singapurskog ugovora o pravu žiga, 2006.
82. Zakona o sklapanju i izvršavanju međunarodnih ugovora – Ugovor o pravu žig, 2004.
83. Zakon o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda, NN 46/2018
84. Zakon o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda, NN 173/2003, NN 76/2007, NN 30/2009, NN 49/2011, NN 46/2018
85. Zakon o žigu, NN 46/2018
86. Zakon o žigu, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o žigu, NN 173/2003, NN 76/2007, NN 30/2009, NN 49/2011, NN 46/2018
87. Zajednička komunikacija o provedbi presude "IP Translator" v1.3, 2016., EuropeanTMDN, https://www.dziv.hr/files/File/novosti/2016/CC1_v1_3.pdf
88. Zajednička komunikacija o zajedničkoj praksi koja se odnosi na opće oznake naslova razreda Nicanske klasifikacije v1.2, 2015., https://www.dziv.hr/files/File/novosti/2016/CC2_v1_2.pdf
89. Zlatović, D. (2015.). Kaznenopravna zaštita u području prava intelektualnog vlasništva i kompjutorskog prava u Republici Hrvatskoj. *Pravni zapisi*, 6 (2).
90. Zlatović, D. (2009.). "Pravni aspekti parodije" i intelektualno vlasništvo. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta Rijeka*, 30 (1), 725-766.

91. Zorina Khan, B. (2006.). An Economic History of Patent Institutions. Preuzeto s:
<https://eh.net/encyclopedia/an-economic-history-of-patent-institutions/>

POPIS TABLICA, SLIKA I GRAFIKONA

Popis tablica

Tablica 1: Autorska i srodna prava	14
Tablica 2: Strukutra industrijskog vlasništva.....	26
Tablica 3: Broj nacionalnih i međunarodnih prijava industrijskog vlasništva.....	27
Tablica 4: Prijave za industrijsko vlasništvo prema vrsti vlasništva	27
Tablica 5: Prekršajnoppravna zaštita - sveobuhvatni tijek prekršajnog postupka u 2017. godini, fizičke osobe	73
Tablica 6: Prekršajnoppravna zaštita - sveobuhvatni tijek prekršajnog postupka u 2017. godini, pravne i odgovorne osobe	73
Tablica 7: Broj ispitanika.....	77
Tablica 8: Dob ispitanika	77
Tablica 9: Razina obrazovanja ispitanika	78

Popis slika

Slika 1: PCT sustav.....	47
Slika 2: Primjer klasifikacije prema Nicanskom sporazumu.....	52
Slika 3: Shematski prikaz sustava provedbe prava intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj (2017.).....	66

Popis grafikona

Grafikon 1: "Kopije" poznatih brendova.....	79
Grafikon 2: Razlozi kupnje krivotvorenih ili piratiziranih proizvoda	80
Grafikon 3: Kupnja/ korištenje krivotvorenih/ piratiziranih proizvoda.....	81
Grafikon 4: Gdje se može kupiti krivotvoreni proizvod?	82
Grafikon 5: Cijena krivotvorenih proizvoda.....	83
Grafikon 6: Razlozi koji bi odvratili osobe od kupnje krivotvorenih proizvoda.....	85
Grafikon 7: Institucije u Hrvatskoj kojima se može obratiti u slučaju krivotvorenog proizvoda	86

